



วารสาร

วิชาการนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ปีที่ 7 ฉบับที่ 9 กรกฎาคม 2561 - มิถุนายน 2562

ISBN 974-451-148-6



คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ



วารสาร
วิชาการนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ



Law Journal Thaksin University

วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Journal of Law, Thaksin University

ปีที่ 7 ฉบับที่ 9 กรกฎาคม 2561 - มิถุนายน 2562

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะนิติศาสตร์ (รองศาสตราจารย์กรกฎ ทองชะโชค)
รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ (อาจารย์กฤษฎา อภินวถาวรกุล)

บรรณาธิการประจำฉบับ

อาจารย์ศุภวีร์ เกลี้ยงจันทร์ รองคณบดีคณะนิติศาสตร์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์

ศาสตราจารย์ ดร.จุมพต สายสุนทร

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ

ศาสตราจารย์มาลี พฤษพงศาวลี

รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงศ์ หังสพฤกษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร

รองศาสตราจารย์พรชัย สุนทรพันธุ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศกร ไชยพงศ์

อาจารย์ ดร.อุกฤษฏ์ มุสิกพันธุ์

อาจารย์ ดร.จันทราทิพย์ สุขุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนากร โกมลวานิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ ศรีบุญโรจน์

อาจารย์นฤมล ฐานิสโร

กองจัดการ

นางชาโลมา กองสวัสดิ์

นายอนุชา ชุนแก้ว

นายวีระ ชุมช่วย

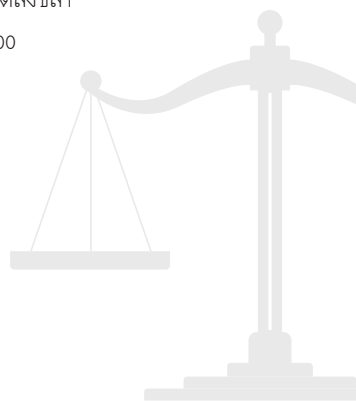
สถานที่ติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

140 ม.4 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา 90000

โทร. 074 -317687 โทรสาร. 074-317686



วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการนิติศาสตร์เป็นวารสารวิชาการรายปี (1 ฉบับต่อปี) ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ บุคลากร นิสิตของมหาวิทยาลัยทักษิณ และนักวิชาการทั่วไป ได้มีโอกาสเสนอผลงานวิชาการเพื่อเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนวิทยาการอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ

กำหนดออก

ปีละ 1 ฉบับ (กรกฎาคม - มิถุนายน)

จำนวนพิมพ์

300 ฉบับ

การเผยแพร่

มอบเป็นอภินิพนทานการแก่ห้องสมุดหน่วยงานรัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา

- บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ได้รับการตรวจทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขา
- ข้อเขียนทั้งหมดที่ปรากฏในวารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะไม่ใช้ความเห็นและความรับผิดชอบของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ หรือกองบรรณาธิการ



บรรณาธิการ

วารสารวิชาการนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ฉบับนี้ ทางคณะนิเทศศาสตร์ ได้ดำเนินการมาเป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 9 (กรกฎาคม 2561 – มิถุนายน 2562) ซึ่งตรงกับวาระการครบรอบ 15 ปี ของการก่อตั้งคณะนิเทศศาสตร์ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดพื้นที่ให้นักวิชาการ นิสิตนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ประชาชนทั่วไปนำเสนอผลงานวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ศาสตร์ทางด้านกฎหมายออกสู่สาธารณะในวงกว้างโดยจัดทำเป็นรูปเล่ม และเผยแพร่ผ่านทางระบบออนไลน์ทาง website ของคณะนิเทศศาสตร์ และ tci-thaijo และนอกจากวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว โดยดำริของคุณบดี คณะนิเทศศาสตร์ (รองศาสตราจารย์กรกฎ ทองชะโชค) มีดำริและความตั้งใจที่จะผลักดันให้วารสารวิชาการนิเทศศาสตร์ ของทางคณะ ได้รับการพิจารณาเข้าสู่ฐานข้อมูลดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไปด้วย

ในส่วนของคุณบดีความวิชาการประจำฉบับนี้ นอกจากบทความวิชาการ ซึ่งเป็นศาสตร์ทางด้านกฎหมายโดยตรงแล้ว ฉบับนี้ทางวารสาร ได้รับความอนุเคราะห์จากนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ส่งบทความเข้าร่วมเผยแพร่ด้วยในเรื่อง “วิถีแห่งการปฏิบัติตนที่เชื่อมโยงกับกฎหมายจากรวบรวมทอ้งถิ่นภาคใต้” ซึ่งเห็นว่าน่าจะทำให้เกิดมุมมองที่หลากหลายในทางวิชาการแก่ผู้อ่านมากขึ้น

ในการนี้ ทางคณะทำงานขอขอบพระคุณผู้เขียนทุกท่านที่ให้ความสนใจส่งบทความวิชาการเพื่อเผยแพร่กับทางวารสารวิชาการนิเทศศาสตร์ และในโอกาสนี้คณะทำงานขอถือโอกาสเชิญชวนผู้สนใจส่งบทความวิชาการเพื่อเผยแพร่กับทางวารสาร ในโอกาสต่อไปด้วย และหากผู้อ่านมีข้อเสนอหรือติชมอันใด กรุณาส่งข้อคิดเห็นมาได้ที่กองบรรณาธิการก็จะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

อาจารย์ศุภวีร์ เกลี้ยงจันทร์

บรรณาธิการประจำฉบับ



วิธีแห่งการปฏิบัติตนที่เชื่อมโยงกับกฎหมายจากวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ พัชลินจ์ จีนนุ่น	1
การระงับข้อพิพาทด้านการประกันภัยโดยอนุญาโตตุลาการ ศุภาเทพ รัตนชัย	21
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 : กฎหมาย ที่คนมีรถควรรู้ ธนากร โกมลวานิช	39
เจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก และเยาวชน ในรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ปพนธีร์ ชีระพันธ์	57
พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 สิทธิกร คักดีแสง	69
ความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ของบทบัญญัติว่าด้วยคนเสมือนไร้ความสามารถ กุลชาติ เสริมสมบูรณ์	91



วิถีแห่งการปฏิบัติตนที่เชื่อมโยงกับกฎหมายจาก วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้

The Way of Behaving Connected with Law as
Exhibited in Local Literary Works of Southern Thailand

พัชลินจ์ จีนนุ่น*

Phatchalin Jeennoon

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิถีแห่งการปฏิบัติตนที่เชื่อมโยงกับกฎหมายจากวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ผลของการศึกษาพบว่า วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้นำเสนอให้เห็นหลักปฏิบัติของกษัตริย์ ราชเสวก สตรี และคนทั่วไปที่สอดคล้องกับกฎหมายอย่างเด่นชัด โดยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่แต่งหลัง พ.ศ. 2475 มุ่งกล่าวถึงหลักปฏิบัติของประชาชนที่สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญเช่น ให้เคารพกฎหมาย ไม่เลื่อมภาสี รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยผู้แต่งใช้กลวิธีต่าง ๆ จำนวน 5 วิธี เพื่อโน้มน้าวผู้อ่านให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ได้แก่ การบอกผลที่จะได้รับจากการทำผิดกฎหมาย การเปรียบเทียบให้เห็นสภาพความแตกต่างระหว่างผู้ทำผิดและไม่ทำผิดกฎหมาย การนำความเชื่อในพระพุทธศาสนามาเน้นย้ำความผิดของผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การเน้นย้ำให้ผู้อ่านเห็นอำนาจของกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อคนที่เรารักอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และการโน้มน้าวผู้อ่านให้เห็นความเจริญของชาติบ้านเมืองหากปฏิบัติตามกฎหมายการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายในวรรณกรรมทำให้เห็นบทบาทของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่นอกเหนือจากการให้ความเพลิดเพลินใจแก่ผู้อ่านแล้ว ยังแสดงบทบาทในการช่วยควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมอีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุขมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : วิถีแห่งการปฏิบัติตนกฎหมาย วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้

* ศศ.ม. (มหาวิทยาลัยทักษิณ, เกียรตินิยม), อ.ม. (มหาวิทยาลัยศิลปากร), อ.ด. (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ผศ.ดร., สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Abstract

This article investigated the way of behaving connected with law as exhibited in local literary works of southern Thailand. The study revealed that local literary works of southern Thailand composed reflected kings, aristocrats, women and people's principles of conduct that were relevant to laws clearly. The local literary works of southern Thailand composed after B.E. 2475 exhibited people's principles of conduct that were relevant to constitutional laws importantly such as respect to law, non-avoidance of taxes, protection of nation, religion and monarchy. The authors employed five different strategies to persuade the people to follow the laws which included telling the results of unlawful practice, comparing results of lawful and unlawful practices, using Buddhist beliefs to reaffirm wrong doing of the people who did not follow the law, making readers realizing about law power that inescapably affected our love ones, and convincing readers to see development of the nation due to lawful practice. The presentation of information related to laws in literary works reflected not only the role of local literary works of southern Thailand in giving pleasure, but also that in controlling people's behavior in the society leading to a more peaceful society.

Keyword : the way of behaving, law, local literary works of southern Thailand

๐ บทนำ

วรรณกรรมเป็นศิลปกรรมที่ถ่ายทอดความรู้ลึกนึกคิดของมนุษย์ด้วยภาษา อันอาจจะเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนก็ได้ มีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เขียนขึ้นจะใช้รูปแบบใดก็ได้หรือเพื่อความมุ่งหมายอย่างใดก็ได้ เช่น กวีนิพนธ์ นวนิยาย เรื่องสั้น บทภาพยนตร์ สารคดี รวมถึงวรรณกรรมท้องถิ่น วัตถุประสงค์หลักในการแต่งวรรณกรรม คือ การมุ่งให้ความเพลิดเพลิน แต่ก็มักสอดแทรกความรู้ด้านสภาพสังคมในสมัยที่แต่งไว้ด้วย เช่น ประเพณี เหตุการณ์บ้านเมือง เป็นต้น สำหรับวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นประเภทหนึ่งของวรรณกรรมที่ถือกำเนิดขึ้นมาจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ถูกนำมาใช้โดยคนในท้องถิ่น ผู้แต่งมักใช้ภาษาถิ่นในการถ่ายทอด ใช้รูปแบบหรือฉันทลักษณ์ท้องถิ่นซึ่งเป็นไปตามลักษณะความนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ผู้แต่งมักแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ภาคเหนือนิยมแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลงสาร เป็นต้น วรรณกรรมท้องถิ่นมีรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งวรรณกรรมลายลักษณ์ที่บันทึกเป็นตัวหนังสือและมุขปาฐะที่ถ่ายทอดจากปากต่อปากมีทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง และมีหลากหลายประเภท เช่น วรรณกรรมประวัติศาสตร์ วรรณกรรมนิทาน วรรณกรรมคำสอน เป็นต้น

วรรณกรรมท้องถิ่นมีคุณค่าทั้งด้านการให้ความบันเทิง การสั่งสอน การให้ความรู้ต่าง ๆ เช่น ค่านิยม ความเชื่อ กฎหมาย รวมถึงการบันทึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ดังที่รัช ปุณโณทก¹ กล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดระเบียบปฏิบัติและพฤติกรรมของคนในท้องถิ่น สื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของบุคคล และทำให้เห็นค่านิยมในสังคมนั้น ๆ

ในกรณีของการสอดแทรกความรู้ต่าง ๆ เป็นประเด็นที่น่าสนใจ ทั้งนี้ผู้เขียนพบว่า วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่แต่งก่อน พ.ศ. 2475 จนกระทั่งหลัง พ.ศ. 2475 มีการสอดแทรกประเด็นที่เกี่ยวกับกฎหมายไว้ไม่น้อย โดยเฉพาะวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทคำสอนที่แต่งหลัง พ.ศ. 2475 จะพบมากเป็นพิเศษ โดยผู้แต่งบอกผลที่ได้รับจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับสังคมอย่างเด่นชัด ผ่านกลวิธีต่าง ๆ เพื่อ

¹ รัช ปุณโณทก, วรรณกรรมท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525), น. 9 - 10.

โน้มน้าวผู้อ่านให้ปฏิบัติตาม ซึ่งช่วยสร้างความเพลิดเพลินใจได้เป็นอย่างดีต่างจากตำรากฎหมายที่มุ่งนำเสนอข้อเท็จจริงเป็นสำคัญทำให้นำเสนอใจว่านอกจากการให้ความรู้เรื่องกฎหมายในตำราที่พบเห็นกันโดยทั่วไปแล้ว ในวรรณกรรมมีการนำเสนอกฎหมายในแง่มุมใดบ้าง ผู้แต่งใช้กลวิธีใดในการนำเสนอเรื่องราวดังกล่าว ในการศึกษาคั้งนี้ นอกจากผู้อ่านจะได้รับความบันเทิงจากการใช้ภาษาถ้อยคำแล้ว ยังจะทำให้เห็นบทบาทของวรรณกรรมท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ในการแนะนำสั่งสอนหรือช่วยจัดระเบียบสังคมด้วย ซึ่งสังคมอาจนำวิธีการต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ต่อไป เช่น สอดแทรกไว้ในหนังสืออ่านเล่น หนังสือเรียนที่เป็นวรรณคดี วรรณกรรม หรือหนังสืออ่านนอกเวลาเพื่อขัดเกลาความประพฤติของคนรุ่นใหม่ดังการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับกฎหมายและกลวิธีการโน้มน้าวให้ปฏิบัติตาม ต่อไปนี้

๖ วิกิแห่งการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับกฎหมายจากวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้

วรรณกรรมที่ผู้ศึกษานำมาวิเคราะห์นี้มี 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่นำมาจากเอกสารโบราณ โดยมากเป็นประเภทวรรณกรรมคำสอนที่สอนการปฏิบัติตนของคนกลุ่มต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับกฎหมายและแนวคิดทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจนวรรณกรรมกลุ่มนี้แต่งก่อน พ.ศ. 2475 ต่อมามีการนำไปปริวรรตและพิมพ์เผยแพร่ให้คนรุ่นหลังมีโอกาสศึกษาต่อไป ทั้งนี้ เนื้อหาส่วนใหญ่ก็คล้ายคลึงกับวรรณกรรมของราชสำนักด้วย ผู้ศึกษาพบ 3 เรื่อง ได้แก่ สุภาสิตสอนหญิงค้ำกายย์ โลกนิติสุภาสิตค้ำกายย์ และอัษฎาพานรค้ำกายย์ ส่วนวรรณกรรมอีกกลุ่มพิมพ์ในรูปแบบของหนังสือเล่มเล็ก ปรากฏปีที่พิมพ์ว่าหลัง พ.ศ. 2475 เป็นต้นไป มีการระบุปีที่แต่งที่พิมพ์อย่างเด่นชัด แต่เป็นร้อยกรอง ส่วนใหญ่จัดเป็นประเภทวรรณกรรมคำสอนกลุ่มที่ 2 นี้ผู้แต่งนิยมสอดแทรกด้วยทกกฎหมายไว้โดยมากต่างจากกลุ่มแรก ซึ่งการยกตัวอย่างส่วนใหญ่จะมาจากวรรณกรรมกลุ่มนี้ ได้แก่ พลเรือนสอนบุตร มงคลประชากรษฎร์ ลุงสอนสอนหลานสินธุ์ คำกลอนสอนใจ คำกลอนสอนใจ คนจน คีลห้าภาสิต สุรายาเสพติด หลายเรื่องหลากรส ประวัติการณ์เดือนไทย

สุภษิตสอนชูชชายโสด และคดีค่ากลอนเตีอนเพื่อนบ้างก็เป็นวรรณกรรมนิราศได้แก่ นิราศเรือ่นจำหรือนิราศขึ้น วรรณกรรมทั้ง 2 กลุ่มกล่าวถึงวิถีแห่งการปฏิบัติตนหรือแนวทางในการปฏิบัติตนของคนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมโยงกับกฎหมายไว้อย่างเด่นชัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การปฏิบัติตนของกษัตริย์ ราชเสวก และสตรีสมัยโบราณ

วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้สมัยโบราณหรือที่แต่งก่อน พ.ศ. 2475 นำเสนอหน้าที่ของกษัตริย์ ราชเสวก และสตรีตามสถานภาพและบทบาทที่ได้รับอย่างชัดเจน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การบริหารบ้านเมืองของกษัตริย์ผู้ทรงธรรม

วรรณกรรมภาคใต้สมัยโบราณกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของกษัตริย์ไว้อย่างชัดเจน โดยเน้นที่การปกครองคน ดังเรื่องอัญญาพานรคำกาศยสอนกษัตริย์ เรื่องการให้รางวัลแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำความดีความชอบว่ามี 5 ประการ ประการแรก ให้แก่ผู้ที่อาสาทำศึก ไส้ข้าศึกจนพ่าย หรือชนะศึก ประการที่สอง ให้แก่ผู้ที่พาพลอาสาออกศึกจนตัวตาย ประการที่สาม ให้แก่ผู้ที่ยุบถนกรุงไว้ได้ ประการที่สี่ ให้แก่ผู้ที่ยุบถนกรุงอย่างยุติธรรม และประการที่ห้า ให้แก่ผู้ที่มีประมุขทรัพย์มาไว้ที่กองพระคลังโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลักษณะบำเหน็จเสร็จสาร	มีห้าประการ
จงทราบพระญานราชา	
ปฐมบาทคือผู้ปรารธนา	พาพลโยธา
อาสาไปทำสงคราม	
รบศึกมีชัยในสนาม	แพ้พ่ายไล่ลาม
จนเข้าศึกขามเดชา	
ที่สองคือผู้สั่งหา	เอาพรรคพวกมา
อาสารบศึกอีกไป	
สู้เสียชีวิตตัดชัย	บักลัวเกรงภัย
ในการณรงค์สงคราม	
หนึ่งเล่าคำรบที่สาม	คือผู้พยายาม
ป้องกันรักษาธานี	

เอาไว้มีให้บุรี	เลียแก่ไฟรี
อันม้าย้ายกรุงไกร	
หนึ่งเล่าคำรบสี่ไซ้	ได้แก่มหาดไทย
แลผู้กล่าวไซ้ถ้อยความ	
สำหรับปรับปรุงไต่ถาม	พิพากษาความ
มิได้ลำเอียงเพี้ยนพล้ำ	
บ่เอื้ออามิครัดถล่ม	ว่าตามทางธรรม
กระษัตริย์บัญญัติสืบมา	
เว้นจากฉันทาทิศา	โมหาโยธา
ล่วงอดตีสี่ประการ	
ไม่รักไม่โกรธหักหาญ	ไม่หลงตามการ
ไม่กลัวภัยพาลผู้ใด	
ว่าความตามสารวินิจฉัย	ไม่ลำเอียงใคร
ว่าไปตามทางธรรมมา	
หนึ่งเล่าคำรบที่ห้า	คือผู้ปัญญา
ประมุขทรัพย์มาในคลัง	
ให้พูนบริบูรณ์มั่งคั่ง	ทั้งสิบสองคลัง
โดยทางธรรมอาวรี	
มิได้เบียดเบียนเสียดสี	ลวงล่อต่อตี
เอาด้วยวิธีฉันทา	
ประสมกันแต่บรรพ์โกฏฐา	เป็นห้าธรรมา
เรียกว่าบำเหน็จราชการ ²	

การบำเหน็จรางวัลแก่ผู้ทำความดีความชอบสอดคล้องกับกฎมนเฑียรบาล ซึ่งเป็นบทบัญญัติต่าง ๆ เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ และเรื่องอื่น ๆ บทบัญญัติที่ปรากฏ เช่น การบำเหน็จรางวัลแก่ผู้มีความชอบ การลงโทษผู้ที่มีความผิดในราชการต่าง ๆ เช่น ราชการสงคราม การปฏิบัติตน การรักษาวินัยของข้าราชการ และการลงโทษข้าราชการที่กระทำผิด โดยนักประวัติศาสตร์

² มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม, อนุรักษ์พานร, (สมุดไทยขาว อักษรไทยเส้นหมึก ภาษาไทย, ม.ป.ท).

สันนิษฐานว่า กฎมนเทียรบาลคงมีมาแต่สมัยอยุธยาตอนต้น เป็นกฎหมาย
 ที่แสดงให้เห็นถึงรากฐานขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทยที่สร้างสม
 สืบต่อกันมายาวนาน³

1.2 การทำหน้าที่ของราชเสวกหรือข้าราชการ

ราชเสวกคือผู้รับใช้พระเจ้าแผ่นดิน เป็นคำเรียกข้าราชการพลเรือนใน
 ราชสำนักในสมัยก่อน ดังปรากฏในกฎหมายตราสามดวงที่กล่าวถึงข้าราชการ
 ต่าง ๆ ว่า “พร้อมด้วยหมู่ขุนมนตรีกระทรวงวิชาติราชเสวกการมาตยามหาราช
 ครอบโรหิตบัณฑิตยการย” ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรง
 พระราชนิพนธ์บทเสภาสามัคคีเสวก มีเนื้อหากล่าวถึงหน้าที่และความสำคัญของ
 ราชเสวกหรือข้าราชการบริพารในราชสำนักว่า “ถือเอาความภักดีที่โรดม ในบรมบุรุษ
 รัตนชัตติยา”⁴ วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้มีการกล่าวถึงหน้าที่ของราชเสวกไว้
 หลายประการ เช่น ต้องมีความจงรักภักดี ยามมีศึกสงครามก็แสดงความกล้าหาญ
 หรืออาสาเจ้าจนตัวตาย ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความซื่อสัตย์ ไม่ตีตนเสมอนาย
 มีความสงบเสงี่ยม สุภาพเรียบร้อยเมื่ออยู่ต่อหน้าพระพักตร์ ไม่ลักลอบคบหา
 ผู้หญิงของพระราชา เป็นต้น ดังปรากฏในเรื่องโลกนิติสุภาษิตที่สอนเรื่อง
 การเข้าเฝ้าพระราชทานที่เน้นความสำรวมเป็นที่ตั้ง ดังนี้

เป็นข้าท้าวพึงบัญญัติ	จะกินนอนอย่าครั้นเครง
อย่าเยี่ยงอย่างนักลอง	ขอมหอมทัตบุตมาลัย
อากัปกิริยา	อันนุ่งห่มทุกสิ่งไป
เครื่องประดับแห่งตนไซ้ไร	อย่าเทียมด้วยท้าวพญา
เป็นราชเสวก	จงตั้งจิตให้ตรงนา
ว่าท้าวแลพญา	มิได้เป็นสหายตน
ดูดีให้ปรีชา	ว่าอาตมาเป็นข้าคน
ไม่รู้ว่าจะตัวตน	ไม่สมควรจะลวนลาม

³ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.บทบัญญัติต่าง ๆ ในกฎหมายตราสามดวง, (สืบค้นจาก <http://kanchanapisek.or.th/kpe/sub/book/book.php?book=30&chap=4&page=t30-4-infodetail05.html>, วันที่ค้นข้อมูล : 2562, กุมภาพันธ์ 28).

⁴ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ราชเสวก, (สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/?knowledges>, วันที่ค้นข้อมูล : 2562, กุมภาพันธ์ 28).

ควรที่จะละเลย
เฝ้าใกล้ก็ไม่งาม
เฝ้าในที่สูงหนึ่ง
หนึ่งเฝ้าเหนือลมทวน
สำรวจจิตตั้งหนึ่งคน
โพล่ภัยจึงไม่มี

โทษทั้งหกเป็นใจความ
หนึ่งเข้าใกล้ก็ไม่ควร
เฝ้าตำหนักไม่น้ำนวล
หนึ่งเฝ้าตรงคงไม่ดี
อันเข้าใกล้องค์อัคคี
เพราะไม่หมิ่นประคินการ⁵

บทบาทของราชเสวกสอดคล้องกับหลักกฎหมายหลายประการ ดังในพระราชกำหนดเก่าที่กำหนดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก กล่าวถึงคุณสมบัติของขุนนางไทยสมัยโบราณทั้งที่เป็นทหารและพลเรือนว่าต้องมีคุณสมบัติของอริบตี 4 ความว่า

อนึ่งผู้จะเป็นพระหลวงขุนหมื่นย่อมประกอบด้วยอริบตีสี่ประการ คือ ฉันทาธิบตี คือ วิทยาธิบตี คือ จิตาธิบตี คือ วิมังสาธิบตี ฉันทาธิบตีนั้น ล้นเกล้าล้นกระหม่อมต้องพระราชประสงค์สิ่งใดผู้้นั้นนำซึ่งสิ่งนั้นมาทูลเกล้าฯ ทูลกระหม่อมถวาย วิทยาธิบตีนั้นคือ กอปรด้วยความเพียรในราชการมิได้ขาด จิตาธิบตีนั้นคือ มีน้ำใจกล้าแข็งในการณะรงค์สงคราม วิมังสาธิบตีนั้นคือ ฉลาดในที่พิภกษาคความ แลอุบายในราชการต่าง ๆ⁶

ในกฎหมายเต็ยรบาลกล่าวถึงหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนมหาดเล็กหลวงที่สอดคล้องกับวรรณกรรม ใจความหนึ่งกล่าวถึงการปฏิบัติตนของราชเสวกว่าต้องไม่ประพฤติดนให้เป็นที่รังเกียจ มีความสุภาพเรียบร้อย ไม่ให้พระมหากษัตริย์ทรงเสื่อมเสียพระเกียรติยศได้ ดังนี้

อันเหล่าเสวมาตย์ราชบริพารผู้ที่มีหน้าที่รับราชการในกระทรวงและกรมในพระราชสำนักนั้นย่อมเป็นผู้ที่ปฏิบัติราชการอยู่ในหน้าที่ใกล้ชิดพระองค์ เพราะฉะนั้นจึงสมควรที่จะเป็นผู้ที่ดีไม่เป็นที่ทรงรังเกียจ และทั้งเป็นผู้ประพฤติดี สัมมาจารี ไม่ควรที่จะให้มีผู้ติฉินนินทาได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชูปเลี้ยงตั้งแต่งคนที่ไม่ดีไว้ในที่ใกล้ชิดพระองค์ ทั้งอาจจะที่จะมีผลให้เสื่อมเสียพระเกียรติยศได้ด้วย⁷

⁵ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม, โลกนิติสุภาชีวิต, (สมุดไทยขาว อักษรไทย ภาษาไทย, ม.ป.ท.)

⁶ กฎหมายตรา 3 ดวง เล่ม 5. (ม.ป.ท.), น. 150.

⁷ กฎมณเฑียรบาลว่าด้วยครอบครัวแห่งข้าราชการในพระราชสำนัก, (ราชกิจจานุเบกษา 31, 1 (สิงหาคม 2457), น. 277 - 308.

1.3 บทบาททำหน้าที่ของสตรีสมัยโบราณ

วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสตรีสมัยโบราณที่มีฐานะเป็นภรรยาว่าจะต้องซื่อสัตย์ต่อสามี ไม่คบชู้ผู้ชาย และทำหน้าที่ของภรรยาที่ดี มีการกำหนดบทลงโทษสตรีที่คบชู้ โดยเชื่อมโยงกับกฎหมายและคติความเชื่อของคนในสังคม ดังเรื่องสุภาวดีสอนหญิงคำกาพย์กล่าวว่าหญิงที่มีสามีแล้ว แต่กลับคบชู้สามารถให้กฎหมายลงโทษได้ เช่น เขียนดี หรือประจาน

อย่าสอดตลอดทำชู้	ชายนี้หนุ่มทำเจตฉาย
ผัวรู้จักกวนวาย	จับส่งนายจะติดคา
เขาเขียนและทูปดี	ร้องเสียงมีทั้งสองรา
เขียนถามกลางศาลา	ชายหน้าตาอย่าควรทำ ^๑

ใจความข้างต้นสอดคล้องกับกฎหมายสมัยโบราณที่กล่าวว่า “มาตราหนึ่ง สามีภริยาอยู่ด้วยกันภริยามีความผิดสามีจะปราบปรามตีโบยหญิงหญิงจะโทษแก่สามีนั้นมิได้ ถ้าภริยาตว่าหยาบชู้แก่สามี ให้ภริยาเอาข้าวตอกดอกไม้ขอโทษแก่สามีจึงควร”

2. การปฏิบัติตนของประชาชนในยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ส่วนหนึ่งแต่งหลัง พ.ศ. 2475 เป็นต้นไป ซึ่งเป็นช่วงที่สังคมไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตย มีการประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอย่างกว้างขวาง ผู้แต่งซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นจึงนำข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายมาแทรกไว้ในเนื้อหาของเรื่องด้วย เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมคนในสังคมทางหนึ่ง โดยผู้แต่งเน้นปลูกฝังประชาชนโดยทั่วไปมากกว่าการสอนกษัตริย์หรือขุนนางเหมือนสมัยโบราณ คำสอนที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอ เช่น ไม่ควรทำผิดกฎหมายให้รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้ป้องกันประเทศ เข้ารับการศึกษาในการศึกษาภาคบังคับ รับประทานทหาร เคารพและไม่ละเมิดสิทธิ

^๑ เทพ บุญยประสาท [ปริวรรต], สุภาวดีสอนหญิง, (พระนคร : โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ ลำเพ็ง, 2500), น.102.

^๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2529), น. 60.

และเสรีภาพของบุคคลอื่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติ เสียดายที่อาการ
เป็นต้น ดังข้อความที่ปรากฏในวรรณกรรม เช่น “เกิดมาเป็นมนุษย์ให้สุจริต
อย่าได้คิดทรยศต่อกฎหมาย”¹⁰ “อยู่ตามกฏรัฐธรรมนูญให้เพิ่มพูนสูงศักดิ์
เป็นหลักใหญ่”¹¹ “เราเป็นไทยต้องสมัครรักชาติไทยเอาใจใส่ต่อชาติศาสนา”¹²
และหลายเรื่องหลากรสที่กล่าวถึงหน้าที่ของพลเมือง ดังนี้

หนึ่งกฎหมายมีมาเดิม	ใช่แล้วแกล้งเสริม
ต่อเติมโทษให้ภายหลัง	
ถูกผัดยอมไม่ปิดบัง	ต้องคอยระวัง
อย่าปลั่งผิตบทกฎหมาย	
อันนี้สิทธิหญิงชาย	เนื่องในกฎหมาย
ยอมได้เสมอภาคกัน	
สองกิจประเทศเขตต์ชนันท์	ราษฎรรัฐจัดขึ้น
ทั่วกันได้รับปรับปรุง	
การงานแห่งรัฐบำรุง	สมัครหมายมุ่ง
ผดุงชีวีปรีดา	
เสมอภาคในการรับภาร	กิจราชตามตรา
พระราชบัญญัติจัดวาง	
สามอากรเป็นหลักกลาง	ทุกคนจักอ้าง
ขัดขวางการเสียภาษี	
เสมอภาคสิ่งนี้ยังมี	จำต้องยินดี
หน้าที่นี้จึงชอบเชิง	
เพราะเพื่อบำรุงสำเร็จ	แห่งรัฐดำเกิง
ถูกเชิงแห่งความเจริญ	
สี่ประเทศชาติจักเมิน	ผิดลู่ทางเดิน
ก็เห็นห่างจากรุ่งเรือง	
จนนั้นบรรดาพลเมือง	เสมอภาคเนื่อง

¹⁰ แดง ประพันธ์บัณฑิต, มงคลประชาชาษฎร์. (ม.ป.ท.ม.ป.ป.), น. 2

¹¹ อินทร์ ทองอยู่, ศิลหำมาษิต, พิมพ์ครั้งที่ 3, (พัทลุง : โรงพิมพ์ครูชาฎ, 2504), น. 26

¹² แหล่งเดิม.

ในการทหารชาญไชย	
ต้องเป็นทหารตามสมัย	ประชาธิปไตย
หลักไชยของรัฐบุรี	
ทำเกี่ยวกับการเปล่งพะจี	มอบหมายหน้าที่
โดยมีเสียงเลือกผู้แทน	
ในการเลือกตั้งตามแผน	ประชาธิปไตย แปลน
ให้แทนเข้าร่วมประชุม	
ความเสมอภาคครัดกุม	ทุกคนแก่หนุ่ม
ประชุมเพื่อบอกออกเสียง ¹³	

๑๑ กลวิธีการโน้มน้าวให้ปฏิบัติตามกฎหมายจากวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่แต่งหลัง พ.ศ. 2475

กลวิธีคือเทคนิคที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมเพื่อให้บรรลุผลตามที่ตนต้องการ ซึ่งช่วยให้วรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ มีคุณค่า น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ผู้แต่งที่รู้จักเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมจะสามารถโน้มน้าวให้ผู้อ่านคล้อยตามได้ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาพบว่า วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่แต่งหลัง พ.ศ. 2475 มีการใช้กลวิธีต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อผู้จงใจหรือโน้มน้าวให้ผู้อ่าน ซึ่งเป็นคนโดยทั่วไปหรือเป็นชนกลุ่มใหญ่ในสังคมคล้อยตาม และเข้าใจเจตนาของผู้แต่งอย่างลึกซึ้ง ต่างจากวรรณกรรมที่แต่งก่อนหน้านี้อันซึ่งมุ่งสื่อสารไปที่กลุ่มชนชั้นสูงหรือชนชั้นขุนนาง ไม่เน้นสอนคนธรรมดาสามัญ ผู้ศึกษาจึงมุ่งยกตัวอย่างการใช้กลวิธีของผู้แต่งวรรณกรรมกลุ่มนี้เป็นสำคัญ ดังนี้

1. การบอกผลที่จะได้รับจากการทำผิดกฎหมาย

การบอกผลที่จะได้รับจากการกระทำผิดกฎหมายปรากฏโดยทั่วไป ดังนี้

1.1 ต้องคอยหลบซ่อนผู้คน

ผู้แต่งกล่าวว่าผู้ที่ทำผิดกฎหมายจะได้รับแต่ความทุกข์ทรมานทั้งกายใจ จะต้องคอยหลบซ่อนตัวจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ได้รับความสุขสบายในชีวิต มีชีวิตเหมือนคนป่า ดังนี้

¹³ กลิ่น ศรีรินทร์, หลายเรื่องหลายรส, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2481), น. 6-9.

ทั้งวินัยกฎหมายคล้ายกับเงาะ
ที่ยวนอนชุ่มพุ่มไม้ไม่เข้าเรือน

เที่ยวลืบเสาะหาลากาบกล้วยเถื่อน
อยู่เสมือนกับเงาะเหมาะอย่างไร¹⁴

1.2 ต้องพลัดพรากจากคนรัก

ผู้แต่งโน้มน้าวให้เห็นว่าการทำผิดกฎหมายมีผลทำให้ต้องพลัดพราก
จากคนที่รัก ทั้งพ่อแม่พี่น้อง ลูกเมีย มีชีวิตที่ยากลำบากจนกว่าจะหมดลมหายใจ
ดังข้อความต่อไปนี้

ต้องหลบตัวกลัวภัยในกฎหมาย ตระกตรำกายใจตรอมผอมผิตลี
ต้องพลัดพรากจากลูกเมียเสียห้องพี่ เมื่อชีวิล่วงลับดับชีวิ¹⁵

ผู้แต่งเรื่องนิราศเรือเงินจ่ากล่าวว่ ก่อนกระทำความผิดครครคิดไตรตรอง
ให้รอบคอบ มิเช่นนั้น จะพบแต่ความสูญเสียยาวนานประการ ดังตัวนวนเขียนที่เห็น
ภรรยาอยู่กับชายอื่นก็รีบเข้าไปตัดแขนชายชู้ กลายเป็นว่าตนเองทั้งถูกปรับ
ทั้งติดคุก ฝ่ายภรรยากลับไปอยู่กับชู้อย่างมีความสุข มิหน้าชู้ ลูกก็ต้องไปอยู่
กับภรรยาด้วย ผลที่ได้รับจึงมีแต่ด้านลบทั้งนั้น ดังนี้

จับบ่าตัดลิ้นเหมือนหินถ่วง ที่ในทรวงเหลือจะหนักหักไม่หาย
ภรรยาของเราเขาก็ได้ กับชู้ชายชิตชมภิรมย์เซย
ทรัพย์ก็เสียเมียก็สูญพูนแต่โศก ชะตาโชครกรรมเกิดไม่ปิดเผย
น้ำตาตนหล่นตกไอ้ออกเอย แต่ก่อนเคยผลกรรมคงทำไว้¹⁶

1.3 ต้องสูญเสียเงินทอง ขาดอิสรภาพ และสูญเสียชีวิต

ผู้แต่งโน้มน้าวให้เห็นว่าการการทำผิดกฎหมายต้องได้รับโทษ ซึ่งมีตั้งแต่
ถูกปรับ ต้องวางเงินค่าปรับ หากไม่มีเงินก็ต้องไปขยิบยืมจากผู้อื่น บางคนไป
ลักขโมยของเขา ศาลตัดสินให้ติดคุกดังนี้ “ศาลสอบสวนพิพากษาคดีดำ จำคุก
ทำโทษตามความเสียหาย”¹⁷ ส่วนบางคนก็ถูกตัดสินให้ประหารชีวิต เช่น ฆ่าคน
โดยเจตนา หรือค้ายาเสพติด ดังตัวอย่างต่อไปนี้ “ถ้าแกล้งฆ่าเจ้าทรัพย์

¹⁴ แดง ประพันธ์บทกวี, อ้างแล้ว, น. 28.

¹⁵ ส. พยอมไพร, ฆาตกรรมคำกลอน, (พทล : โรงพิมพ์พทล, 2507), น. 3.

¹⁶ ชื่น เกื้อสกุล, นิราศเรือเงินจ่า, (นนทบุรี : ธารบัวแก้ว, 2544), น. 205.

¹⁷ ชัย จันรอดภัย, ชัยภาสิต, (สงขลา : โรงพิมพ์สมบุรณ์, ม.ป.ป.), น. 17.

ถึงกับตายตามกฎหมายประหารผลาญชีวิ¹⁸ และ“พระราชบัญญัติยาเสพติดโทษ ถึงตายทั้งผู้ชายผู้ส่งนั้นตรงกัน”¹⁹ และบ้างก็ไปจ้างทนายมาสู้คดี ต้องเสียเงินอีก จำนวนมาก

บ้างคดีที่ทำการอันหนัก	เที่ยวปล้นลักฆ่าฟันกันมิถอย
ถูกสกัดรายจ่ายเงินตั้งหลายร้อย	มิใช่น้อยเอาเงินตรามาสู้ความ ²⁰

ทั้งนี้ ผู้แต่งได้เน้นย้ำให้เห็นว่า กฎหมายตัดสินผู้กระทำความผิดด้วยความยุติธรรม ดังกรณีของนายขึ้น ตัวละครในเรื่องนิราศเรือนใจที่บันดลโทษเส ตัดแขนชายผู้จวนขาด เพราะโทษที่ไปเป็นข้อกบฏรยาเขา เมื่อมีการดำเนินคดี จำเลยรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดจริง ศาลก็ลดโทษเหลือกึ่งหนึ่ง

ศาลตัดสินพอสมควรไม่ข่มขี้	โทษสามปีกำหนดตามกฎหมาย
ฐานได้รับสารภาพไม่หยาบคาย	ศาลจึงให้กรุณาลงพ่วง ²¹

1.4 เมื่ออยู่ในคุกได้รับแต่ความทุกข์ทรมาน

ผู้แต่งโน้มน้าวให้เห็นว่าการอยู่ในคุกมีแต่ความทุกข์ ทั้งทุกข์กายและทุกข์ใจ ไม่ได้มีชีวิตที่สุขสบาย บางครั้งก็มีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าพนักงานต้องถูกโยยตี ถูกใช้ให้ทำงานหนัก บางคนประสบปัญหาเกิดแผลพุพองตามร่างกาย ได้รับแต่ทุกข์เวทนา การติดคุกจึงเหมือนการตกรอก ดังนี้

แข่งก็เปื่อยพุพองทั้งสองข้าง	จะเดินอย่างเสตส่าน่าสงสาร
ตื่นตีตรวนแล้วไม่หนาต้องทำงาน	ใครเกียจคร้านถูกหวายทุกรายไป
ตั้งแต่เข้าหยูดได้ราวบ้ายสาม	มีแต่ความเวทนาน้ำตาไหล
สู้บากบันกลั่นกลิ่นขึ้นแข็งใจ	ทำอย่างไรมีกรรมต้องจำเป็น ²²
ทจริตจิตใจตัดต่อกฎหมาย	เขาจับได้ติดคุกเป็นทุกข์ใหญ่
นั่นแหละคืออนรกตกหนักใจ	เพราะอาศัยคำสอนตอนพาลา ²³

¹⁸ แหล่งเดิม.

¹⁹ พลอย อักษรพันธ์, สุรายาเสพติด, (พัทลุง : โรงพิมพ์พัทลุง, ม.ป.ป.), น.16.

²⁰ ชัย จันรอดภัย, อ้างแล้ว, น. 18.

²¹ ขึ้น เกื้อสกุล, อ้างแล้ว, น. 204.

²² ขึ้น เกื้อสกุล, อ้างแล้ว, น. 211.

²³ แต่ง ประพันธ์บัณฑิต, พลเรือนสอนบุตร, (ม.ป.ท.ม.ป.ป.), น. 2

1.5 ทำให้คนในสังคมได้รับความเดือดร้อนไปด้วย

ผู้แต่งโน้มน้าวให้เห็นว่าการทำความผิด นอกจากผู้กระทำจะได้รับบทลงโทษแล้ว ยังส่งผลต่อสังคมด้วย เช่น รัฐจัดสรรงบประมาณมายังท้องถิ่นเพื่อให้สร้างถนน แต่ผู้รับเหมานำเงินหลวงมาใช้เพื่อประโยชน์โดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนดังนี้

รัฐบาลงบประมาณสงมาให้	ค่าใช้จ่ายเข้ามาสู่หมู่ท้องถิ่น
พวกที่เมาปากอ้านั่งถักกิน	ตลอดคืนเหล็กีสัญหิณปูนทราย
คอร์รับชั่นเช่นนี้ยังมีขาด	เมาอาฆาตเสียหมดลิมกฎหมาย
ผลที่สร้างภายหลังพังทลาย	เงินที่ได้มาทั้งมูลกีสัญเปลา
หนักก็พังลูกท่อแตกแหกสลาย	ได้เงินจ่ายพรีพรีพวกมีเหา
เมาออบโกยโกงกินปลิ้นเมืองเรา	คตโกงเอาของหลวงไม่ห่วงใจ ²⁴

2. การเปรียบเทียบให้เห็นสภาพความแตกต่างระหว่างผู้ทำผิดและไม่ทำผิดกฎหมาย

การเปรียบเทียบความแตกต่างทำได้ด้วยการบรรยายให้เห็นสภาพของผู้ที่ประพฤติผิดกฎหมายว่าจะมีชีวิตที่เป็นทุกข์ เหมือนอยู่ในนรก เมื่อเข้าไปอยู่ในคุกแล้วไม่ได้รับความสะดวกสบายถูกตัดดีบังคับให้ทำงานจนสายตัวแทบขาด แต่หากไม่ประพฤติผิดกฎหมาย ทั้งกฎหมายแพ่งและอาญาจะมีชีวิตที่เป็นสุขไม่ต้องหวั่นเกรงต่อข้อครหาใด ๆ ดังตัวอย่าง

ถ้าถูกของคนยาวครวนี้แหละ	เมียได้ตามไปแลไม่รู้อยู่ทรงไหน
ชานกยางไม่ใช่แหวนขาไก่	ไซ่เส้นใหญ่ไม่ใช่สายสร้อยคอ
ในโรงพักไม่ใช่โรงน้ำชา	ผู้ต้องหาเข้านอนถอนใจผรอ
ในเรือนจำไม่ใช่เรือนแม่พ่อ	ใครมาขอว่าบายฉันไม่เชื่อฟัง
พัสดิไม่ใช่พี่แต่พ่อเฒ่า	ถ้าผิดเข้าที่ไหนเพกลุ่มหลัง
เราทำงานตรงจนสตาจค์จ้ง	เขาได้ข้งเพราะเราผิดลองคิดดู
อยู่ในคุกไม่ใช่สนุกเหมือนอยู่บ้าน	ถูกทำงานต่อยหิณไม่ใช่กินหมู
ถูกบังคับทุกด้านกรินอยู่	เหมือนลงรูนรกกายตกลีก
เข้าอยู่หรงผิดกับอย่างเข้าอยู่วัด	นายเขาดัดเราคู้ควรรู้สึก

²⁴ พลอย อักษรพันธ์, อ้างแล้ว, น. 23.

เหตุเพราะเราทำผิดจงคิดนึก
แม้ประพฤติดตามบทของกฎหมาย
ไม่ผิดแพ่งกระทั่งทั้งอาญา
ไม่ผิดศีลกฎหมายก็ไม่ผิด
จงถ่อมมั่นในธรรมประจำใจ

ควรรู้สึกที่ไม่เรื่องเบื่องเวลา²⁵
คงสบายกายใจในวันหน้า
เจ้านายมาเชิญตัวกลัวอะไร
คติติดแก้ได้สบายใหญ่
ข้อต่อไปสิ่งควรเว้นเห็นมากมี²⁶

3. การนำความเชื่อในพระพุทธศาสนาเน้นย้ำความผิดของผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

การนำความคิดความเชื่อในพระพุทธศาสนาสนับสนุนผลที่ได้รับจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายก็เพื่อให้การสอนน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่ผู้แต่งมักกล่าวนรกกันว่าผู้ที่ทำผิดกฎหมายนอกจากจะถูกปรับ ถูกจับขังคุกหรือถูกประหารชีวิตแล้ว เมื่อตายไปจะตกนรก ไม่ได้ขึ้นสวรรค์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าทำความผิดมากยิ่งขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

ถ้าว่าเจ้าพนักงานท่านปราบปราม จับตัวถามจำตรวนพวนระแสง
ต้องเข้าอยู่ในคุกจุกใจเอง เพราะไม่เกรงกฎหมายฝ่ายอาชญา...
ผู้ที่กรรมหนักมักเช่นนี้ อเวจีแกวกช่องต้องเปิดเผย
ปิดทางไปสวรรค์นั้นแน่เลย ต้อง ๆ ไปเซยเมื่อนรกถูกหมกไฟ²⁷

อนึ่ง การสอนโดยบอกผลของการกระทำที่อิงทั้งคติทางศาสนาและระบบกฎหมายนี้น่าจะช่วยควบคุมคนในสังคมได้บ้าง เนื่องจากทั้ง 2 ทางเป็นของคู่กัน ดังที่พระนิติธารณพิเศษ²⁸ กล่าวว่าศีลธรรมกับกฎหมายต่างก็มีมุ่งหมายให้มนุษย์เป็นคนดี หรือประพฤติในทางที่ดี กฎหมายใช้กับทางโลก แต่ศีลธรรมอาจใช้ได้ทั้งทางโลกและทางธรรม เช่น ศีลข้อที่ 1 ห้ามไม่ให้ฆ่าสัตว์ เพราะผิดพุทธบัญญัติ แต่หากฆ่าเพราะตนเป็นเจ้าของก็ไม่ผิดกฎหมาย การรู้ทั้ง 2 ทางช่วยให้มนุษย์ปฏิบัติตามทำนองคลองธรรมได้ แต่หากต้องให้รู้อย่างใดอย่างหนึ่ง การรู้เพียงศีลธรรมก็ยิ่งดีกว่ารู้เพียงกฎหมาย เพราะหากศีลธรรมอยู่กับฝ่ายใด

²⁵ อินทร์ ทองอยู่, อ้างแล้ว, น. 29.

²⁶ ปรีชา เทพรักษ์, สร้างความดีหนีความชั่ว, (พัทลุง : โรงพิมพ์ครุฑาญ, 2505), น. 9.

²⁷ ชัย จันรอดภัย, อ้างแล้ว, น. 22-23.

²⁸ พระนิติธารณพิเศษ, ศีลธรรมกับกฎหมาย, ใน พัทลุงรำลึก หนังสือรำลึกงานปีใหม่จังหวัดพัทลุง 2479, (พระนคร : ธรรมพิทยาคาร, 2478), น. 99-109.

ก็กลายเป็นผู้ที่ประพุดติชอบ เปรียบเหมือนศีลธรรมเป็นตัวเรือน กฎหมาย เป็นเครื่องประกอบที่ทำให้เรือนมั่นคง

4. การเน้นย้ำให้ผู้อ่านเห็นอำนาจของกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อคนที่เรารัก อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผู้แต่งโน้มน้าวให้เห็นว่ากฎหมายนั้นมีอำนาจต่อผู้คนไม่น้อย ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากจะทำให้ตนเองทุกข์แล้ว ยังทำให้คนใกล้ชิดหรือคนที่เรารักพลอยทุกข์ร้อนไปด้วย ต้องดิ้นรนหาวิธีช่วยเหลืออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การวิ่งเต้นไปหาทนาย หาพยาน ทำให้เห็นผลจากการกระทำความผิดที่ส่งอิทธิพลถึงผู้อื่น ดังตัวอย่างการดิ้นรนของญาติพี่น้องต่อไปนี้

พ่อกับแม่ต้องตั้งแต่วิ่งเต้น	เที่ยวเข้าเส้นเข้าและเย็นส่งเสีย
เพื่อนดูถูกหมดทั้งลูกทั้งเมีย	ชื่อตั้งเสียพ่อแม่เมียพลอยอาย ²⁹
ท่านสืบตระกูลชดถนัดแน่	จับขังแย้มไม่ลดตามกฎหมาย
ส่วนพ่อแม่อยู่ข้างหลังเดินวังนาย	ไปบนให้หมอลงความตั้งสามพัน
หมอบตอบว่าสู้ได้จะไม่ติด	คุณไปคิดพยานพามาให้รัน
เพียงแต่หมอลงความเอาสามพัน	ยังสอดสั้นให้พยานหาหลักฐานที่อยู่
กลับมาบ้านเที่ยวหาพยานทิพย์	เที่ยวซุบซิบตามเส้นสายฝ่ายพวกหมู่
เที่ยววิ่งเข้าวิ่งเย็นนำเอ็นดู	จ่านานาขายหมูเอาสู้ความ ³⁰

5. การโน้มน้าวผู้อ่านให้เห็นความเจริญของชาติบ้านเมืองหากปฏิบัติตามกฎหมาย

ผู้แต่งโน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นว่าผู้ที่ปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จะส่งผลกระทบต่อชาติบ้านเมือง พลเมืองที่ปฏิบัติตามกฎหมายจะทำให้ชาติบ้านเมืองมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุข เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วดังที่ว่า “ถ้าพวกเรา กลับจิตไม่ผิดคลองในแหลมทองคงเจริญขึ้นใจเอ๋ย”³¹ แต่หากพลเมืองพากัน ละเมิดกฎหมาย การพัฒนาบ้านเมืองก็จะเกิดความล่าช้า คนจะฆ่าฟันกันมากขึ้น ศาสนาก็พลอยเสื่อมถอยลงไปด้วย ผู้แต่งจึงตักเตือนให้ผู้อ่านปฏิบัติตาม

²⁹ สุภรณ์ ศรีวัชรภรณ์, สมบัติพอบ้านคำกลอน, (นครศรีธรรมราช : โรงพิมพ์กระจำภษิต, 2503), น. 3-4.

³⁰ อินทร์ ทองอยู่, อ้างแล้ว, น. 23-24.

³¹ ทอง นวลศรี, คำกลอนสอนใจ, พิมพ์ครั้งที่ 11, (สงขลา : โรงพิมพ์เมืองสงขลา, 2511), น. 23.

กฎหมาย ช่วยรัฐบาลบริหารบ้านเมือง ดังที่ว่า “ราษฎรกับรัฐผลักดันช่วยอำนวยชัย
กำจัดภัยใหญ่ห้อยคอยแผ้วพาล”³²

๖ unสรุป

การศึกษาวិถีแห่งการปฏิบัติตนของคนกลุ่มต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับ
กฎหมายจากรวบรวมธรรมท้วงถิ่นภาคใต้สะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายเข้าไป
มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนและแทรกซึมแม้กระทั่งในวรรณกรรมที่เป็นผลงาน
การสร้างสรรค์ของคนในสังคม การศึกษาคั้งนี้แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรม
มีความสัมพันธ์กับสังคม แม้กระทั่งสังคมท้องถิ่น มีการนำกฎหมายในสังคมไทย
มานำเสนอในวรรณกรรมอย่างชัดเจนโดยเฉพาะ การสอดแทรกในวรรณกรรม
คำสอนที่แต่งหลัง พ.ศ. 2475 ปรากฏมากเป็นพิเศษทั้งนี้ การที่วรรณกรรมภาคใต้
ประเภทคำสอนมุ่งโน้มน้าวให้คนปฏิบัติตามกฎหมายมากกว่าวรรณกรรม
ประเภทอื่น ๆ เกิดจากผู้แต่งวรรณกรรมกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญในการแต่ง
คือ เพื่อแนะนำสั่งสอนผู้อ่านโดยตรง การกระตุ้นให้คนปฏิบัติตามกฎหมาย
ก็เพื่อให้คนในสังคมนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไปโดยผู้แต่งใช้กลวิธี
ต่าง ๆ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านคล้อยตาม ทั้งการอ้างบทลงโทษตามกฎหมายโดยตรง
สำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และการโน้มน้าวให้เห็นผลของการกระทำ
ตามความคิดความเชื่อในพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ การปรากฏบทบัญญัติทางกฎหมาย
โดยมากหลัง พ.ศ. 2475 อาจสะท้อนให้เห็นว่าภาคใต้ประสบปัญหาหลากหลาย
เช่น ปัญหาการลักขโมย ปัญหายาเสพติด และปัญหาความเสื่อมถอย
ด้านคุณธรรมของคน ทำให้เห็นว่า แม้ว่าวรรณกรรมเป็นงานเขียนที่เน้นความ
เพลิดเพลินเป็นสำคัญ แต่ก็แสดงบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนคนในสังคม
หรือช่วยทำหน้าที่ในการจัดระเบียบสังคมด้วย

³² ปรีชา เทพรักษ์, อ้างแล้ว, น. 21.

เอกสารอ้างอิง

กฎหมายตรา 3 ดวง. เล่ม 5. ม.ป.ท.

กลิน ศรนรินทร์. (2481). **หลายเรื่องหลายการส.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
ชัย จันรอดภัย. (ม.ป.ป.). **ชัยภานิต.** สงขลา : โรงพิมพ์สมบูรณ.

ชื่น เกื้อสกุล. (2544). **นิราศเรือนจำ.** นนทบุรี : ชารบัวแก้ว.

แดง ประพันธ์บัณฑิต. (ม.ป.ป.). **พลเรือนสอนบุตร.** ม.ป.ท.

แดง ประพันธ์บัณฑิต. (ม.ป.ป.). **มงคลประชาราษฎร์.** ม.ป.ท.

ทอง นวลศรี. (2511). **คำกลอนสอนใจ.** พิมพ์ครั้งที่ 13. สงขลา : โรงพิมพ์
เมืองสงขลา.

เทพ บุญยประสาธ [ปริวรรต]. (2500). **สุภานิตสอนหญิงค้ำกายย์.** พระนคร :
โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ.

ชัช ปุณโณทก. (2525). **วรรณกรรมท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ปรีชา เทพรักษ์. (2505). **สร้างความคิดนี้ความชั่ว.** พัทลุง : โรงพิมพ์ครูชาญ.

พระนิติธารณ์พิเศษ. (2479). ศีลธรรมกับกฎหมาย. ใน **พัทลุงรำลึก หนังสือ
รำลึกงานปีใหม่จังหวัดพัทลุง 2479.** (หน้า 99-109). พระนคร :
ธรรมพิทยาคาร.

พลอย อักษรพันธ์. (ม.ป.ป.). **สุรายาเสพติด.** พัทลุง : โรงพิมพ์พัทลุง.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง. (2529). **ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1.**
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. (ม.ป.ป.). **โลกนิติ
สุภานิตค้ำกายย์.** สมุดไทยขาว อักษรไทย ภาษาไทย. ม.ป.ท.

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. (ม.ป.ป.). **อัญญาพาน
ค้ำกายย์.** สมุดไทยขาว อักษรไทย ภาษาไทย. ม.ป.ท.

ราชกิจจานุเบกษา. (สิงหาคม 2457). กฎมณเฑียรบาลว่าด้วยครอบครัว
แห่งข้าราชการในพระราชสำนัก. **ราชกิจจานุเบกษา 31** (1), 277 - 308.

ส.พยอมไพร. (2507). **ฆาตกรรมคำกลอน.** พัทลุง : โรงพิมพ์พัทลุง.

- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. **บทบัญญัติต่าง ๆ ในกฎหมายตราสามดวง.**
สืบค้นจาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=30&chap=4&page=t30-4-infodetail05.html>.
(วันที่ค้นข้อมูล : 2562, กุมภาพันธ์ 28).
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. **ราชเสวก.** สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/?knowledges> (วันที่ค้นข้อมูล : 2562, กุมภาพันธ์ 28).
- สุภรณ์ ศรีวัชรภรณ์. (2503). **สมบัติพ้องบ้านคำกลอน.** นครศรีธรรมราช :
โรงพิมพ์กระจำนภาษิต.
- อินทร์ ทองอยู่. (2504). **ศิลาทำภษิต.** พิมพ์ครั้งที่ 3. พัทลุง : โรงพิมพ์ครูชาญ.



การระงับข้อพิพาทด้านการประกันภัยโดย อนุญาโตตุลาการ

Arbitration Mechanism in Insurance Dispute Settlement

ศุภาเทพ รัตนชัย*

บทคัดย่อ

เมื่อมีข้อพิพาทที่เกี่ยวกับสัญญาประกันภัย บุคคลที่มีสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกันภัยมีสิทธิเลือกที่จะระงับข้อพิพาทโดยการฟ้องคดีต่อศาลหรือระงับข้อพิพาทโดยการเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ซึ่งการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับสัญญาประกันภัยโดยอนุญาโตตุลาการมีข้อดีหลายประการ เช่น สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

กระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับสัญญาประกันภัยโดยอนุญาโตตุลาการเป็นไปตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งวางข้อกำหนดต่าง ๆ ไว้เพื่อให้การระงับข้อพิพาทเป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม เช่น กำหนดให้ผู้ทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลาง การรับฟังพยานหลักฐานจากคู่พิพาททั้งสองฝ่าย กำหนดให้มีกระบวนการระงับข้อพิพาท กำหนดให้อนุญาโตตุลาการจะต้องทำคำชี้ขาดให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน¹ เป็นต้น

การระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับสัญญาประกันภัยโดยอนุญาโตตุลาการซึ่งมีกระบวนการพิจารณาชี้ขาดที่รวดเร็วและเป็นธรรม นอกจากจะเป็นประโยชน์แก่คู่พิพาทแล้ว ยังเป็นการแบ่งเบาภาระในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นอย่างรวดเร็วขึ้น ซึ่งก็จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในภาพรวมต่อไป

คำสำคัญ : อนุญาโตตุลาการ, ประกันภัย

* ทนายความ, สำนักงานกฎหมาย แอล เอ็น เอส อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา.

¹ ข้อ 32 ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551

Abstract

Dispute related to insurance contract occurs, the applicant who has the right to claim subject to insurance contract by either settle the dispute by court proceeding or settle the dispute by submit to an arbitrator registered by Office of Insurance Commission (OIC). The advantages of dispute settlement related to insurance contract through arbitration are, for example, convenience, speed and justice.

Conduct of arbitral proceedings related to dispute settlement related to insurance contract in accordance with Rule of the Office of Insurance Commission B.E. 2551 (2008) and Arbitration Act B.E. 2545 (2002). These laws impose upon requirement for a speed and just dispute settlement, for example, arbitrator shall not be prejudiced and dependence, hearing evidence of both parties, parties may agree to compromise any dispute and the award must be made within the prescribed 90 days from the completion of the process setting up the arbitration.

Award proceeding of dispute settlement related to insurance contract through arbitration is speed and justice. It is not only benefit to parties, but also lightens the load for judicial proceeding of the court for a faster judicial proceeding of the court, which benefit to people in overview.

Keywords : Arbitration, Insurance

๐ บทนำ

การระงับข้อพิพาททางแพ่งอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท² คือ (1) การระงับข้อพิพาทโดยศาล และ (2) การระงับข้อพิพาททางเลือกโดยการระงับข้อพิพาท ทั้ง 2 ประเภทต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียเล็กน้อยแตกต่างกันไป เช่น การระงับข้อพิพาทโดยศาลแม้จะมีข้อดีในแง่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นอิสระและเป็นกลางสามารถให้ความยุติแก่คู่ความได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ดี การระงับข้อพิพาทโดยศาลก็มีข้อเสีย เช่น มีกระบวนการพิจารณาที่ยุ่งยาก เครื่องครัดไม่ยืดหยุ่น ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาและพิพากษาคดียาวนาน และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เป็นต้น ส่วนการระงับข้อพิพาททางเลือกนั้น มีข้อดีในแง่มีกระบวนการพิจารณาที่ยืดหยุ่น ประหยัด และสะดวกรวดเร็ว เป็นต้น ส่วนการระงับข้อพิพาททางเลือกก็มีข้อเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ เช่น ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในหมู่ประชาชน ประชาชนบางส่วนอาจมีข้อสงสัยในความเป็นอิสระและความเป็นกลางของผู้ที่ทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ เป็นต้น ส่วนข้อดีของการระงับข้อพิพาททางเลือก เช่น สะดวก รวดเร็ว ประหยัด³ ความเป็นธรรม สามารถรักษาความลับของคู่ความได้ สามารถความตึงเครียดและรักษาสัมพันธภาพของคู่กรณี⁴ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การที่จะระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการนั้น คู่กรณีจะต้องมีตกลงยินยอมด้วยกันทั้งสองฝ่ายว่าจะระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ซึ่งโดยปกติกรรมธรรม์ประกันภัยทุกฉบับจะระบุให้สิทธิแก่บุคคลที่มีสิทธิเรียกร้องตามกรมธรรม์ประกันภัย ในการเลือกที่จะระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ที่จัดตั้งขึ้นตามข้อบังคับของคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย หรือจะใช้สิทธิทางศาลก็ได้ ดังนั้น ผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกันภัยรายใดที่ต้องการระงับข้อพิพาทตามสัญญาประกันภัย

² ฉันทวดี จันทรศรีบุตร. (2556). ปัญหาทางกฎหมายในการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ : ศึกษาเฉพาะกรณีกีฬาฟุตบอลอาชีพ, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, หน้า 40-42.

³ ฉันทวดี จันทรศรีบุตร. เพิ่งอ้าง, หน้า 42.

⁴ อานนท์ ไทยจำนง. (2548). ปัญหาและแนวทางการใช้สัญญาอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับ ยุติข้อพิพาทในงานก่อสร้าง กรณีสัญญาก่อสร้างงานราชการ, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิศวกรรมโยธา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, หน้า 13.

ให้เสร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็วอาจเลือกใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยใช้กระบวนการทางอนุญาโตตุลาการก็ได้

การระงับข้อพิพาทด้านการประกันภัยโดยอนุญาโตตุลาการ

ความหมาย

อนุญาโตตุลาการ คือ วิธีการระงับข้อพิพาทที่คู่กรณีตกลงกันเสนอข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้บุคคลภายนอกซึ่งเรียกว่าอนุญาโตตุลาการ ทำการพิจารณาชี้ขาด โดยคู่กรณีผูกพันที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ⁵

ความเป็นมา

กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวข้องกับอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยนั้นมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาโดยบัญญัติไว้ใน พระไอยการลักษณะตระลาการ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับต่อเนื่องมาจนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งพระองค์ได้โปรดเกล้าให้ชำระกฎหมายและได้นำพระไอยการลักษณะตระลาการมาบัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวง โดยบัญญัติไว้มีสาระสำคัญว่า อนุญาโตตุลาการ เป็นประเภทหนึ่งของตุลาการที่คู่ความทั้งสองฝ่ายตั้งขึ้นเอง และจะตัดสินความผิดถูกอย่างไรก็ไม่มิโทษ คู่ความที่ไม่เห็นด้วยกับคำตัดสินก็จะอุทธรณ์ไม่ได้

ต่อมาในสมัยรัชการที่ 5 มีการปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศจึงได้นำกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยอนุญาโตตุลาการไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และหลังจากนั้นก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมา

อย่างไรก็ดี เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ยังมีความไม่เหมาะสมบางประการประกอบกับประเทศไทยได้เป็นภาคีในอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอนุญาโตตุลาการหลายฉบับ เช่น โปรโตคอล ว่าด้วยข้อตกลงการมอบให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด ค.ศ. 1923 อนุสัญญาว่าด้วยการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ฉบับเจนีวา ค.ศ. 1927 และอนุสัญญาว่าด้วย

⁵ วรวุฒิ ศรีศศิ. (ม.ป.พ.). การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration). <http://www.thaibma.or.th/pdf/Article/Arbitration.pdf>. (วันสืบค้นข้อมูล : 9 มีนาคม 2562).

การยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ฉบับนครนิวยอร์ก ค.ศ. 1958 ประเทศไทยจึงได้ตราพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ขึ้นเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าว ซึ่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยอนุญาโตตุลาการนอกศาล ซึ่งนำมาใช้บังคับแทนบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หลังจากที่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ใช้บังคับประมาณ 10 ปีเศษ คณะกรรมการการกฏหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law-UNCITRAL) ได้ทำกฎหมายแม่แบบว่าด้วยอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศ (Model Law on International Commercial Arbitration) ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการตรากฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการสำหรับประเทศต่าง ๆ ประกอบกับพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ยังมีความไม่เหมาะสมบางประการ ประเทศไทยจึงได้ตราพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ขึ้น เพื่อให้กฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการของไทยมีความทันสมัยยิ่งขึ้น⁶

การเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ

ผู้มีสิทธิเสนอข้อพิพาท บุคคลที่มีสิทธิเรียกร้องตามสัญญาสัญญาประกันภัย (ข้อ 3.7 ของระเบียบสำนักงาน ค.ป.ภ. ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551) ได้แก่ ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ หรือผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกันภัยซึ่งเป็นผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย

ค่าเสนอข้อพิพาท ค่าเสนอข้อพิพาทต้องทำตามแบบที่กำหนด กล่าวคือ ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องมีรายละเอียดตาม ข้อ 9 ของระเบียบสำนักงาน ค.ป.ภ. ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551 เช่น ชื่อและที่อยู่ของคู่พิพาท สัญญาหรือข้อตกลงให้ระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ ข้อเท็จจริงและรายละเอียดแห่งข้อพิพาท หากข้อพิพาทนั้นเกี่ยว

⁶ สวัสดิ์คนธ์ อินพรม. (2556). การกำหนดให้มืออนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทในทางปกครอง. วิทยานีพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า35-36.

กับจำนวนเงิน ให้ระบุจำนวนเงินที่เรียกร้องด้วย คำขอให้ชี้ขาด จำนวน
อนุญาตตุลาการหนึ่งหรือสามคน ลงลายมือชื่อผู้เสนอข้อพิพาท พร้อมยื่น
สัญญาประกันภัย หรือเอกสารที่แสดงข้อเท็จจริงอันเป็นฐานแห่งสิทธิเรียกร้อง
เป็นต้น

วงหลักประกันค่าป่วยการอนุญาตตุลาการ และค่าใช้จ่ายในการ
ดำเนินกระบวนการพิจารณา ในวันยื่นคำเสนอข้อพิพาท ผู้เสนอข้อพิพาทต้องยื่น
คำเสนอข้อพิพาท พร้อมวงเงินหลักประกันค่าป่วยการอนุญาตตุลาการและ
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามอัตราที่คณะกรรมการ คปภ. กำหนด
เช่น จำนวนทุนทรัพย์ไม่เกินหนึ่งล้านบาท ผู้เสนอข้อพิพาทต้องวางหลักประกัน
ค่าป่วยการและค่าใช้จ่ายหนึ่งหมื่นบาท จำนวนทุนทรัพย์เกินหนึ่งล้านบาทแต่
ไม่เกินสองล้านบาท ผู้เสนอข้อพิพาทต้องวางหลักประกันค่าป่วยการและค่าใช้จ่าย
สองหมื่นสองพันห้าร้อยบาท ทุนทรัพย์เกินว่าสองล้านบาท แต่ไม่เกินห้าล้านบาท
ผู้เสนอข้อพิพาทวางหลักประกันค่าป่วยการและค่าใช้จ่ายไม่ต่ำกว่าเก้าหมื่นบาท
เป็นต้น (ข้อ 4 ของประกาศอนุญาตตุลาการ เรื่อง อัตราการวางเงินเป็นหลัก
ประกันค่าป่วยการอนุญาตตุลาการ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการ
พิจารณา พ.ศ. 2559)

การยื่นคำเสนอข้อพิพาท การยื่นคำเสนอข้อพิพาทของผู้มีสิทธิ
เรียกร้องตามสัญญาประกันภัยต่ออนุญาตตุลาการของสำนักงาน คปภ.
ให้ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่สังกัด สำนักงาน คปภ. ซึ่งผู้เสนอข้อพิพาทมีภูมิลำเนา
อยู่ในเขต ดังนี้

(1) ผู้เสนอข้อพิพาทมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นต่อ
สำนักงาน คปภ.

(2) ผู้เสนอข้อพิพาทมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นนอกจาก
กรุงเทพมหานคร ให้ยื่นต่อสำนักงาน คปภ. จังหวัด หรือสำนักงาน คปภ.ภาค

อย่างไรก็ดี หากผู้เสนอข้อพิพาทมีความสะดวก อาจยื่นคำเสนอข้อ
พิพาทตามสถานที่เกิดเหตุ หรือที่ออกกรมธรรม์ประกันภัย หรือที่ทำสัญญา
ประกันภัยที่อยู่ในเขตตาม (1) หรือ (2) ก็ได้ โดยให้ผู้เสนอข้อพิพาท
แสดงเหตุผลของความสะดวกและเงื่อนไขในการยื่นคำเสนอข้อพิพาทนั้นด้วย

การตรวจคำเสนอข้อพิพาท เมื่อสำนักงาน ค.ป.ภ. ได้รับคำเสนอข้อพิพาทให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำเสนอข้อพิพาท ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าคำเสนอข้อพิพาทไม่ถูกต้องครบถ้วน พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งคืนคำเสนอข้อพิพาทให้ทำมาใหม่ หรือแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วน (ข้อ 10 ของระเบียบสำนักงาน ค.ป.ภ. ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551)

การแจ้งเสนอข้อพิพาท

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคำเสนอข้อพิพาทของผู้เสนอข้อพิพาทแล้วเห็นว่าถูกต้อง พนักงานเจ้าหน้าที่จะรับเรื่องเข้าสู่ระบบความและแจ้งข้อพิพาทให้ผู้คัดค้านทราบต่อไป โดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องแจ้งการเสนอข้อพิพาทเป็นหนังสือและส่งสำเนาคำเสนอข้อพิพาทไปยังผู้คัดค้านโดยไม่ชักช้า ณ ภูมิลำเนา หรือสถานที่ประกอบธุรกิจหรือถิ่นที่อยู่ของผู้คัดค้านนั้น โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือโดยวิธีอื่นตามที่เลขาธิการ ค.ป.ภ. กำหนด (ข้อ 11 ของระเบียบสำนักงาน ค.ป.ภ. ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551)

การยื่นคำคัดค้านและคำเรียกร้องแย้ง

ผู้คัดค้านต้องยื่นคำคัดค้าน และคำเรียกร้องแย้ง (ถ้ามี) ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการเสนอข้อพิพาทและสำเนาคำเสนอข้อพิพาทนั้น แต่ในกรณีมีเหตุจำเป็นผู้คัดค้านอาจยื่นคำร้องขอขยายเวลายื่นคำคัดค้านต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่อาจมีคำสั่งให้ขยายเวลายื่นคำคัดค้านได้ตามสมควรแต่ทั้งนี้ไม่เกิน 15 วัน (ข้อ 12 ของระเบียบสำนักงาน ค.ป.ภ. ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551)

ในกรณีที่มีการยื่นคำเรียกร้องแย้ง ระเบียบที่เกี่ยวกับการทำคำเสนอข้อพิพาทมาใช้บังคับเกี่ยวกับการทำคำเรียกร้องแย้งโดยอนุโลม เช่น การแจ้งคำเรียกร้องแย้งให้ผู้เสนอข้อพิพาททราบและทำคำแก้คำเรียกร้องแย้ง การยื่นคำแก้คำเรียกร้องแย้ง (ข้อ 13 ข้อ 14 และข้อ 15 ของระเบียบสำนักงาน ค.ป.ภ. ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551)

การแต่งตั้งผู้แทนและบุคคลเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

คู่พิพาทอาจแต่งตั้งผู้แทนหรือบุคคลใด เพื่อช่วยเหลือตนในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทก็ได้ โดยให้คู่พิพาทแจ้งชื่อ และที่อยู่ของผู้แทน หรือบุคคลซึ่งตนแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเหลือ โดยทำเป็นหนังสือตามแบบที่เลขาธิการ คปภ. กำหนดแล้วยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (ข้อ 16 ของระเบียบสำนักงาน ค.ป.ภ. ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2551)

การตกลงและการประนีประนอมยอมความ

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำคัดค้านภายในกำหนดแล้ว ก่อนคู่พิพาทตกลงตั้งอนุญาโตตุลาการ หากเลขาธิการ คปภ. เห็นสมควร หรือคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้สำนักงาน คปภ. จัดให้มีการตกลงหรือประนีประนอมยอมความ โดยในเบื้องต้นพนักงานเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ทำหน้าที่ ประนีประนอมข้อพิพาทในเบื้องต้นก่อน หากคู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ ในชั้นการประนีประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ และคู่พิพาทประสงค์ที่จะให้มีการตั้งผู้ประนีประนอมข้อพิพาท ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตั้งผู้ประนีประนอมข้อพิพาทที่ได้รับการขึ้นทะเบียนของสำนักงาน คปภ. เพื่อดำเนินการประนีประนอมข้อพิพาท (ข้อ 3 ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยการประนีประนอมข้อพิพาทประกันภัยในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2553)

กระบวนการประนีประนอมข้อพิพาท การประนีประนอมข้อพิพาทจะกระทำด้วยวิธีการใด เวลาใด และสถานที่ใด ให้เป็นไปตามที่สำนักงาน คปภ. กำหนด และผู้ประนีประนอมข้อพิพาทต้องแจ้งให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายทราบถึงการดำเนินการประนีประนอมข้อพิพาทที่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมิได้เข้าร่วมให้คู่พิพาทฝ่ายนั้นทราบด้วย (ข้อ 11 ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยการประนีประนอมข้อพิพาทประกันภัยในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2553)

ในการประนีประนอมข้อพิพาทต่อหน้าคู่พิพาท หากผู้ประนีประนอมข้อพิพาทเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการประนีประนอมข้อพิพาท ผู้ประนีประนอมข้อพิพาทอาจอนุญาตให้เฉพาะแต่ตัวคู่พิพาททั้งสองฝ่ายหรือเพียงแต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ใน การประชุมการประนีประนอมข้อพิพาทก็ได้ (ข้อ 12 ของระเบียบสำนักงาน คปภ.)

ว่าด้วยการประนอมข้อพิพาทประกันภัยในกระบวนการอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2553)

ผู้ประนอมข้อพิพาทต้องดำเนินการประนอมข้อพิพาทให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันตั้งผู้ประนอมข้อพิพาท โดยคู่พิพาทอาจร้องขอให้ขยายเวลาในการดำเนินการประนอมข้อพิพาทได้อีกไม่เกิน 2 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 7 วัน แต่ถ้าผู้ประนอมข้อพิพาทเห็นว่า ข้อพิพาทไกล่ที่จะบรรลุความตกลงในการระงับข้อพิพาทและมีเหตุผล ผู้ประนอมข้อพิพาทมีดุลพินิจในการขยายเวลาได้อีกตามที่เห็นสมควร (ข้อ 15 ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยการประนอมข้อพิพาทประกันภัยในกระบวนการอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2553)

กรณีการประนอมข้อพิพาทสำเร็จ

ให้คู่พิพาททำสัญญาตกลงหรือประนีประนอมยอมความเป็นหนังสือ และให้คู่พิพาทลงลายมือชื่อในสัญญาดังกล่าว และหากคู่พิพาทประสงค์ที่จะให้อนุญาตตุลาการชี้ขาดตามสัญญาประนีประนอมยอมความก็ให้แต่งตั้งอนุญาตตุลาการเพื่อชี้ขาดตามสัญญาประนีประนอมยอมความต่อไป (ข้อ 26 วรรคสองและวรรคสาม ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยการอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2553)

กรณีการประนอมข้อพิพาทไม่สำเร็จ คู่พิพาทตั้งอนุญาตตุลาการตามระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551 เพื่อพิจารณาข้อพิพาทและทำคำชี้ขาดต่อไป

การตั้งอนุญาตตุลาการ

การเลือกอนุญาตตุลาการ คู่พิพาทมีสิทธิเลือกอนุญาตตุลาการเพื่อทำหน้าที่พิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาท จำนวน 1 คน หรือ 3 คน แล้วแต่กรณี กล่าวคือ กรณีเป็นข้อพิพาทที่ไม่มีทุนทรัพย์ หรือข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองล้านบาท ให้อนุญาตตุลาการ จำนวน 1 คน แต่กรณีเป็นข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์เกินสองล้านบาท ให้อนุญาตตุลาการจำนวน 3 คน เว้นแต่คู่พิพาทตกลงกันให้อนุญาตตุลาการจำนวน 1 คน ก็ได้ โดยในการเลือกอนุญาตตุลาการ พนักงานเจ้าหน้าที่จะเสนอรายชื่ออนุญาตตุลาการใน

ทะเบียนอนุญาตตุลาการของสำนักงาน คปภ. พร้อมประวัติย่อ ให้คู่พิพาทเลือกอนุญาตตุลาการจากรายชื่อในทะเบียนดังกล่าว (ข้อ 17 และข้อ 18 ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551)

วิธีพิจารณาชั้นอนุญาตตุลาการ

การสืบพยาน ในวันพิจารณาคดีแรก ให้คู่พิพาทยื่นบัญชีระบุพยานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนข้ออ้าง หรือคำคัดค้าน หรือคำเรียกร้องแย้ง หรือคำแก้คำเรียกร้องแย้งของตนต่ออนุญาตตุลาการ ในกรณีที่ยื่นอนุญาตตุลาการเห็นสมควร อนุญาตตุลาการมีอำนาจสั่งให้คู่พิพาททำบันทึกคำพยานหรือส่งเอกสารใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทล่วงหน้าก็ได้

การสืบพยานบุคคลให้กระทำต่อหน้าอนุญาตตุลาการ โดยให้อุญาตตุลาการบันทึกคำพยานโดยย่อ เพื่ออ่านและให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน แล้วเก็บรวบรวมไว้ในสำนวนความ โดยขณะนั่งพิจารณาอนุญาตตุลาการจะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงาน คปภ. ช่วยบันทึกพยานแทนก็ได้

การสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะต้องขอหรืออนุญาตตุลาการเห็นสมควรให้ดำเนินกระบวนการลับ (ข้อ 28 ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551)

หน้าที่นำสืบ คู่พิพาทฝ่ายใดกล่าวอ้างข้ออ้างใด ต้องเป็นฝ่ายมีหน้าที่นำสืบให้ประจักษ์ตามข้ออ้างของตน (ข้อ 29 ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551)

การออกหมายเรียกพยานบุคคลหรือพยานเอกสาร คณะอนุญาตตุลาการหรืออนุญาตตุลาการคนใดคนหนึ่ง หรือคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยความยินยอมของคณะอนุญาตตุลาการเสียงข้างมาก อาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ออกหมายเรียกพยาน หรือมีคำสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดก็ได้ (มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545)

การขาดนัดพิจารณา ถ้าผู้เสนอข้อพิพาทไม่มาตามกำหนดนัดพิจารณาคดีแรกโดยมิได้ยื่นคำร้องขอลือนาการพิจารณาหรือมิได้แจ้งเหตุขัดข้องอนุญาตตุลาการอาจสั่งจำหน่ายข้อพิพาทเสียก็ได้ แต่หากผู้คัดค้านไม่มา

ตามกำหนดนัดพิจารณานัดแรก โดยมีได้ยื่นคำร้องขอเลื่อนการพิจารณาหรือมิได้
แจ้งเหตุขัดข้อง อนุญาตตุลาการอาจให้ดำเนินการพิจารณาไปแต่ฝ่ายเดียวก็ได้

คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาตามกำหนดพิจารณาในนัดต่อ ๆ ไป
โดยมิได้ยื่นคำร้องขอเลื่อนการพิจารณาหรือมิได้แจ้งเหตุขัดข้องก่อนเริ่มพิจารณา
อนุญาตตุลาการอาจให้ดำเนินการพิจารณาไปแต่ฝ่ายเดียวก็ได้ (ข้อ 31 ของ
ระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551)

การเลื่อนคดี คู่พิพาทอาจยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีได้ โดยต้องแสดง
เหตุผลในการขอเลื่อนให้ชัดเจน และให้เป็นดุลพินิจของอนุญาตตุลาการ

การปิดการพิจารณาและนัดชี้ขาด เมื่อคู่พิพาทไม่มีพยานอื่นใดมาเสนอ
ต่ออนุญาตตุลาการอีก ให้อนุญาตตุลาการสั่งปิดการพิจารณาและนัดชี้ขาด
(ข้อ 31 ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551)

คำชี้ขาด

ระยะเวลาในการทำคำชี้ขาด เมื่อดำเนินการกระบวนการตั้งอนุญาตตุลาการ
เสร็จสิ้นแล้ว อนุญาตตุลาการจะต้องดำเนินการกระบวนการพิจารณาและจัดทำ
คำชี้ขาดให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นให้เป็นดุลพินิจของ
อนุญาตตุลาการที่จะขยายเวลาออกไปได้อีกตามสมควร (ข้อ 32 ของระเบียบ
สำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2551)

ขอบเขตในการทำคำชี้ขาด อนุญาตตุลาการจะชี้ขาดเกินขอบเขต
แห่งสัญญาอนุญาตตุลาการหรือคำขอของคู่พิพาทมิได้ เว้นแต่จะเป็นการกำหนด
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกระบวนการพิจารณา หรือค่าบวการอนุญาตตุลาการ หรือ
เป็นการชี้ขาดให้เป็นไปตามข้อตกลง หรือประนีประนอมยอมความกันระหว่าง
คู่พิพาท (ข้อ 33 ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ
พ.ศ. 2551)

หลักเกณฑ์ในการทำคำชี้ขาด อนุญาตตุลาการต้องทำคำชี้ขาดให้เป็น
ไปตามหลักกฎหมาย และความยุติธรรมในการตีความสัญญาประกันภัย ให้
คำนี้ถึงสภาพความเป็นไปได้และแนวทางปฏิบัติทางการค้าของสัญญาประกัน
ภัยนั้น ๆ ด้วย (ข้อ 34 ของระเบียบสำนักงาน คปภ. ว่าด้วยอนุญาตตุลาการ
พ.ศ. 2551)

แบบของคำชี้ขาด คำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของ อนุญาตตุลาการ ระบุ วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำคำชี้ขาดไว้โดยชัดเจน ในกรณีที่อนุญาตตุลาการคนใดไม่ลงลายมือชื่อไว้ ให้อนุญาตตุลาการอื่นหรือ เลขานุการ คปภ. จัดแจ้งเหตุขัดข้องไว้ โดยคำชี้ขาดต้องเป็นไปตามเสียงข้างมาก พร้อมระบุเหตุผลแห่งข้อวินิจฉัยชี้แจงไว้โดยชัดเจน

การเปิดเผยคำชี้ขาด คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการ ให้สำนักงาน คปภ. เปิดเผยต่อสาธารณชนได้ เว้นแต่เป็นกระบวนการพิจารณาลับต้องได้รับความ ยินยอมจากคู่พิพาท

คำชี้ขาดผูกพันคู่พิพาท คำชี้ขาดย่อมมีผลผูกพันคู่พิพาทนับแต่วันอ่าน คำชี้ขาด เว้นแต่คู่พิพาทไม่มาฟังคำชี้ขาด ก็ให้รับส่งสำเนาคำชี้ขาดไปถึงคู่พิพาท ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและให้ถือว่าคำชี้ขาดมีผลผูกพันคู่พิพาทนับแต่วันที่สำเนา คำชี้ขาดไปถึงคู่พิพาทฝ่ายนั้น

อนึ่ง คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการย่อมถือเป็นที่สุด คู่พิพาทจะอุทธรณ์ ฎีกาคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการต่อไปอีกไม่ได้⁷

การคัดค้านคำชี้ขาด

แม้คำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการย่อมถือเป็นที่สุด คู่พิพาทจะอุทธรณ์ ฎีกาต่อไปไม่ได้ เนื่องจากศาลจะแทรกแซงกระบวนการอนุญาตตุลาการโดยการ เข้ามาตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของอนุญาตตุลาการหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือ ทำลายคำชี้ขาดไม่ได้ เว้นแต่กฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน เพราะมีฉะนั้น แล้วระบบอนุญาตตุลาการย่อมไม่อาจบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ ต้องให้การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

อย่างไรก็ดี คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดได้ โดย ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในเก้าสิบวันนับแต่วันได้รับสำเนาคำชี้ขาด หรือถ้าเป็นกรณีที่มีการขอให้คณะอนุญาตตุลาการแก้ไขหรือตีความคำชี้ขาด หรือ ชี้ขาดเพิ่มเติม นับแต่วันที่คณะอนุญาตตุลาการได้แก้ไขหรือตีความคำชี้ขาดหรือ ทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมแล้ว ให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดได้ในกรณีดังต่อไปนี้

⁷ ญัตติ จันทรศรีบุตร. อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1, หน้า 72.

(1) คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดสามารถพิสูจน์ได้ว่า

(ก) คู่สัญญาตามสัญญาอนุญาตตุลาการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็น ผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น

(ข) สัญญาอนุญาตตุลาการไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายแห่ง ประเทศที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือตามกฎหมายไทยในกรณีที่ไม่ใช่ข้อตกลง ดังกล่าว

(ค) ไม่มีการแจ้งให้คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาด รู้ล่วงหน้าโดยชอบถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการหรือการพิจารณา ของคณะอนุญาโตตุลาการ หรือบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าสู่คดีในชั้น อนุญาโตตุลาการได้เพราะเหตุประการอื่น

(ง) คำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญา อนุญาโตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอ ข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ถ้าคำชี้ขาดที่วินิจฉัยเกินขอบเขตนั้น สามารถแยกออกได้จากคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยในขอบเขตแล้วศาลอาจเพิกถอน เฉพาะส่วนที่วินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือข้อตกลงนั้น ก็ได้ หรือ

- กรณีที่อนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทภายในขอบเขตของ สัญญาอนุญาโตตุลาการศาลจะเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมิได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4750-4751/2561 ศาลจะเพิกถอน คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตาม พ.ร.บ.อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคสาม (1) (ง) ได้ เมื่อคู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาด สามารถพิสูจน์ได้ว่า คำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญา อนุญาโตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอ ข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ เมื่อสัญญาจ้างเหมางานโครงสร้างและงาน สถาปัตยกรรมระบุว่า หากคู่สัญญามีข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใด ๆ ซึ่งเกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับสัญญา รวมทั้งปัญหาการผิดสัญญา การเลิกสัญญา หรือความสมบูรณ์ของสัญญา ให้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการ โดยสัญญาอนุญาโตตุลาการดังกล่าวมิได้มีข้อกำหนดจำกัดขอบเขตอำนาจของ คณะอนุญาโตตุลาการเอาไว้ ดังนั้น เมื่อผู้ร้องและผู้คัดค้านมีข้อพิพาทเกี่ยวกับ

สัญญาจ้างเหมางานโครงสร้างและงานสถาปัตยกรรม และได้เสนอข้อพิพาทให้ คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาด การที่คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยข้อพิพาทจาก พยานหลักฐานของผู้ร้องและผู้คัดค้านที่น่าสืบจึงเป็นการวินิจฉัยข้อพิพาทภายใน ขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ⁸

(จ) องค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือกระบวนการพิจารณา ของคณะอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือในกรณีที่ คู่พิพาทไม่ได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นองค์ประกอบดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้

(2) มีกรณีปรากฏต่อศาลว่า

(ก) คำชี้ขาดนั้นเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ไม่สามารถจะระงับโดยการ อนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมาย หรือ

(ข) การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

- คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่กำหนดค่าสินไหมทดแทน ให้แก่ผู้รับประกันเกินกว่าความเสียหายที่แท้จริง ซึ่งขัดต่อประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 877 ย่อมถือเป็นคำชี้ขาดที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 732/2559 ...เมื่ออนุญาโตตุลาการ ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายที่แท้จริงแก่ผู้คัดค้านทั้งสองคนละ 25,000 บาท แต่ชี้ขาดให้ผู้ร้องเพียงรายเดียวต้องชำระค่าสินไหมทดแทนจำนวนดังกล่าวโดย ไม่ได้คำนึงว่าผู้คัดค้านทั้งสองได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากบริษัท ส. แล้ว จำนวนเท่าใด ทำให้ผู้คัดค้านทั้งสองจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าจำนวน วิชาความจริง จึงเป็นคำชี้ขาดที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย การยอมรับหรือการบังคับตาม คำชี้ขาดจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลย่อมมีอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดได้ตาม พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 40 วรรคสาม (2) (ข)⁹

⁸ ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา. แหล่งที่มา : <http://deka.supremecourt.or.th/search>. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 มีนาคม 2562)

⁹ ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา. แหล่งที่มา : <http://deka.supremecourt.or.th/search>. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 มีนาคม 2562)

ในการพิจารณาคำร้องให้เพิกถอนคำชี้ขาด ถ้าคู่พิพาทยื่นคำร้องและศาลพิจารณาเห็นว่ามิเหตุผลสมควร ศาลอาจเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปตาม ที่เห็นสมควร เพื่อให้คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาอีกครั้งหนึ่งหรือดำเนินการ อย่างใดอย่างหนึ่งที่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นสมควร เพื่อให้เหตุแห่งการเพิกถอน นั้นหมดสิ้นไป (มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545)

- หากไม่เห็นด้วยกับดุลยพินิจในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงของ อนุญาโตตุลาการ คู่พิพาทจะร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการมิได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1465/2560 ...คำคัดค้านของผู้คัดค้านที่ว่า คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการขัดแย้งต่อพยานหลักฐานในสำนวน จึงเป็นการโต้แย้งดุลยพินิจการวินิจฉัยข้อเท็จจริงของคณะอนุญาโตตุลาการ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติตาม พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ให้ผู้คัดค้าน ขอเพิกถอนหรือไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดได้¹⁰

การบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ

ให้ศาลมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาด เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดประสงค์ จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ให้คู่พิพาทฝ่ายนั้น ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่อาจ บังคับตามคำชี้ขาดได้เมื่อศาลได้รับคำร้องดังกล่าวให้รีบทำการไต่สวน และมี คำพิพากษาโดยพลัน (มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545)

การอุทธรณ์คำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาด ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งหรือ คำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่

- (1) การยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- (2) คำสั่งหรือคำพิพากษานั้นฝ่าฝืนต่อบทกฎหมายอันเกี่ยวข้องด้วย ความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (3) คำสั่งหรือคำพิพากษานั้นไม่ตรงกับคำชี้ขาดของคณะ อนุญาโตตุลาการ

¹⁰ ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา. แหล่งที่มา : <http://deka.supremecourt.or.th/search>. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 มีนาคม 2562)

(4) ผู้พิพากษา หรือตุลาการซึ่งพิจารณาคดีนั้นได้ทำความเห็นแย้งไว้ในคำพิพากษา หรือ

(5) เป็นคำสั่งเกี่ยวด้วยการใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่พิพาทตามมาตรา 16

การอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามพระราชบัญญัตินี้ให้อุทธรณ์ต่อศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี (มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545)

- หากไม่เข้าเหตุตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 คู่พิพาทจะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลต่อศาลฎีกาไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5417/2560 ...การโต้แย้งการชี้หน้าพยานหลักฐานและดุลพินิจในการวินิจฉัยฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานในสำนวนของอนุญาโตตุลาการและศาลชั้นต้น โดยคดีไม่ปรากฏว่ามีกรวินิจฉัยคดีผิดจากวิธีพิจารณาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่อย่างไรก็ดี อุทธรณ์ฉบับแรกของผู้ร้องจึงต้องทำตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 วรรคหนึ่ง ศาลฎีกาไม่รับอุทธรณ์ฉบับแรกของผู้ร้องไว้วินิจฉัย¹¹

๙ unasru

เมื่อมีข้อพิพาทตามสัญญาประกันภัย ผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกันภัย เช่น ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยอาจระงับข้อพิพาทได้ 2 วิธี กล่าวคือ (1) การระงับข้อพิพาทโดยศาล และ (2) การระงับข้อพิพาททางเลือก โดยการระงับข้อพิพาท เช่น การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ เป็นต้น หากผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกันภัยเลือกระงับข้อพิพาทโดยนำข้อพิพาทขึ้นสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ กระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการย่อมเป็นไปตามระเบียบของสำนักงานกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจการประกันภัย โดยการระงับข้อพิพาทโดยศาลและการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการย่อมมีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งในประเด็นที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกันภัยควรเลือกวิธีการระงับข้อพิพาทให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลซึ่งมีความต้องการที่แตกต่างกันไป

¹¹ ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา. แหล่งที่มา : <http://deka.supremecourt.or.th/search>. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 มีนาคม 2562)

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวุฒิ จันท์ศรีบุตร. (2556). ปัญหาทางกฎหมายในการระงับข้อพิพาทโดย
อนุญาโตตุลาการ : ศึกษาเฉพาะกรณีกีฬาฟุตบอลอาชีพ, วิทยานิพนธ์
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
ปริธีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วรวิทย์ ศรีศศิ. (ม.ป.พ.). การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration). <http://www.thaibma.or.th/pdf/Article/Arbitration.pdf>. (วันสืบค้นข้อมูล :
9 มีนาคม 2562).
- อานนท์ ไทยจำนง. (2548). ปัญหาและแนวทางการใช้สัญญาอนุญาโตตุลาการ
เพื่อระงับ ยุติข้อพิพาทในงานก่อสร้าง กรณีสัญญาก่อสร้างงานราชการ,
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิศวกรรมโยธา
บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา. แหล่งที่มา :
<http://deka.supremecourt.or.th/search>. (วันที่ค้นข้อมูล :
9 มีนาคม 2562)
- สวัลลค์ อินพรหม. (2556). การกำหนดให้มีอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาท
ในทางปกครอง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.



พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 : กฎหมายที่คนมีรถควรรู้

Protection for Motor Vehicle Accident Victims Act B.E. 2535
(1992) : What law Owner of Motor Vehicle Should Know

ธนากร โภมลาวานิช*

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประสบภัยจากรถได้รับการชดเชยค่าเสียหายและได้รับค่าเสียหายเบื้องต้นที่แน่นอนและทันเวลาที่ จึงบังคับให้รถทุกคันต้องจัดให้มีการทำประกันภัยเพื่อคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติยกเว้นให้ไม่ต้องจัดให้มีการทำประกันภัย

เมื่อมีผู้ประสบภัยจากรถและมีผู้ได้รับบาดเจ็บ ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิต ผู้ประสบภัยจากรถจะได้รับค่าเสียหายเบื้องต้นตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดจากผู้รับประกันภัย ไม่ว่าจะมีความผิดหรือไม่ และไม่ว่าผู้ประสบภัยจะเป็นฝ่ายผิดหรือไม่ก็ตาม ในกรณีที่ไม่มีผู้กระทำผิดหรือมีผู้กระทำผิดแต่ผู้ประสบภัยจากรถเป็นฝ่ายผิด ผู้ประสบภัยจะมีสิทธิได้รับเฉพาะค่าเสียหายเบื้องต้นเท่านั้น แต่ในกรณีที่มีผู้กระทำผิดและผู้กระทำผิดเป็นผู้ประสบภัยจากรถสามารถเรียกให้ผู้รับประกันภัยชดเชยค่าสินไหมทดแทนส่วนที่เกินกว่าค่าเสียหายเบื้องต้นได้อีกด้วย

รถทุกคันควรจัดให้มีประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ เพราะนอกจากจะเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ในกรณีที่ผู้ประสบภัยจากรถ ผู้ประสบภัยจากรถจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในการได้รับค่าเสียหายเบื้องต้นที่แน่นอนและทันเวลาที่

คำสำคัญ : ผู้ประสบภัยจากรถ, ประกันภัยภาคบังคับ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Abstract

Objective of Protection for Motor Vehicle Accident Victims Act B.E. 2535 (1992) is aim to motor vehicle victims for acquire remedy and preliminary compensation expenses quickly and promptly. Each motor vehicle must have compulsory insurance against loss for motor vehicle victims protection, excluding, in case of exceptional motor vehicle without compulsory insurance according to Protection for Motor Vehicle Accident Victims Act B.E. 2535 (1992).

In case of motor vehicles accident occur and victims have danger to life bodily or health harm due to motor vehicle, motor vehicle victims would acquire preliminary compensation expenses by law from insurer either one is liable or no one is liable to the motor vehicle victim or victim is right or wrong. In case of no one is liable or one is liable and victim is wrong, victim shall acquire only preliminary compensation. However, in case of one is liable, which is wrong, victim shall claim for payments exceeding preliminary compensation from insurer.

Every motor vehicle should have compulsory insurance according to Protection for Motor Vehicle Accident Victims Act B.E. 2535 (1992) because not only, for ensuring legal compliance but also, motor vehicle victims would acquire legal protection for remedy and preliminary compensation expenses quickly and promptly.

Keywords : motor vehicle victims, compulsory insurance

🌟 บทนำ

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา เจ้าของหรือผู้เช่าซื้อรถทุกคันต้องจัด

ให้มีการทำประกันภัยเพื่อคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ เว้นแต่รถบางประเภทที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องจัดทำประกันภัย ซึ่งมีจำนวนไม่มาก โดยกฎหมายที่บังคับให้รถทุกคันต้องจัดให้มีการทำประกันภัยดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประสบภัยจากรถอย่างมาก แต่พบว่าปัจจุบันยังมีผู้ประสบภัยจากรถเป็นจำนวนมากที่ไม่ทราบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ให้ความคุ้มครองผู้ประสบภัยเอาไว้อย่างไร ทำให้เสียสิทธิตามที่กฎหมายรับรองไว้ไปอย่างน่าเสียดาย ประกอบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 รวมถึงกฎหมายหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง ดังนั้นในบทความนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญของพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยจะให้ข้อมูลที่ เป็นปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ที่ใช้รถใช้ถนน

๐๐ ความเป็นมา และสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

1. ความเป็นมา

ก่อน พ.ศ. 2535 เจ้าของหรือผู้เช่าซื้อรถยนต์ทุกชนิดที่ใช้ขับขีลสัญจรไปมาไม่ต้องทำประกันภัย เนื่องจากกฎหมายมิได้บังคับให้ผู้ครอบครองรถต้องจัดให้มีการทำประกันภัย ส่งผลให้เมื่อเกิดอุบัติเหตุและมีผู้บาดเจ็บ หากผู้ขับขี่ซึ่งเป็นผู้ทำละเมิดและผู้ที่ได้รับบาดเจ็บไม่สามารถตกลงกันได้ ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหรือผู้ถูกทำละเมิดจะต้องฟ้องคดีต่อศาลซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดียาวนานกว่าศาลจะพิจารณาและพิพากษาคดีแล้วเสร็จ ทำให้ผู้ถูกทำละเมิดไม่ได้รับการค่าสินไหมทดแทนอย่างทันท่วงที ทำให้ผู้ประสบภัยจากรถที่ได้รับบาดเจ็บบางรายอาจไม่มีเงินเพื่อใช้ในการชำระค่ารักษาพยาบาล

รัฐบาลในขณะนั้นได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมีแนวคิดที่จะให้บริษัทประกันภัยเข้ามาเป็นผู้ทำหน้าที่จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดจากรถ ให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและทันท่วงที ทั้งยังได้พยายามผลักดันให้รัฐสภาตรากฎหมายบังคับให้รถทุกคันต้องจัดให้มีการทำประกัน

เพื่อคุ้มครองผู้ที่ประสบอุบัติเหตุจากรถมาตั้งแต่ พ.ศ. 2510 แต่การผลักดันให้มีการตรากฎหมายดังกล่าวเป็นไปอย่างยากลำบากเนื่องจากหลักการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยังเป็นเรื่องใหม่และส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงทำให้หลายฝ่ายยังไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตาม ในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนเป็นนายกรัฐมนตรีได้มีการผลักดันให้นำร่างกฎหมายดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ทำหน้าที่รัฐสภา) จนในที่สุดสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ขึ้นเป็นกฎหมายโดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2536 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน แม้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 จะมีผลใช้บังคับมาเป็นเวลานานเกิน 20 ปีแล้ว แต่ยังมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดให้มีประกันรถยนต์ ทำให้เมื่อประสบภัยจากรถอาจต้องชำระค่ารักษาพยาบาลเอง เนื่องจากผู้ประสบภัยจากรถที่ไม่จัดให้มีประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 นอกจากจะไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยแล้ว ยังไม่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลโดยใช้สิทธิของข้าราชการ และไม่สามารถใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (บัตรทอง) ได้อีกด้วย

2. สาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ

พ.ศ. 2535

หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 คือ กำหนดให้รถทุกคันต้องจัดให้มีการประกันภัย เพื่อให้ความคุ้มครอง หรือชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากรถเท่านั้น ในกรณีที่รถประสบอุบัติเหตุและทำให้รถได้รับความเสียหาย การประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 จะไม่คุ้มครอง จึงมีผู้กล่าวว่า ประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 นั้น “ซ่อมคน ไม่ซ่อมรถ” ซึ่งเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 กำหนดให้รถที่มีไว้เพื่อใช้ต้องทำประกันภัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 มาตรา 7 กำหนดให้ “เจ้าของรถ”¹ ซึ่งใช้รถหรือมีรถไว้เพื่อใช้ต้องจัดให้มีการทำประกันภัยไว้กับบริษัทประกันภัยเพื่อประกันความเสียหายที่อาจกับผู้ประสบภัยจากรถ โดยรถที่ต้องจัดให้มีประกันภัยได้แก่ รถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ และรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก ซึ่งหมายถึงรถที่ขับเคลื่อนด้วยกำลังเครื่องยนต์ หรือขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น เช่น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ รถยนต์กระบะ รถสามล้อเครื่อง รถยนต์โดยสาร รถยนต์บรรทุก เป็นต้น

๐๑ บทลงโทษกรณีรถไม่มีประกันภัย

กรณีที่เจ้าของรถ ผู้เช่าซื้อรถ หรือผู้ให้นำรถเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งมีหน้าที่ต้องทำประกันภัยรถผ่านไม่จัดให้มีการทำประกันภัยรถต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 นอกจากนี้ผู้นำรถที่ไม่ได้จัดให้มีประกันภัยออกมาใช้ หรือนำออกมาขับซึ่งจะมีความผิดตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

นอกจากนั้น รถที่ไม่จัดให้มีการประกันภัยยังไม่สามารถจดทะเบียนรถ หรือชำระภาษีรถประจำปีได้ ทั้งนี้ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ในประเด็นนี้ทำให้มีประชาชนจำนวนมาก เข้าใจผิดคิดว่า รถที่มีได้ชำระภาษีรถประจำปีจะไม่สามารถจัดทำประกันภัย

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ ได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว รถที่มีได้ชำระภาษีรถประจำปีสามารถจัดทำประกันภัยตามพระราชบัญญัติ

¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

“มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “เจ้าของรถ” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในรถหรือผู้มีสิทธิครอบครองรถตามสัญญาเช่าซื้อ และหมายความรวมถึงผู้นำรถที่จดทะเบียนในต่างประเทศเข้ามาใช้ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวด้วย”

คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ^๒ ได้ เพราะรถทุกคันที่มีไว้เพื่อใช้สามารถทำประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ^๒ ได้เสมอ ซึ่งต่างจากการชำระภาษีรถประจำปีจะต้องมีการทำประกันภัยเสียก่อน

ข้อสังเกต ในกรณีที่มีการเช่าซื้อรถผู้ที่มีหน้าที่ต้องจัดให้มีการทำประกันภัยคือ ผู้เช่าซื้อ ไม่ใช่ผู้ให้เช่าซื้อซึ่งเจ้าของรถ เพราะผู้เช่าซื้อเป็นผู้ใช้รถหรือมีรถไว้เพื่อใช้ ส่วนผู้ให้เช่าซื้อแม้เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในรถ แต่มิได้เป็นผู้ใช้รถหรือมีรถไว้เพื่อใช้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 17167/2555 ผู้มีกรรมสิทธิ์ในรถถือเป็นผู้หนึ่งที่เป็นเจ้าของรถตามความหมายของมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 นอกจากนี้ผู้มีสิทธิครอบครองรถก็ถือว่าเป็นเจ้าของรถด้วยซึ่งหาได้จำกัดเฉพาะแต่ผู้มีสิทธิครอบครองรถตามสัญญาเช่าซื้อเพียงอย่างเดียวไม่ แต่ผู้เป็นเจ้าของรถที่ต้องจัดให้มีการประกันความเสียหายสำหรับผู้ประสบภัยนั้น ต้องเป็นเจ้าของรถซึ่งใช้รถหรือมีรถไว้เพื่อใช้ หากเป็นเจ้าของรถแต่ไม่ได้ใช้รถหรือมีรถไว้เพื่อใช้ ก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 7 ที่จะต้องจัดให้มีการประกันความเสียหายสำหรับผู้ประสบภัย คดีนี้จำเลยขายรถจักรยานยนต์คันเกิดเหตุให้ พ. ตามสัญญาซื้อขายแบบมีเงื่อนไขบังคับ โดยมีข้อสัญญาว่ากรรมสิทธิ์ในรถจะโอนไปยังผู้ซื้อเมื่อผู้ซื้อผ่อนชำระราคาครบถ้วน และจำเลยมอบรถให้ พ. ไปครอบครองเป็นผู้ใช้แล้ว พ. ย่อมเป็นผู้มีสิทธิครอบครองรถซึ่งใช้รถหรือมีรถไว้เพื่อใช้ที่ต้องจัดให้มีการประกันความเสียหายสำหรับผู้ประสบภัย หากจำเลยผู้ขายซึ่งมิได้ใช้รถหรือมีรถไว้เพื่อใช้แต่อย่างใดไม่ ดังนั้น จำเลยมิใช่ผู้มีหน้าที่ต้องจัดให้มีการประกันความเสียหายสำหรับผู้ประสบภัย จึงไม่ต้องชำระเงินค่าเสียหายเบื้องต้นแก่กองทุนทดแทนผู้ประสบภัย²

อย่างไรก็ดี มีรถบางประเภทที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องจัดให้มีการทำประกันตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ได้แก่รถยนต์ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เช่น รถของกระทรวง ทบวง กรม เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สหกรณ์

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 17167/2555. แหล่งที่มา : <http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/docdetail.jsp> (วันที่ค้นข้อมูล : 1 มีนาคม 2562).

กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และราชการส่วนท้องถิ่นที่เรียกชื่ออย่างอื่นและ
รถยนต์ทหารตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ทหาร หรือรถสำหรับเฉพาะองค์
พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และรถสำหรับผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์หรือของสำนักพระราชวังที่จดทะเบียนและมีเครื่องหมายตามระเบียบ
ที่เลขาธิการพระราชวังกำหนด เป็นต้น

2.2 ผู้รับประกันภัย

ผู้ที่มีหน้าที่รับทำประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัย
จากรถ พ.ศ. 2535 คือ บริษัทประกันภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกัน
วินาศภัยที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการประกันภัยรถยนต์จาก
คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.)
(พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 มาตรา 10)
ซึ่งกฎหมายบังคับให้บริษัทประกันภัยจะต้องรับประกันภัยรถทุกคันโดยไม่มี
ข้อยกเว้น จะปฏิเสธไม่ยอมรับประกันภัยไม่ได้ แม้จะเป็นรถเก่าใหม่เพียงใด
เจ้าของรถจะขับรถขำนาญหรือไม่ และเจ้าของรถเป็นบุคคลที่มีประวัติการขับรถ
ไม่ดี บริษัทก็ต้องรับประกันภัย บริษัทประกันภัยจะปฏิเสธไม่รับประกันภัยไม่ได้
แต่ทั้งนี้การรับประกันภัยต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด
ในกฎกระทรวง ซึ่งกฎกระทรวงจะกำหนดเกี่ยวกับจำนวนเงินที่เอาประกัน
เบี้ยประกัน กำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของการเอาประกันภัย และ หากบริษัท
ประกันภัยไม่ยอมรับการประกันรถยนต์ตามที่กฎหมายกำหนดจะมีความผิด
ตามกฎหมายต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 100,000 บาท ถึง 500,000 บาท
ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

2.3 บริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ

เมื่อ พ.ศ. 2540 มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เพื่อให้มีการจัดตั้งบริษัทกลางคุ้มครอง
ผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด ขึ้นทำให้หน้าที่หลัก 2 ประการ คือ

(1) ให้บริการเกี่ยวกับการรับคำร้องขอและการจ่ายค่าสินไหมทดแทน หรือเงินอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ทั้งนี้เนื่องจากบริษัทประกันภัยผู้รับประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 บางบริษัทมีสาขาในส่วนภูมิภาคไม่ครบทุกจังหวัด ทำให้ผู้ประสบภัยจากรถอาจต้องเดินทางไปยื่นคำขอรับเงินค่าสินไหมทดแทนในจังหวัดใกล้เคียงที่มีสาขาของบริษัทประกันภัยตั้งอยู่ ทำให้ผู้ยื่นคำร้องขอค่าสินไหมทดแทนไม่ได้รับสะดวกในการติดต่อประสานงาน แต่บริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ มีสาขาตั้งอยู่ครบทุกจังหวัด ซึ่งสามารถรับคำร้องขอค่าสินไหมทดแทนหรือเงินอื่นแทนบริษัทประกันอื่นที่ไม่มีสาขาในจังหวัดนั้น ๆ ได้ ทำให้ผู้ประสบภัยได้รับความสะดวกมากขึ้น

(2) ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยเฉพาะการประกันภัยรถตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 โดยบริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถจากรับทำประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เฉพาะรถจักรยานยนต์เท่านั้น ส่วนรถประเภทอื่น ๆ ต้องไปจัดทำประกันภัย ณ บริษัทประกันภัยอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการประกันภัยรถจักรยานยนต์มีความเสี่ยงสูงกว่ารถประเภทอื่น ๆ จึงมีความเสี่ยงในทางธุรกิจค่อนข้างสูง

2.4 อัตราเบี้ยประกัน

อัตราเบี้ยประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 นั้น ผู้รับประกันภัยไม่สามารถกำหนดได้ โดยอัตราเบี้ยประกันจะต้องเป็นไปตามคำสั่งของนายทะเบียน (เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย) โดยอัตราเบี้ยประกันตามคำสั่งนายทะเบียนที่ 1/2551 เรื่องกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยสำหรับประกันภัยรถตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535³ ซึ่งเป็นอัตราที่ยังไม่รวมภาษี เช่น รถจักรยานยนต์ไม่เกิน 125 ซี.ซี. เบี้ยประกัน 300 บาทต่อปี รถยนต์นั่งไม่เกินเจ็ดคน (รถเก๋ง) เบี้ยประกัน 600 บาทต่อปี รถบรรทุกส่วนบุคคล (รถกระบะ) น้ำหนักไม่เกิน 3 ตัน เบี้ยประกัน 900 บาทต่อปี เป็นต้น

³ ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 125. ตอนพิเศษ 50 ง. วันที่ 7 มีนาคม 2551. หน้า 44. แหล่งที่มา : <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/A/023/1.PDF> (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มีนาคม 2562).

2.5 จำนวนเงินที่เอาประกัน

จำนวนเงินที่เอาประกัน หมายถึงจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่บริษัทประกันภัยตกลง จะชำระเมื่อมีผู้ประสบภัยจากรถ โดยค่าสินไหมทดแทนที่ผู้รับประกันภัยจะต้องจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัยจากรถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) ค่าเสียหายเบื้องต้น

ค่าเสียหายเบื้องต้น หมายถึง ค่าสินไหมทดแทนตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด ที่ผู้รับประกันภัยจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัยจากรถ ไม่ว่าผู้ประสบภัยจากรถจะเป็นฝ่ายผิดหรือฝ่ายถูก และไม่ว่าจะมีคู่กรณีหรือไม่ โดยตามกฎหมายกำหนดจำนวนค่าเสียหายเบื้องต้นเอาไว้ ดังนี้

1. **กรณีบาดเจ็บ** จ่ายค่ารักษาพยาบาลตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 30,000 บาท

2. **กรณีสูญเสียอวัยวะ** ได้รับความเสียหายต่อร่างกายอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ จ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นจำนวน 35,000 บาท

(ก) ตาบอด

(ข) หูหนวก

(ค) เป็นใบ้หรือเสียความสามารถในการพูด หรือลิ้นขาด

(ง) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถในการสืบพันธุ์

(จ) เสียแขน ขา มือ เท้า หรือนิ้ว

(ฉ) เสียอวัยวะอื่นใด

(ช) จิตพิการอย่างติดตัว

(ซ) หูพลาพอย่างถาวร

3. **กรณีเสียชีวิต** จำนวน 35,000 บาท

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่บาดเจ็บและต่อมาเสียชีวิต หรือกรณีบาดเจ็บและต่อมาสูญเสียอวัยวะ หรือกรณีสูญเสียอวัยวะและต่อมาเสียชีวิต จะได้รับค่าเสียหายเบื้องต้นรวมกันแล้วต้องไม่เกิน 65,000 บาท¹

(2) ค่าเสียหายส่วนที่เกินกว่าค่าเสียหายเบื้องต้น

ค่าเสียหายส่วนที่เกินกว่าค่าเสียหายเบื้องต้น หมายถึง ค่าสินไหมทดแทนที่จ่ายเฉพาะในกรณีที่มีคู่กรณี และรถคันที่ผู้รับประกันภัยรับประกันภัยไว้เป็นฝ่ายผิด โดยจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัยจากรถ เพิ่มเติมจากค่าเสียหายเบื้องต้น

¹ ข้อ 3 ของกฎกระทรวง กำหนดความเสียหายที่จะให้ได้รับค่าเสียหายเบื้องต้น จำนวนเงินค่าเสียหายเบื้องต้น การร้องขอรับและการจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้น พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2557.

ในนามของผู้ทำละเมิด ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด โดยตามคำสั่งของนายทะเบียนกำหนดค่าเสียหายส่วนที่เกินกว่าค่าเสียหายเบื้องต้นเอาไว้ ดังนี้

1. กรณีบาดเจ็บ จ่ายค่ารักษาพยาบาลตามที่จ่ายจริง เมื่อรวมกับค่าเสียหายเบื้องต้นแล้ว ไม่เกิน 80,000 บาท

2. กรณีสูญเสียอวัยวะ จ่ายจำนวนเงินค้ำคูณครอง เมื่อรวมกับค่าเสียหายเบื้องต้นแล้ว จำนวน 200,000 บาท ถึง 300,000 บาท แล้วแต่กรณี

3. กรณีเสียชีวิต จะจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทน 300,000 บาท

อนึ่ง กรณีผู้ประสบภัยจากรถเข้ารับการรักษาพยาบาลในฐานะผู้ป่วยใน ให้ผู้รับประกันภัยจ่ายค่าชดเชยรายวัน เพิ่มเติมจากกรณีดังกล่าวข้างต้นอีกวันละ 200 บาท ไม่เกิน 20 วัน

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่บาดเจ็บและต่อมาสูญเสียอวัยวะ ให้จ่ายตามหลักเกณฑ์ในเรื่องการสูญเสียอวัยวะ คือ 200,000 บาท ถึง 300,000 บาท แล้วแต่กรณี แต่ในกรณีที่บาดเจ็บและต่อมาเสียชีวิต หรือทั้งสูญเสียอวัยวะและเสียชีวิตผู้รับประกันภัยจ่าย 300,000 บาทต่อคน⁵

2.6 ประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 กับสวัสดิการด้านสุขภาพอื่น ๆ

ระบบสวัสดิการด้านสุขภาพของไทยที่สำคัญมีอยู่ด้วยกัน 3 ระบบ คือ 1. ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (30 บาทรักษาทุกโรค) 2. ระบบประกันสังคม และ 3. สวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ ซึ่งมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ในกรณีที่ผู้มีสิทธิในการรักษายาบาลตามระบบใดระบบหนึ่งดังกล่าวข้างต้นเป็นผู้ประสบภัยจากรถและมีค่ารักษาพยาบาล ผู้ประสบภัยจะใช้สิทธิเบิกทั้งค่ารักษาพยาบาลจากระบบสวัสดิการของตนและเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2539 ได้หรือไม่ หรือผู้ประสบภัยจะเลือกใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากระบบสวัสดิการของตนอย่างเดียวโดยไม่ใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2539 ได้หรือไม่ ในประเด็นนี้สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

⁵ คำสั่งนายทะเบียน ที่ 15/2559 เรื่อง ให้ใช้แบบ ข้อความกรมธรรม์ประกันภัยคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถและกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์รวมการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ. แหล่งที่มา : http://www.oic.or.th/sites/default/files/khamsangnaaythaebiiyn_15_2559_ephimkhwaamkhumkhrng.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มีนาคม 2562)

กรณีที่ 1 ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในกรณีที่ผู้มีสิทธิตามระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเป็นผู้ประสบภัยจากรถได้รับบาดเจ็บ และมีค่ารักษาพยาบาล จะต้องใช้สิทธิเบิกจ่ายเงินค่ารักษาพยาบาลจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เสียก่อน หากค่ารักษาพยาบาลเกินกว่าจะจำนวนค่าเสียหายเบื้องต้น คือ 30,000 บาท จึงจะสามารถใช้สิทธิตามระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าได้ และหากรถของผู้ประสบภัยมีได้จัดให้มีการทำประกันตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ ผู้ประสบภัยจะต้องรับผิดชอบชำระค่ารักษาพยาบาลด้วยตนเอง ภายในวงเงิน 30,000 บาทแรก ส่วนที่เกินจาก 30,000 บาท จึงจะสามารถใช้สิทธิจากระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้ ทั้งนี้ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 4 ว่าด้วยการรับบริการทางการแพทย์ ซึ่งค่าบริการทางการแพทย์สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มที่ได้รับความคุ้มครอง และ 2. กลุ่มที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง โดยผู้ประสบภัยจากรถตามกฎหมายคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถถือว่าอยู่ในกลุ่มที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง⁶

กรณีที่ 2 ระบบประกันสังคม ในกรณีที่ผู้มีสิทธิตามระบบประกันสังคมเป็นผู้ประสบภัยจากรถ โดยได้รับบาดเจ็บและมีค่ารักษาพยาบาล ผู้ประสบภัยจากรถสามารถใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ทั้งสองทาง กล่าวคือ สามารถเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลจากผู้รับประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 และยังสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลจากกองทุนประกันสังคมได้อีกด้วย ทั้งนี้ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2040/2539 โดยศาลฎีกาให้เหตุผลว่า สิทธิของผู้ประสบภัยจากรถที่จะได้รับเงินทดแทนค่ารักษาพยาบาลจากผู้รับประกันภัย เป็นสิทธิตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ที่บังคับให้เจ้าของรถซึ่งใช้รถหรือมีรถไว้เพื่อใช้ต้องจัดให้มีการประกันความเสียหายสำหรับผู้ประสบภัยจากรถ โดยการจัดให้มีการประกันภัย และต้องเสียเบี้ยประกันภัย ส่วนสิทธิของผู้ประสบภัยจากรถที่จะได้

⁶ ธนากร โภมลานิช, กนกลักษณ์ จุ่มณี, และศราวุธ อินทรพงษ์. (2557). รายงานการวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ในจังหวัดพัทลุง, หน้า 23.

รับเงินทดแทนค่าบริการทางการแพทย์จากกองทุนประกันสังคมเป็นสิทธิตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ซึ่งบังคับให้ลูกจ้างต้องเป็นผู้ประกันตน และส่งเงินเข้ากองทุนสมทบ เมื่อเป็นสิทธิของผู้ประสบภัยจากรถตามกฎหมายแต่ละฉบับ โดยผู้ประสบภัยจากรถต้องเสียเบี้ยประกันภัยและส่งเงินเข้ากองทุนสมทบแล้วแต่กรณีตามที่กฎหมายแต่ละฉบับดังกล่าวกำหนดไว้ ซึ่งต้องชำระทั้ง 2 ทาง และเมื่อพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ไม่มีบทบัญญัติตัดสิทธิมิให้ผู้ที่ได้รับเงินทดแทนตามกฎหมายอื่นแล้วมารับเงินจากกองทุนประกันสังคมอีก ผู้ประสบภัยจากรถแม้จะได้รับเงินค่ารักษาพยาบาลจากผู้รับประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ แล้วก็ยังมีสิทธิได้รับเงินค่ารักษาพยาบาลจากกองทุนประกันสังคมอีกทางหนึ่งด้วย⁷

กรณีที่ 3 สวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ ในกรณีที่ผู้ที่มีสิทธิสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการเป็นผู้ประสบภัยจากรถได้รับบาดเจ็บ และมีค่ารักษาพยาบาล จะต้องใช้สิทธิเบิกจ่ายเงินค่ารักษาพยาบาลจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เสียก่อน หากค่ารักษาพยาบาลเกินกว่าจะจำนวนค่าเสียหายเบื้องต้น คือ 30,000 บาท จึงจะสามารถใช้สิทธิสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการได้ และทหารของ ผู้ประสบภัยมิได้จัดให้มีการทำประกันตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ ผู้ประสบภัยจากรถจะต้องรับผิดชอบชำระค่ารักษาพยาบาลด้วยตนเอง ภายในวงเงิน 30,000 บาทแรก ทั้งนี้ ตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษายาบาล พ.ศ. 2553 มาตรา 11 กำหนดว่า ในกรณีที่ผู้ใช้สิทธิข้าราชการทำสัญญาประกันภัยซึ่งให้ความคุ้มครองด้านการรักษายาบาล ให้ผู้ใช้สิทธิข้าราชการเบิกค่ารักษาพยาบาลจากบริษัทประกันภัยก่อน หากสิทธิที่จะได้รับเงินค่ารักษาพยาบาลตามสัญญาประกันภัยต่ำกว่าค่ารักษาพยาบาลในคราวนั้น ผู้ใช้สิทธิข้าราชการจึงจะมีสิทธิได้รับเงินค่ารักษาพยาบาลตามสิทธิข้าราชการได้⁸

⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2040/2539. แหล่งที่มา : <http://deka.supremecourt.or.th/search> (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มีนาคม 2562)

⁸ ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 127 ตอน 23 ก.ล.ง.วันที่ 2 เมษายน 2553 หน้า 6. แหล่งที่มา : <http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/A/023/1.PDF> (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มีนาคม 2562).

2.7 อายุความในการเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัย

อายุความในการเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยอาจแยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 อายุความในการเรียกค่าเสียหายเบื้องต้น ค่าเสียหายเบื้องต้น

ถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 มาตรา 25 วรรคสอง โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ กำหนดอายุความในการเรียกว่าเสียหายเบื้องต้นเอาไว้โดยเฉพาะโดยต้องร้องขอภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่มีความเสียหายเกิดขึ้นตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ

กรณีที่ 2 อายุความในการเรียกค่าเสียหายส่วนที่เกินกว่าค่าเสียหายเบื้องต้น ต้องฟ้องคดีภายใน 2 ปีนับแต่วันวินาศภัย ตามมาตรา 882 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2.8 การร้องขอรับค่าเสียหายเบื้องต้นจากกองทุนทดแทนผู้ประสบภัย

(1) เหตุแห่งการร้องขอค่าเสียหายเบื้องต้นจากกองทุนทดแทนผู้ประสบภัย เป็นไปตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ดังนี้

- รถที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่ได้จัดให้มีการกันภัย และเจ้าของรถไม่จ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัย หรือจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัยไม่ครบจำนวน

- รถที่ก่อให้เกิดความเสียหาย มิได้อยู่ในความครอบครองของเจ้าของรถในขณะที่เกิดเหตุเพราะ ถูกยกออก หนีง้อ กรรโชก ลักทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ ซิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ และได้มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

- รถที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่มีผู้แสดงตนเป็นเจ้าของรถและมิได้จัดให้มีการประกันความเสียหาย

- รถที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้ขับหลบหนีไปหรือไม่อาจทราบได้ว่าความเสียหายเกิดจากรถคันใด

- บริษัทผู้รับประกันภัยไม่จ่ายค่าเสียหายเบื้องต้น ให้แก่ผู้ประสบภัย หรือจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัยไม่ครบจำนวน

- รถที่ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นที่ได้รับยกเว้นต้องจัดให้มีการประกันภัย ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เช่น รถของสำนักพระราชวัง รถของส่วนราชการ เป็นต้น

2.9 ระยะเวลาในการจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นของผู้รับประกันภัย หรือ กองทุนทดแทนผู้ประสบภัยจากรถ

ผู้รับประกันภัย หรือกองทุนทดแทนผู้ประสบภัยจากรถต้องจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นแก่ผู้ร้องขอภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ โดยไม่ต้องรอการพิสูจน์ความรับผิดชอบ และต้องจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นเป็นเงินสด หรือเป็นเช็คที่มีได้ลงวันที่ล่วงหน้า หากผู้รับประกันภัยไม่จ่ายเงินค่าเสียหายเบื้องต้นภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 10,000 บาท - 50,000 บาท ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

2.10 กองทุนทดแทนผู้ประสบภัยจากรถเรียกเงินคืนจากเจ้าของรถหรือผู้รับประกันภัย

ในกรณีที่เจ้าของรถหรือบริษัทผู้รับประกันภัยไม่จ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัยหรือจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นไม่ครบจำนวน เมื่อสำนักงานกองทุนทดแทนผู้ประสบภัยจากรถได้จ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัยแล้ว นายทะเบียนมีอำนาจเรียกเงินตามจำนวนที่ได้จ่ายไปคืนจากเจ้าของรถ หรือบริษัทผู้รับประกันภัย และให้เรียกเงินเพิ่มในอัตราร้อยละสิบของจำนวนค่าเสียหายเบื้องต้นที่จ่ายจากกองทุนส่งเข้าสมทบกองทุน ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 26 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

2.11 นายทะเบียนยึดรถที่ก่อให้เกิดความเสียหาย

ในกรณีที่รถที่ก่อให้เกิดความเสียหายมิได้จัดให้มีการประกันภัย และเจ้าของรถไม่จ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัยจากรถ หรือจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัยไม่ครบจำนวน หรือในกรณีที่รถที่ก่อให้เกิดความเสียหายไม่มีผู้แสดงตนว่าเป็นเจ้าของรถและเป็นรถที่ไม่ได้จัดให้มีการประกันภัย นายทะเบียนมีอำนาจยึดที่ก่อให้เกิดความเสียหายไว้ได้ จนกว่า

เจ้าของรถจะจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัยจนครบจำนวน หรือจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นคืนกองทุนทดแทนผู้ประสบภัยจากรถภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งจากนายทะเบียน และหากมีการยึดรถนั้นตามกฎหมายอื่นอยู่ก่อนแล้ว ให้สำนักงานกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย มีสิทธิขอเข้าเฉลี่ยทรัพย์สินนั้นหากมีการขายทอดตลาด ตามมาตรา 28 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

เมื่อนายทะเบียนยึดรถที่ก่อให้เกิดความเสียหายแล้ว หากเจ้าของรถที่ก่อให้เกิดความเสียหายไม่จ่ายเงินค่าเสียหายเบื้องต้นคืนให้แก่กองทุนภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งจากนายทะเบียน หรือกรณีที่ไม่ปรากฏตัวเจ้าของรถที่ก่อให้เกิดความเสียหาย และนายทะเบียนได้ประกาศหาตัวเจ้าของรถ โดยปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการของนายทะเบียนซึ่งได้ยึดรถที่ก่อให้เกิดความเสียหายไว้ และประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันที่จำหน่ายในท้องถิ่นที่เกิดเหตุอย่างน้อย 2 วัน ติดต่อกัน แต่เจ้าของรถไม่ปรากฏตัวต่อนายทะเบียน ซึ่งได้ยึดรถนั้นไว้ภายในสามสิบวันนับแต่วันแรกที่ประกาศในหนังสือพิมพ์ ตามมาตรา 29 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

วิธีการยึดรถและการขายทอดตลาดรถให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดรถ ให้หักเป็นค่าใช้จ่ายในการยึดและการขายทอดตลาด และจ่ายเป็นค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัยหรือจ่ายคืนให้แก่กองทุนแล้วแต่กรณี ถ้ามีเงินเหลือเท่าใดให้คืนแก่เจ้าของรถ ในกรณีที่ไม่มีผู้แสดงตนเป็นเจ้าของรถที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้สำนักงานกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจการประกันภัยเก็บรักษาเงินนั้นไว้ และถ้าเจ้าของรถไม่เรียกเงินนั้นคืน ภายใน 5 ปีนับจากวันที่ขายทอดตลาด ให้เงินนั้นตกเป็นของกองทุนทดแทนผู้ประสบภัยจากรถตามมาตรา 30 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

2.12 การโอนรถที่มีการประกันภัย ในกรณีที่รถซึ่งเจ้าของรถได้เอาประกันภัยไว้โอนไปยังบุคคลอื่น โดยผลของกฎหมายว่าด้วยมรดก หรือโดยบทบัญญัติของกฎหมายแห่งกฎหมายอื่นให้ผู้ที่ได้มาซึ่งรถที่มีประกันภัยมีฐานะเสมือนเป็นผู้เอาประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยนั้น และผู้รับประกันภัย

ต้องรับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวต่อไปตลอดอายุของกรรมธรรม์ประกันภัยที่ยังเหลืออยู่ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

2.13 การบอกเลิกกรรมธรรม์ประกันภัย บริษัทประกันภัยหรือเจ้าของรถผู้เอาประกันภัยมีสิทธิบอกเลิกกรรมธรรม์ประกันภัยตามกฎหมายนี้ ก่อนครบกำหนดความคุ้มครองไม่ว่าด้วยเหตุใด ผู้รับประกันภัยจะต้องแจ้งการบอกเลิกนั้นให้นายทะเบียนทราบ ตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

☉ บทสรุป

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ประสบภัยจากรถอย่างมาก แต่อย่างไรก็ดี ผู้ประสบภัยจากรถจะมีสิทธิตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ อย่างบริบูรณ์ก็ต่อเมื่อมีการจัดทำประกันรถตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ เสียก่อน เพราะหากไม่จัดให้มีการทำประกันภัย จะทำให้เกิดผลเสียต่อผู้ประสบภัยจากรถกล่าวคือ อาจจะต้องรับผิดชอบในการชำระค่ารักษาเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และสิทธิสวัสดิการรักษายาพยาบาลข้าราชการ ดังนั้น ผู้ที่ซื้อรถหรือมีรถไว้เพื่อใช้ควรต้องให้ความสำคัญและดูแลให้มีการจัดทำประกันภัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ อยู่เสมอ เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างแน่นอนและทันท่วงที

เอกสารอ้างอิง

วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

- ธนากร โกลลวานิช, กนกลักษณ์ จ๋ยมณี, และศราวุช อินทรพวงษ์. (2557). รายงานการวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ในจังหวัดพัทลุง. เวิร์ว วิชิตะกุล. (2545). การวิเคราะห์โครงสร้างตลาดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำประกันภัยรถยนต์นั่งส่วนบุคคลภาคสมัครใจในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- คำพิพากษาศาลฎีกา

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2040/2539. แหล่งที่มา : <http://deka.supremecourt.or.th/search> (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มีนาคม 2562)
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 17167/2555. แหล่งที่มา : <http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/docdetail.jsp> (วันที่ค้นข้อมูล : 1 มีนาคม 2562).

- คำสั่งนายทะเบียน

- คำสั่งนายทะเบียน ที่ 15/2559 เรื่อง ให้ใช้แบบ ข้อความกรมธรรม์ประกันภัยคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถและกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์รวมการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ. แหล่งที่มา : http://www.oic.or.th/sites/default/files/khamsangnaaythaebiyn_15_2559_ephimkhwaamkhumkhrng.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มีนาคม 2562)

- ราชกิจจานุเบกษา

- ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 125. ตอนพิเศษ 50 ง. วันที่ 7 มีนาคม 2551. หน้า 44. แหล่งที่มา : <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/A/023/1.PDF> (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มีนาคม 2562).
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 127 ตอน 23 กล.ลงวันที่ 2 เมษายน 2553 หน้า 6. แหล่งที่มา : <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/A/023/1.PDF> (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มีนาคม 2562).



เจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ในรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา

Probation Officer in Juvenile Justice in Indiana the
United States of America

ปพนธีร์ ธีระพันธ์*

บทคัดย่อ

เจ้าพนักงานคุมประพฤติเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในหลายประเทศ ในรัฐอินเดียนา เจ้าพนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่ตามที่ประมวลกฎหมายอินเดียนา ลักษณะ 31 กำหนดไว้หลายประการ หน้าที่ต่าง ๆ นี้มีทั้งหมดที่คล้ายกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ในบทความนี้ ผู้เขียนตั้งใจนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา มาอธิบายและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ซึ่งท้ายที่สุดผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าความแตกต่างที่พบ เช่น การกำหนดหน้าที่ในการสอดส่องการสอบสวน จะนำมาซึ่งการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรกฎหมายอันเกี่ยวกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ : เจ้าพนักงานคุมประพฤติ, รัฐอินเดียนา, กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

* น.บ., น.ม. (วิทยานิพนธ์ดี สาขากฎหมายมหาชน) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, Master of Law (International), La Trobe University, Australia. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Abstract

Probation officer is one mechanism in juvenile justice system in many countries. In Indiana, the probation officer performs their duties under Indiana Code Title 31 in many roles. Their roles are both similar and different compared to the probation officer in juvenile justice system in Thailand. This article, the author aims to point out the interesting issues relating to the probation officer in juvenile justice system in Indiana, United States of America, analyze and compare to the probation officer in juvenile justice system in Thailand. Finally, the author seriously hopes that the found differences, such as the duty of the investigation inspection, will be researched and lead to the legal measure development of the probation officer in juvenile justice system in Thailand.

Keywords : Probation Officer, Indiana, Juvenile Justice

๐ บทนำ

รัฐอินเดียนาเป็นหนึ่งใน 50 รัฐ ที่รวมตัวเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งตั้งอยู่ในตอนกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐอินเดียนามีขนาดใหญ่เป็นลำดับที่ 38 และมีประชากร 6,633,053 คน มากเป็นลำดับที่ 17 ของประเทศ¹ รัฐอินเดียนามีเมืองหลวงชื่ออินเดียนาโพลิส (Indianapolis) และมีอาณาเขตติดรัฐมิชิแกน รัฐโอไฮโอ รัฐเคนทักกี และรัฐอิลลินอยส์

รัฐอินเดียนาให้ความสำคัญกับคดีอาญาที่เด็กผู้ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือบุคคลที่มีอายุระหว่าง 18 ถึง 20 ปี และได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดก่อนมีอายุครบ 18 ปีไว้อย่างมาก² โดยเฉพาะในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการสอบสวนในระหว่างที่มีการควบคุมตัวเด็ก³ และการทำหน้าที่ของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ

กฎหมายซึ่งเป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในรัฐอินเดียนาประเทศสหรัฐอเมริกา ถูกกำหนดอยู่ในลักษณะ 31 บทที่ 31 หมวดที่ 5 แห่งประมวลกฎหมายอินเดียนา (Indiana Code Title 31 Article 31 Chapter 5)

ในบทความนี้ผู้เขียนจะได้อธิบายเกี่ยวกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในรัฐอินเดียนาประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมุ่งชี้ให้เห็นถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ โดยเน้นการวิเคราะห์และเปรียบเทียบตามกฎหมายของรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา และตามกฎหมายของประเทศไทยตามลำดับดังนี้

¹ Population and Housing Unit Estimates. (Online). Available : <https://www.census.gov/programs-surveys/popest.html> (Retrieved : 2017, June 22).

² Indiana Code Title 31. Family Law and Juvenile Law §31-9-2-13

³ ปพนธีร์ ชีระพันธ์. (2561). ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับอำนาจศาลเยาวชนและการดำเนินการในขั้นตอนก่อนการพิจารณาในคดีอาญาของรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา. วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 6 (8) : 23-38.

ประเภทของเจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในรัฐอินเดียนา

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของรัฐอินเดียนา เจ้าพนักงานคุมประพฤติแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ หัวหน้าเจ้าพนักงานคุมประพฤติ (Chief Probation Officer) และเจ้าพนักงานคุมประพฤติทั่วไป (Probation Officer) โดยเจ้าพนักงานคุมประพฤติทั้ง 2 ประเภทนี้มีที่มาและมีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกันออกไป

ที่มาของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ

ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ประมวลกฎหมายอินเดียนากำหนดบังคับให้ศาลเยาวชนอินเดียนา (Indiana Juvenile Court) มีหน้าที่ต้องแต่งตั้งหัวหน้าเจ้าพนักงานคุมประพฤติขึ้นหนึ่งคน ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจศาลในการใช้ดุลยพินิจในการแต่งตั้งเจ้าพนักงานคุมประพฤติทั่วไปซึ่งอาจมีมากกว่าหนึ่งคนขึ้นด้วย นอกจากนี้กฎหมายยังได้เปิดโอกาสให้ศาลแต่งตั้งเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของศาลเพื่อช่วยเหลือหน่วยงานคุมประพฤติได้อีกด้วย⁴

ค่าตอบแทนของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ

ค่าตอบแทนของเจ้าพนักงานคุมประพฤติจะถูกกำหนดโดยหน่วยงานประมาณของเคาน์ตี (County Fiscal Body) โดยผู้จ่ายเงินค่าตอบแทนจะเป็นของเคาน์ตี นอกจากนี้เจ้าพนักงานคุมประพฤติจะได้รับการใช้เงินคืนในค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ได้เสียไปในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่⁵

⁴ Indiana Code Title 31. Family Law and Juvenile Law § 31-31-5-1

⁵ Indiana Code Title 31. Family Law and Juvenile Law § 31-31-5-2

หน้าที่ของหัวหน้าเจ้าพนักงานคุมประพฤติและเจ้าพนักงานคุมประพฤติทั่วไป

หัวหน้าเจ้าพนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่จัดการงานของหน่วยงานคุมประพฤติ ในขณะที่เจ้าพนักงานคุมประพฤติทั่วไปมีหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ดังนี้⁶

1) หน้าที่ในการสอดส่องการสอบสวนและจัดเตรียมรายงานต่าง ๆ รวมทั้งความเห็นตามที่ศาลเยาวชนกำหนด นอกจากนี้ยังต้องเก็บรักษาข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรของการสอบสวน รายงานและความเห็นที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

2) หน้าที่รับและดำเนินการเกี่ยวกับการร้องเรียนและการกล่าวหาที่เป็นประเด็นสำคัญตามที่กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนกำหนด นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการดำเนินการสอบสวนเบื้องต้น (Preliminary Inquiry) และสอบสวน (Investigation) อีกด้วย

3) หน้าที่ในการดำเนินการฟื้นฟูซึ่งไม่เป็นทางการ (Informal Adjustment) โดยการฟื้นฟูอย่างไม่เป็นทางการนี้จะถูกกำหนดเป็นโปรแกรมโดยศาล ในโปรแกรมหักผู้กระทำความผิดจะถูกแยกออกจากสิ่งที่เป็นสาเหตุของการกระทำความผิดและถูกดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด ตัวอย่างของกิจกรรมในโปรแกรม ได้แก่ การทำงานบริการสาธารณะ (Community Service) หรือการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งในโปรแกรมดังกล่าวเจ้าพนักงานคุมประพฤติจะคอยตรวจสอบการปฏิบัติตามคำสั่งของศาล และหากผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามโปรแกรมจนเสร็จสิ้นแล้วกระบวนการในทางศาลก็ไม่จำเป็นต้องดำเนินการอีกต่อไป⁷

4) จัดเตรียมและส่งรายงานลักษณะนิสัยของผู้กระทำผิด (Predisposition Report) ซึ่งจะต้องดำเนินการรับฟังภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนไปเก็บไว้เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐาน โดยในรายงานดังกล่าวนั้นจะมีข้อมูลทั้งการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่ จำนวนคดี ฐานความผิดต่าง ๆ ที่มีการใช้การคุมประพฤติ⁸

⁶ Indiana Code Title 31. Family Law and Juvenile Law § 31-31-5-3 and § 31-31-5-4

⁷ Indiana Public Defender Council. Indiana Juvenile Justice System. (Online). Available : <https://www.in.gov/ipdc/public/2659.htm> (Retrieved : 2018, June 25).

⁸ ดูตัวอย่างรายงานที่ <https://www.in.gov/judiciary/iocs/files/rpts-ijs-2015-probation-v1-summary.pdf>

- 5) หน้าที่สอดส่องตรวจตราและช่วยเหลือด้วยวิธีการที่เหมาะสมต่อเด็ก ซึ่งอยู่ในระหว่างการคุมประพฤติหรือเด็กที่อยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานคุมประพฤติตามที่ศาลมีคำสั่งหรือตามที่กฎหมายกำหนด
- 6) หน้าที่เก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับงานคุมประพฤติ
- 7) หน้าที่ดำเนินการอื่น ๆ ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนหรือศาลกำหนด

ข้อพิจารณาสำคัญเกี่ยวกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ตามประมวลกฎหมายอินเดียนา เจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีหน้าที่หลักหลายประการ หน้าที่หลักที่เป็นข้อพิจารณาแรกและมีความสำคัญอันจะช่วยให้วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีผลสำเร็จได้ คือ การค้นหา จัดเตรียมและส่งรายงานลักษณะนิสัยของผู้กระทำผิด การทำหน้าที่ดังกล่าวจะช่วยให้ศาลเยาวชนทราบเกี่ยวกับประวัติและลักษณะเฉพาะของตัวผู้กระทำผิด ซึ่งในท้ายที่สุดจะช่วยให้ศาลเลือกใช้เครื่องมือในการปรับเปลี่ยน แก้ไข พันพพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายของเด็กได้อย่างเหมาะสม หน้าที่ในการดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นของเจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในรัฐอินเดียนาดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติภายใต้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการที่สืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่พึงวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด¹⁰

9 Juvenile Probation Department. Intake and Assessment Team. (Online). Available : <http://www.stjosephcountyindiana.com/1331/Juvenile-Probation-Department>. (Retrieved : 2018, June 26).

¹⁰ มาตรา 47 (1) ประกอบมาตรา 36 (1) แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

โดยข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบเสาะนั้นจะช่วยให้ศาลทราบสาเหตุที่แท้จริงที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ทั้งยังจะช่วยให้ศาลเลือกใช้การลงโทษหรือใช้วิธีการที่เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมอีกด้วย¹¹ ดังนั้นข้อพิจารณาในข้อนี้จึงมีสาระสำคัญในลักษณะเดียวกัน โดยกฎหมายประสงค์ที่จะให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติได้ค้นหาข้อมูลที่สำคัญซึ่งไม่ใช่ประเด็นของการฝ่าฝืนกฎหมายโดยตรงในคดี

อย่างไรก็ดี ประมวลกฎหมายอินเดียนายังได้กำหนดต่อไปอีกว่าให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลำดับสำหรับเด็กและเยาวชนมีหน้าที่ในการสอดส่องการสอบสวนและจัดเตรียมรายงานต่าง ๆ รวมทั้งความเห็นตามที่ศาลเยาวชนกำหนด นอกจากนี้ยังต้องเก็บรักษาข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรของการสอบสวน รายงานและความเห็นด้วย อำนาจหน้าที่ดังกล่าวค่อนข้างมีความแตกต่างกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในชั้นสอบสวนของประเทศไทย โดยในชั้นสอบสวนในคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด อำนาจหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดจะเป็นของพนักงานสอบสวน ซึ่งการทำหน้าที่สอดส่องการสอบสวนนั้นมิได้ถูกกำหนดเป็นของพนักงานคุมประพฤติแต่อย่างใด ดังนั้น อำนาจหน้าที่ดังกล่าวจึงต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเด็กและเยาวชนอันเป็นประธาน (Subject) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลำดับสำหรับเด็กและเยาวชนหรือไม่ในลักษณะที่ว่าพนักงานคุมประพฤติจะเป็นหนึ่งในองค์กรซึ่งช่วยตรวจสอบและถ่วงดุลในการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือจะเป็นการเพิ่มภาระให้กับพนักงานคุมประพฤติของประเทศไทยซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด

ผู้เขียนพึงตั้งข้อสังเกตในประเด็นนี้ไว้ว่า หน้าที่ในการสอดส่องการสอบสวนนี้หากนำมาใช้กับประเทศไทย จะทำให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นหรือไม่นั้น คงต้องศึกษาวิจัยตามหลักวิชาการอย่างละเอียดต่อไป

ข้อพิจารณาประการที่สอง หน้าที่รับและดำเนินการเกี่ยวกับการร้องเรียนและการกล่าวหาที่เป็นประเด็นสำคัญตามที่กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนกำหนดหน้าที่ดังกล่าวไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายของประเทศไทยซึ่งให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติในการดำเนินการเกี่ยวกับการร้องเรียนและการกล่าวหา

¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 316/2496

ที่เป็นประเด็นสำคัญตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งยังไม่มีความจำเป็นในการดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นและสอบสวนอีกด้วย โดยหน้าที่นี้ในประเทศไทยจะตกเป็นของพนักงานสอบสวนเป็นหลัก

ข้อพิจารณาประการที่สาม หน้าที่สอดส่องตรวจตราและช่วยเหลือด้วยวิธีการที่เหมาะสมต่อเด็กซึ่งอยู่ในระหว่างการคุ้มครองประพฤติดังหรือเด็กที่อยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานคุ้มครองประพฤติดังตามที่ศาลมีคำสั่งหรือตามที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ประการดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับหน้าที่ของพนักงานคุ้มครองประพฤติดังในประเทศไทย โดยหน้าที่ของพนักงานคุ้มครองประพฤติดังในประเทศไทยนั้น ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติดัง พ.ศ. 2559 ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 14(2) ดังนี้ “ให้พนักงานคุ้มครองประพฤติดังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(2) สอดส่อง ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน หรือ ดำเนินการ ไต่ ๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุ้มครองประพฤติดังปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด”¹²

หน้าที่ดังกล่าวถือเป็นหน้าที่หลักของเจ้าพนักงานคุ้มครองประพฤติดังทั้งสองประเทศ เพราะการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายของเด็กและเยาวชนตามคำสั่งของศาลนั้นอาจสำเร็จได้ยาก หากปราศจากการสอดส่องติดตามของเจ้าพนักงานคุ้มครองประพฤติดัง นอกจากนี้กฎหมายทั้งสองประเทศยังได้กำหนดในลักษณะที่สอดคล้องกันในกรณีที่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของศาลเกิดปัญหา เจ้าพนักงานคุ้มครองประพฤติดังจะต้องช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากว่าเจ้าพนักงานคุ้มครองประพฤติดังนั้นจะเป็นผู้มีความชำนาญและเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายอยู่แล้ว ซึ่งในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีปัญหากับการปฏิบัติ หน้าที่ในการเข้าช่วยเหลือโดยเจ้าพนักงานคุ้มครองประพฤติดังจึงเป็นหนึ่งในกลไกที่มีความสำคัญต่อกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูเป็นอย่างดี

¹² มาตรา 14 (2) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติดัง พ.ศ. 2559

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีข้อสังเกตประการหนึ่งในการทำหน้าที่สอดส่องติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ คือ ตามกฎหมายของประเทศไทย พนักงานคุมประพฤติของประเทศไทยยังมีอำนาจในการตัดเตือนในกรณีที่อาจมีการฝ่าฝืนข้อกำหนดหรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมประพฤติได้อีกด้วย

ข้อพิจารณาประการสุดท้าย ในส่วนของค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ถูกกำหนดโดยองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เรียกว่า “เคาน์ตี” ในขณะที่ค่าตอบแทนหรือเงินเดือนของพนักงานคุมประพฤติในประเทศไทยจะได้รับการจัดสรรจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐ แม้ว่าค่าตอบแทนหรือเงินเดือนของเจ้าพนักงานคุมประพฤติจะมาจากภาษีของประชาชนโดยการเก็บของรัฐเช่นเดียวกัน แต่การกำหนดให้เคาน์ตีเป็นหน่วยงานผู้จ่ายเงินค่าตอบแทนนั้นเป็นการสะท้อนถึงหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ด้านการเงินได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งยังจะเพิ่มความผูกพันในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบอีกด้วย การกำหนดวิธีการทางด้านงบประมาณเช่นนี้จะทำให้ทั้งฝ่ายพนักงานคุมประพฤติและชุมชนต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์ทางอ้อมไปด้วยในตัว

ข้อพิจารณาลำคัญข้างต้นที่ผู้เขียนวิเคราะห์และเปรียบเทียบนั้นเป็นแค่ส่วนหนึ่งของอำนาจหน้าที่ที่เจ้าพนักงานคุมประพฤติของทั้งสองประเทศมีเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้กฎหมายของประเทศไทย พนักงานคุมประเวติยังมีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมอีกหลายประการ เช่น หน้าที่ในการให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในเรื่องการเลี้ยงดูอบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน¹³ หน้าที่ในการประมวลและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์ในคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย¹⁴ หน้าที่ในการให้การสงเคราะห์เพื่อให้บุคคลที่ได้รับการสงเคราะห์สามารถช่วยเหลือตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามสมควร¹⁵ หน้าที่ในการใช้

¹³ มาตรา 47(4) แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

¹⁴ มาตรา 47(5) แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

¹⁵ มาตรา 14(3) ประกอบมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง¹⁶ หรือหน้าที่ในการเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์เข้ารับการอบรมความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยอาจเชิญบุคคลในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมการอบรมด้วยก็ได้¹⁷ ซึ่งหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางด้านกฎหมายที่มีต่อขอบเขตความรับผิดชอบซึ่งขยายวงกว้างไปในคดีประเภทต่าง ๆ ทั้งคดีอาญาและคดีครอบครัว

☀️ บทสรุป

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลำหรับเด็กและเยาวชน เจ้าพนักงานคุมประพฤติเป็นหนึ่งในกลไกที่มีความสำคัญในการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายของเด็กและเยาวชน หน้าที่หลักของเจ้าพนักงานคุมประพฤติที่ทั้งสองประเทศมีเหมือนกัน คือ หน้าที่ในการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดในด้านต่าง ๆ หน้าที่ดังกล่าวเป็นหนึ่งในกลไกที่ตั้งต้นเพื่อแก้ไขฟื้นฟู โดยข้อเท็จจริงดังกล่าวจะชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของการกระทำความผิด ทั้งยังจะทำให้ศาลเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าวได้ถูกต้องอีกด้วย หน้าที่ที่เหมือนกันประการถัดมา คือ หน้าที่ในการสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนผู้ถูกศาลสั่งให้มีการคุมประพฤติ ซึ่งหน้าที่นี้มีความสำคัญต่อการแก้ไขพฤติกรรมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ความแตกต่างระหว่างอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคุมประพฤติในสองประเทศก็ยังคงมีให้เห็นได้เช่น หน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในคดีครอบครัว และหน้าที่ให้การสงเคราะห์ รวมถึงการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งการกำหนดอำนาจหน้าที่เช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยได้ขยายขอบเขตของอำนาจของพนักงานคุมประพฤติอาจทำให้หน้าที่ของเจ้าพนักงานคุมประพฤตินี้น่าจะเพิ่มขึ้น แต่ในทางกลับกันจะทำให้การแก้ไขฟื้นฟูและการส่งเสริมให้เด็กหรือเยาวชนกลับเข้าใช้ชีวิตในสังคมปกติเป็นไปได้ดียิ่งขึ้น

¹⁶ มาตรา 14 (7) แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

¹⁷ มาตรา 14 (8) แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

เอกสารอ้างอิง

- ปพนธีร์ วีระพันธ์. (2561). ข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับอำนาจศาลเยาวชนและการดำเนินการในขั้นต้นก่อนการพิจารณาในคดีอาญาของรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา. วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 6(8).
- พระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ พ.ศ. 2559
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

Reference

- Indiana Code Title 31 Family Law and Juvenile Law
Indiana Probation Report. (Online). Available : <https://www.in.gov/judiciary/iocs/files/rpts-ijs-2015-probation-v1-summary.pdf> (Retrieved : 2018, June 25).
- Indiana Public Defender Council. Indiana Juvenile Justice System. (Online). Available : <https://www.in.gov/ipdc/public/2659.htm> (Retrieved : 2018, June 25).
- Juvenile Probation Department. Intake and Assessment Team. (Online). Available : <http://www.stjosephcountyindiana.com/1331/Juvenile-Probation-Department>. (Retrieved : 2018, June 26).
- Population and Housing Unit Estimates. (Online). Available : <https://www.census.gov/programs-surveys/popest.html> (Retrieved : 2017, June 22).



พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ภายใต้ บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สิทธิกร ศักดิ์แสง

บทคัดย่อ

พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พบว่ามีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจเท่าที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายถวายให้แก่พระองค์ ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์หรือไม่ ต้องถือว่าไม่ใช่พระราชอำนาจประการที่ 2 พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะที่เป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดละเมิดไม่ได้ หมายความว่าผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ และประการที่ 3 พระมหากษัตริย์จะทรงริเริ่มใช้พระราชอำนาจที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใด ๆ ก็ตามถวายแต่พระองค์ด้วยพระองค์เองมิได้ พระมหากษัตริย์จะทรงริเริ่มใช้พระราชอำนาจที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น ๆ ถวายแต่พระองค์ได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมขององค์กรอื่น เช่น ทรงใช้พระราชอำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา ทรงใช้พระราชอำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี และทรงใช้พระราชอำนาจตุลาการผ่านทางศาล โดยมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการตั้งนั้นองค์กรใดที่ถวายคำแนะนำและยินยอมให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นถวายแต่พระองค์ องค์กรนั้นต้องรับผิดชอบในทางการเมืองหรือในทางกฎหมายแทนพระมหากษัตริย์ แต่อย่างไรก็ตามยังมีพระราชอำนาจหนึ่ง ที่ถือเป็นข้อยกเว้นที่ไม่ต้องมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการแทน คือ พระราชอำนาจในการยับยั้งร่างกฎหมายพระราชอำนาจการแต่งตั้งข้าราชการในพระองค์ และการให้พ้นตำแหน่ง

คำสำคัญ : พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข, บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ, พระราชอำนาจตามอรรถาธิบาย

Abstract

The king's power as the head of the government in the democratic regime under the constitution of the kingdom of Thailand BE 2560. This study found 3 important effects as follows: 1) the king has royal powers that the constitution has given to him, in case of suspicion that it is a royal authority or not, must be considered not. 2) The king is in the position of respect and admiration, nobody can violate, which means any person cannot accuse or sue the king. 3) The king will not initiate to use the royal powers that any constitution or other laws give to him by himself. The king will initiate to use the royal power that the constitution or other laws give to him only by advice and consent from other organizations such as using legislative powers through parliament, using executive powers through the cabinet, using judicial power through the courts with the respondents receiving royal orders. therefore, any organization that provides advice and consent to allow the king to use the royal power that the constitution or other laws give to him, the organization must be responsible for political or legal representation for the king. However, there is still a royal authority that is considered an exception that does not require a royal representative, namely the royal power to veto legislation, royal power to appoint his government official and removal from important positions.

Keywords : The king's power as the head of the government in the democratic regime, The constitutional provisions, Royal authority

๑๐ บทนำ

นายปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนราชธรรม) ได้อธิบายถึง ผู้ที่เป็นประมุขของอำนาจบริหารว่าเป็นบุคคลชนิดใด ถ้าเป็นพระเจ้าแผ่นดิน (กษัตริย์) ก็เรียกว่า “ราชาธิปไตย” (Monarchy) ถ้าเป็นเป็นบุคคลอื่นไม่ใช่พระเจ้าแผ่นดิน (กษัตริย์) (King) เรียกว่า “ประชาธิปไตย” (Democracy) จากคำอธิบายของปรีดี พนมยงค์ ทำให้ทราบถึงรูปแบบการปกครองของรัฐมีประมุขอยู่ 2 รูปแบบ คือ^๑ ราชอาณาจักร (Kingdom) กับ สาธารณรัฐ (Republic) ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนจะศึกษาวิเคราะห์ถึงการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเท่านั้น และการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขพบว่าในปัจจุบันจะมีการปกครองอยู่ 2 ระบบ คือ ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กับ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ ดังนี้^๒

1. ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) คือ ระบบที่มีการปกครองโดยพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นประมุขของรัฐและพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจเป็นล้นพ้น กล่าวคือ ไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดใด ๆ ในทางกฎหมาย พระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือกฎหมายทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์จึงเป็นล้นพ้นมีพระราชอำนาจในทุกทางไม่มีข้อจำกัด หากแต่จะมีข้อจำกัดก็เป็นเพราะพระมหากษัตริย์ทรงจำกัด

^๑ วรเจตน์ ภาคีรัตน์ “การปฏิวัติสยาม 2475 (ชั่วคราว) ? พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์และอำนาจตุลาการหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง” วารสารฟ้าเดียวกัน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ตุลาคม - ธันวาคม 2553 หน้า 70

^๒ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ “ทฤษฎีหลักกฎหมายมหาชน” คำบรรยายในชั้นปริญญาโท สาขานิติศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ภาคการศึกษา 1/2540 (อัดสำเนา) และโปรดดูรายละเอียดในสิทธิกร คักดีแสง “หลักกฎหมายมหาชน” กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2554

^๓ สิทธิกร คักดีแสง “กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง” นนทบุรี : ภูมิปรินต์ติ้งแฮร์ แอน ดีไซน์, 2551 หน้า 178-182

พระราชอำนาจของพระองค์เองที่เรียกว่า “ทศพิธราชธรรม”⁴ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดในทางศีลธรรมพระมหากษัตริย์ที่ดีจะทรงไว้ซึ่ง ทศพิธราชธรรม แต่ถ้าพระมหากษัตริย์จะทำการขัดต่อทศพิธราชธรรมก็ไม่ได้หมายความว่ากรกระทำของพระมหากษัตริย์เป็นโมฆะแต่อย่างไรก็ตาม ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่สมบูรณ์แบบในอดีตนั้นไม่มีอีกแล้ว แต่ยังคงมีระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในลักษณะที่เรียกว่า “ระบอบปรimitาญาสิทธิราชย์”⁵ (Limited Monarchy) ซึ่งในระบอบการปกครองแบบนี้กษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินทุกประการ เว้นแต่ที่ต้องถูกจำกัดโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เช่น การบัญญัติกฎหมายเป็นอำนาจของรัฐสภา การกำหนดงบประมาณแผ่นดินต้องให้

⁴ เมื่อพิจารณาศึกษาถึง “หลักการปกครองแบบทศพิธราชธรรม” คือ “จริยวัตร 10 ประการ” ที่พระเจ้าแผ่นดินทรงประพฤติเป็นหลักธรรมประจำพระองค์หรือเป็นคุณธรรมประจำตนของผู้ปกครองบ้านเมืองให้มีความเป็นไปโดยชอบธรรมและยังประโยชน์ให้เกิดแก่ประชาชนจนเกิดความชื่นชมยินดี “หลักทศพิธราชธรรม” ประกอบด้วยหลักดังต่อไปนี้

1. ทาน หมายถึง การแจกวัตถุสิ่งของ การให้วิชาความรู้เพื่อเกื้อกูลผู้อื่นและการให้ประการอื่น ๆ เช่นกำลังกาย กำลังความคิดตลอดจนคำแนะนำ
 2. ศีล หมายถึง การควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจาและใจให้เป็นปกติ
 3. บริจจาคะ หมายถึง การเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
 4. อาชชวะ หมายถึง ความซื่อตรง
 5. มัทธวะ หมายถึง ความสุภาพอ่อนโยน
 6. ตยะ หมายถึง ความเพียรพยายาม ในหน้าที่การงานจนกว่าจะสำเร็จโดยไม่ลดละ
 7. อักโกธะ หมายถึง ความไม่แสดงการเกรี้ยวกราดโกรธเคืองต่อใคร ๆ
 8. อวิหิงสา หมายถึง ความไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่เกิดทุกข์เดือดร้อน
 9. ชันติ หมายถึง ความอดทนต่อความยากลำบาก
 10. อวิโรธนะ หมายถึง ความไม่ประพฤติผิดไปจากทำนองคลองธรรม
- หลักทั้ง 10 ประการ อาจสรุปให้เป็น 5 ประการ ได้ดังนี้คือ

1. การให้เสียสละ (ทานและบริจจาคะ) 2. ความซื่อสัตย์สุจริต (ศีลและอาชชวะ) 3. ความมีไมตรีจิต (มัทธวะและอักโกธะ) 4. ความอดทน ความเพียร (ตยะและขันติ) 5. ความถูกต้องและยุติธรรม (อวิหิงสาและอวิโรธนะ)

(อ้างใน ดร.พระมหานันท อดตจจริ เลขานุการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ประธานอำนวยการวัดไทยกรุงวอชิงตัน, ดี.ซี. แสดงธรรม เรื่อง “ทศพิธราชธรรม คือ ธรรมสำหรับพระราชชาติ” วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ณ อุโบสถพระพุทธมงคลวิมลคีรี สหรัฐอเมริกา อ้างใน <http://t-dhamma.org/> เข้าถึงข้อมูลวันที่ 4 สิงหาคม 2560)

⁵ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ใน “การปาฐกถาพิเศษเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 เรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับรัฐธรรมนูญ” กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2555 หน้า 32

รัฐสภาเห็นชอบก่อน การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นอำนาจของผู้พิพากษาคดีตามบทกฎหมาย แต่อำนาจบริหารนั้นเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยแท้ คือ ทรงแต่งตั้งและถอดถอนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีรับผิดชอบต่อพระมหากษัตริย์ เป็นต้น รัฐที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขทั้งในการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในลักษณะนี้มีชื่อเรียกเป็นทางการ ดังนี้

1) ทวีปแอฟริกา คือ ราชอาณาจักรสวาซิแลนด์ (Kingdom of Swaziland) เป็นรัฐเล็ก ๆ อยู่ใกล้กับแอฟริกาใต้

2) ทวีปยุโรป คือ นครรัฐวาติกัน (StatodellaCitta del Vaticano)

3) ทวีปเอเชีย ได้แก่ ราชอาณาจักรฮัชไมต์แดน (Hashermite Kingdom of Jordan) ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย (Kingdom of Saudi Arabia) รัฐสุลต่านโอมาน (Sultanate of Oman) รัฐกาตาร์ (State of Qatar) รัฐบรูไนดารุสซาลาม (State of Brunei Darussalam)

2. การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) เป็นระบอบการปกครองซึ่งพระมหากษัตริย์จะทรงมีพระราชอำนาจเพียงเท่าที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายถวายแต่พระองค์เท่านั้น ในกรณีที่ไม่มีรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายถวายพระราชอำนาจด้านใดให้พระมหากษัตริย์ ก็หมายความว่า พระมหากษัตริย์ไม่มีพระราชอำนาจในประการนั้น⁶ รัฐที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ มีชื่อเรียกเป็นทางการ ดังนี้⁷

1) ในทวีปอเมริกาเหนือ คือ บีลีซ (Belize) ซึ่งเป็นรัฐเล็ก ๆ อยู่ติดกับเม็กซิโกและกัวเตมาลา

2) ทวีปแอฟริกา ได้แก่ ราชอาณาจักรมอริออคโค (Kingdom of Morocco) ราชอาณาจักรเลโซโท (Kingdom of Lesotho) เป็นรัฐเล็ก ๆ ที่อยู่ใกล้กับแอฟริกาใต้

⁶ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ “ทฤษฎีหลักกฎหมายมหาชน” คำบรรยายในชั้นปริญญาโท สาขานิติศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ภาคการศึกษา 1/2540 (อัดสำเนา) และโปรดดูรายละเอียดในสิทธิกร คัดัดแสง “หลักกฎหมายมหาชน” กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2554

⁷ สิทธิกร คัดัดแสง อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3 หน้า 180-181

3) ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย คือ ราชอาณาจักรตองกา (Kingdom of Tonga)

4) ทวีปยุโรป ได้แก่ สหราชอาณาจักรแห่งบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) ราชอาณาจักรเดนมาร์ก (Kingdom of Denmark) ราชอาณาจักรนอร์เวย์ (Kingdom of Norway) ราชอาณาจักรสวีเดน (Kingdom of Sweden) ราชอาณาจักรเบลเยียม (Kingdom of Belgium) ราชอาณาจักรลักเซมเบิร์ก (Grand Duchy of Luxembourg) ราชรัฐโมนาโก (Principality of Monaco) ราชรัฐลิกเตนสไตน์ (Principality of Liechtenstein) ราชรัฐอันดอรา (Principality of Andorra) ราชอาณาจักรสเปน (Kingdom of Spain)

5) ทวีปเอเชีย ได้แก่ ราชอาณาจักรฮัชไมต์จอร์แดน (Hashemite Kingdom of Jordan) รัฐคูเวต (State of Kuwait) รัฐบาเรนห์ (State of Bahrain) ญี่ปุ่น (Japan) ราชอาณาจักรภูฏาน (Kingdom of Bhutan) ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia) มาเลเซีย (Malaysia) และ ราชอาณาจักรไทย (Kingdom of Thailand)

แต่อย่างไรก็ตาม ชื่อประมุขของรัฐและชื่อเรียกของรัฐนั้นจะมีการเรียกชื่อประมุขของรัฐอย่างเป็นทางการที่แตกต่างกัน ดังนี้⁸

(1) ถ้าประมุขของรัฐเป็น **“พระมหากษัตริย์หรือราชินี”** เราเรียกรัฐนั้นว่า **“ราชอาณาจักร”** (Kingdom) ถ้าประมุขของรัฐเป็น **“เจ้าชาย”** (Prince) หรือ **“ดยุค”** (Duchy) เราเรียกรัฐนั้นว่า **“Grand Duchy”** หรือ **“ราชรัฐ”** เราเรียกรัฐนั้นว่า **“Principality”**

(2) มีรัฐที่มีชื่อเรียกประมุขของรัฐแตกต่างกัน ดังนี้

(ก) รัฐที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เช่น คูเวต บาเรนห์ การ์ตา หรือบรูไน ไม่ใช่คำว่า **“ราชอาณาจักร”** (Kingdom) ประกอบชื่อ กลับใช้คำว่า **“รัฐ”** (State) ซึ่งเป็นคำกลาง ๆ ประกอบชื่อ ซึ่งรัฐเหล่านี้จะเป็นรัฐเล็ก ๆ ทั้งสิ้น

⁸ ลิทธิกร คักดีแสง **อังกแล้วเชิงอรรถที่ 3** หน้า 181

(ข) รัฐที่ใช้คำว่า “รัฐสุลต่าน” (Sultannate) ประกอบชื่อ ไม่ใช้คำว่า “ราชอาณาจักร” (Kingdom) หรือ “รัฐ” (State) นั้นเป็นการบอกให้ทราบถึงผู้ปกครองของรัฐเป็นสุลต่าน

(ค) ญี่ปุ่นกับมาเลเซียไม่ใช่คำว่า “ราชอาณาจักร” (Kingdom) หรือคำใด ๆ เลยประกอบชื่อประเทศใด ๆ ทั้งสิ้น

หลักทั่วไปเกี่ยวกับการใช้พระราชอำนาจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ

เมื่อพิจารณาการศึกษาถึง “การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ” ของประเทศไทยได้มีนักวิชาการ เช่น ศ.ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า คำว่า “ประชาธิปไตย” (Democracy) ของไทยในปัจจุบันกลับมีความหมายไปอีกอย่างหนึ่งไม่ได้ตรงกับความเข้าใจ “ประชาธิปไตย” ของ ปรีดี พนมยงค์ ในขณะนั้น เพราะคำอธิบาย “ราชาธิปไตย” (Monarchy) อำนาจจำกัด อำนาจของพระมหากษัตริย์หมายความว่า ถ้าไม่มีการจำกัดอำนาจพระมหากษัตริย์ไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว พระมหากษัตริย์ก็จะมีอำนาจทุกประการ ถ้ามีการจำกัดอำนาจของพระมหากษัตริย์ไว้ในรัฐธรรมนูญ พระองค์ก็มีอำนาจนั้น ถ้าไม่จำกัดไว้ที่เหลือ คือ มีอำนาจ⁹ เมื่อพิจารณาการศึกษาถึง “ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” มีอยู่ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีประเทศอังกฤษเป็นแม่แบบของประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งจะมีหลักตั้งแต่ประเทศเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยว่า พระมหากษัตริย์หรือพระราชินีนาถ จะไม่ทรงมีพระราชดำริทางการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น แต่จะทรงทำตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี ที่จะรับผิดชอบต่อสภาสามัญซึ่งเป็นสภาผู้แทนราษฎร และสภาที่รับผิดชอบประชาชน ดังนั้น จึงถือว่า “พระมหากษัตริย์ไม่ทรงกระทำผิด” (The King can do no wrong) ที่ไม่ทรงทำผิด เพราะพระองค์ทรงทำตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี

⁹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์ “การปฏิวัติสยาม 2475 (ชั่วคราว) ? พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์และอำนาจตุลาการหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง” วารสารฟ้าเดียวกัน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ตุลาคม - ธันวาคม 2553 หน้า 70

และคณะรัฐมนตรีในฐานะผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการและผู้ถวายคำแนะนำ เกิดความผิดทางการเมือง ทางกฎหมายขึ้น คนถวายคำแนะนำต้องรับผิดชอบ และถือเป็นธรรมเนียมว่า “พระองค์ทรงมีพระราชอำนาจสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) พระราชอำนาจที่จะให้คำแนะนำ
- 2) พระราชอำนาจที่จะสนับสนุนและให้กำลังใจ
- 3) พระราชอำนาจที่จะทรงลงเตือน”

กลุ่มที่ 2 กลุ่มกษัตริย์ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เช่น ประเทศ เนเธอร์แลนด์ ประเทศสวีเดน ประเทศนอร์เวย์ ประเทศเดนมาร์ก ก็ใช้ ธรรมเนียมเดียวกับประเทศอังกฤษ แต่วางพระองค์ต่างจากประเทศอังกฤษ คือ เป็นสถาบันที่ทำตัวเหมือนประชาชน คือ ทรงวางพระองค์ใกล้ชิดกับประชาชน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มกษัตริย์ที่มีลักษณะอยู่ระหว่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 พระมหากษัตริย์ไทยทรงมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าสถาบัน พระมหากษัตริย์กลุ่มที่ 2 แต่ทรงใช้พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญอย่าง ครบถ้วน เหมือนกษัตริย์ กลุ่มที่ 1

การใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไทยภายใต้บทบัญญัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เมื่อพิจารณาศึกษาถึงกรณีประเทศไทย จะพบว่า พระมหากษัตริย์ไทย อยู่ในกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มกษัตริย์ที่มีลักษณะอยู่ระหว่างกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 พระมหากษัตริย์ทรงมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าสถาบัน พระมหากษัตริย์กลุ่มที่ 2 ทรงใช้พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญอย่างครบถ้วน เหมือนกษัตริย์ กลุ่มที่ 1 ดังนั้นในบทความนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์ถึง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์หรือการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญของประเทศไทย ดังที่ปรากฏตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะพบว่าการใช้พระราชอำนาจของ พระมหากษัตริย์ จะมีลักษณะที่ใกล้เคียงหรือเหมือนกัน แต่จะมีความแตกต่าง ในทางปฏิบัติของการใช้พระราชอำนาจของแต่ละพระองค์ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไม่เป็นตามอัยยาศัย ส่วนที่ 2 การใช้พระราชอำนาจของพระองค์โดยเฉพาะ ดังนี้

1.1 การใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไม่เป็นตามอภัยค้าย

การใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจผ่านทางรัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) หรือของคณะรัฐมนตรี (ฝ่ายบริหาร) หรือผ่านทางศาล¹⁰ กำหนดไว้ดังนี้

1.1.1 ทรงใช้พระราชอำนาจด้านนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา

ทรงใช้พระราชอำนาจด้านนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา ดังนี้

1. ทรงแต่งตั้งประธาน รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธาน รองประธานวุฒิสภา จากสมาชิกแห่งสถาบันนั้น ๆ ตามมติของสภา¹¹
2. ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร¹²
3. ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและทรงปิดประชุม¹³

1.1.2 ทรงใช้พระราชอำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี

ทรงใช้พระราชอำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี ดังนี้

1. พระราชอำนาจยุบสภาผู้แทนราษฎรให้มีการเลือกตั้งใหม่¹⁴
2. พระราชอำนาจในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี¹⁵
3. พระราชอำนาจในการแต่งตั้งหรือถอดถอนรัฐมนตรี¹⁶
4. พระราชอำนาจในการตราพระราชกำหนด¹⁷
5. พระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกา¹⁸ ซึ่งมี

อยู่ 2 ลักษณะ คือ

1) พระราชกฤษฎีกาที่ออกโดยอาศัยอำนาจรัฐธรรมนูญ เช่น พระราชกฤษฎีกากอภัยโทษ เป็นต้น

2) พระราชกฤษฎีกาที่ออกโดยอาศัยอำนาจกฎหมายระดับกฎหมายบัญญัติ

¹⁰ ดูมาตรา 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

¹¹ มาตรา 116 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

¹² มาตรา 106 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

¹³ มาตรา 122 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

¹⁴ มาตรา 103 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

¹⁵ มาตรา 158 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

¹⁶ มาตรา 117 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

¹⁷ มาตรา 172-174 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

¹⁸ มาตรา 175 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

6. พระราชอำนาจในการประกาศใช้และยกเลิกกฎอัยการตามลักษณะและวิธีการที่กฎหมายกำหนด¹⁹

7. พระราชอำนาจในการประกาศสงครามโดยการเสนอแนะของคณะรัฐมนตรีและต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา²⁰

8. พระราชอำนาจในการทำหน้าที่สื่อสัญญาสันติภาพสัญญาสงบศึกและสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ²¹

9. พระราชอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนข้าราชการทั้งฝ่ายทหาร และฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดีและเทียบเท่า²²

10. การใช้พระราชอำนาจในการรับฎีการ้องทุกข์จากราษฎร ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ

1) ฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการออกพระราชกฤษฎีกา²³ และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2) ฎีการ้องทุกข์ขอความเป็นธรรม ซึ่งได้แก่ ร้องทุกข์ขอพระราชทานเงิน ร้องทุกข์เรื่องการแบ่งมรดกไม่เป็นธรรม ร้องทุกข์ถูกข้าราชการรังแก ร้องทุกข์เรื่องรักษาพยาบาล ร้องทุกข์เรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เป็นต้น

1.1.3 ทรงใช้พระราชอำนาจผ่านทางตุลาการ

ทรงใช้พระราชอำนาจผ่านทางตุลาการหรือศาล²⁴ ดังนี้

1. ทรงใช้พระราชอำนาจผ่านทางศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ²⁵

2. ทรงใช้พระราชอำนาจผ่านทางศาลยุติธรรมในการพิพากษาคดีที่ทั้งปวงที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น²⁶

¹⁹ มาตรา 176 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

²⁰ มาตรา 177 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

²¹ มาตรา 178 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

²² มาตรา 180 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

²³ มาตรา 191 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

²⁴ มาตรา 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

²⁵ มาตรา 210 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

²⁶ มาตรา 194 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

3. ทรงใช้พระราชอำนาจผ่านทางศาลปกครองในการพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชนที่ใช้อำนาจทางปกครอง²⁷

4. ทรงใช้พระราชอำนาจผ่านทางศาลทหารในการพิพากษาคดีวินัยทหาร²⁸

1.1.4 ทรงใช้พระราชอำนาจแต่งตั้งบุคคลในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ใช้อำนาจ กิจบริหาร กิจนิติบัญญัติและกิจตุลาการผ่านทางวุฒิสภา

ทรงใช้อำนาจแต่งตั้งบุคคลในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ใช้อำนาจ กิจบริหาร กิจนิติบัญญัติและกิจตุลาการผ่านทางวุฒิสภา ดังนี้

1. ทรงใช้พระราชอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม²⁹

2. ทรงใช้พระราชอำนาจแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในการบริหารราชการแผ่นดินของหน่วยงานของรัฐ³⁰

3. ทรงใช้พระราชอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ³¹ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทำหน้าที่ตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริตประพฤติมิชอบ กระทำขัดต่อกฎหมาย³²

4. ทรงใช้พระราชอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมิให้ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์³³

1.2 การใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์เป็นไปตามอรรถาัย

การใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ตามลำพังพระองค์เองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะแยกพิจารณาการออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้พระราชอำนาจของพระองค์เองเป็นไปตาม

²⁷ มาตรา 197 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

²⁸ มาตรา 199 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

²⁹ มาตรา 122 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

³⁰ มาตรา 228 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

³¹ มาตรา 232 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

³² มาตรา 238 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

³³ มาตรา 264 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ลำพังพระราชอำนาจด้วยการใช้พระราชอำนาจของพระองค์เองแต่มิได้เป็นไปตามลำพังพระราชตามอรรถาธิบาย ดังนี้³⁴

1.2.1 การใช้พระราชอำนาจของพระองค์เองเป็นไปตามลำพังพระราชอำนาจ

การใช้พระราชอำนาจของพระองค์เองเป็นไปตามพระราชอำนาจ อรรถาธิบาย มีดังต่อไปนี้

1. พระราชอำนาจในการเลือก แต่งตั้ง ถอดถอนองคมนตรี³⁵ อันเป็นมรดกตกทอดมาจากในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงตั้งสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินเป็น “The Privy Council” แบบของอังกฤษ เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ ทำหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่ทรงปรึกษาและหน้าที่อื่น ๆ
2. พระราชอำนาจตราพระราชกฤษฎีกาตามอรรถาธิบายของพระองค์แต่งตั้งและการให้ข้าราชการข้าราชการในพระองค์พ้นจากตำแหน่ง³⁶
3. พระราชอำนาจในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในกรณีที่ไม่มีประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือทรงประสูติ ทรงผนวช ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ³⁷
4. พระราชอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. 2467 โดยให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์เพิ่มเติมตามพระราชดำริ นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วแจ้งไปยังประธานรัฐสภาเพื่อนำแจ้ง รัฐสภาทราบ ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป³⁸

³⁴ ชัชพล ไชยพร “พระราชอำนาจและแนวคิดทางกฎหมายในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 ปีพุทธศักราช 2555 หน้า 11

³⁵ มาตรา 10 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

³⁶ มาตรา 15 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

³⁷ มาตรา 16 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

³⁸ มาตรา 20 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

5. พระราชอำนาจในการแต่งตั้งพระรัชทายาท ซึ่งเป็นไปตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. 2467 แล้วแจ้งรัฐสภาทราบ³⁹

6. พระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์⁴⁰

1.2.2 การใช้พระราชอำนาจของพระองค์เองมิได้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยเพียงลำพัง

เมื่อพิจารณาการศึกษา “การใช้พระราชอำนาจยับยั้งร่างกฎหมายของพระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของรัฐ” ของประเทศไทยการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในอันที่จะยับยั้ง (veto) ร่างกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะเป็นไปในลักษณะที่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญกำหนดไว้โดยตรงในรัฐธรรมนูญให้อำนาจประมุขของรัฐในการยับยั้งร่างกฎหมาย กล่าวคือ กำหนดให้ประมุขของรัฐเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจประกาศใช้กฎหมายโดยให้อำนาจที่จะยับยั้งไม่ประกาศใช้ร่างกฎหมายดังกล่าวขึ้นบังคับใช้ได้ตามวิถีทางรัฐธรรมนูญกล่าวคือเมื่อรัฐสภา มีมติให้ความเห็นชอบในร่างกฎหมาย 41 ฉบับใดฉบับหนึ่งแล้ว ประธานรัฐสภาจะต้องส่งร่างกฎหมายนั้นให้แก่นายกรัฐมนตรีเพื่อให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นกฎหมายและเมื่อนายกรัฐมนตรีนำร่างกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชวินิจฉัยได้ 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 ทรงเห็นชอบซึ่งมีอยู่ 3 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้⁴²

1) นายกรัฐมนตรีนำร่างกฎหมายฉบับนั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ภายใน 20 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างกฎหมาย⁴³

2) พระมหากษัตริย์ทรงพระปรมาภิไธย

3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

³⁹ มาตรา 2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

⁴⁰ มาตรา 9 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

⁴¹ ร่างกฎหมายในที่นี้หมายถึง (1) ร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติม (2) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (3) ร่างพระราชบัญญัติ

⁴² ภายใต้ มาตรา 81 ประกอบมาตรา 145 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

⁴³ มาตรา 145 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

กรณีที่ 2 ทรงไม่เห็นชอบด้วยในร่างกฎหมายฉบับนั้น มีอยู่ 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 ทรงไม่เห็นชอบด้วยในร่างกฎหมายฉบับนั้น และพระราชทานคืนมายังรัฐสภาภายใน 90 วัน นับตั้งแต่วันที่นายกรัฐมนตรีทูลเกล้าฯ ถวาย⁴⁴ อันถือว่าทรงยับยั้ง⁴⁵ (veto) โดยชัดเจน

ประเด็นที่ 2 ทรงไม่เห็นชอบด้วยในร่างกฎหมายฉบับนั้น คือ พระมหากษัตริย์ไม่ทรงผ่านพระราชทานร่างกฎหมายที่นายกรัฐมนตรีทูลเกล้าฯ และปล่อยให้ล่วงพ้น 90 วัน ซึ่งเมื่อเวลา 90 วันล่วงพ้นไปก็ถือว่าพระมหากษัตริย์ทรง ยับยั้ง (veto) ร่างกฎหมายนั้นโดยปริยาย

ในกรณีที่ 2 นี้ เมื่อทรงไม่เห็นชอบด้วยในร่างกฎหมายฉบับนั้น พระราชทานคืนมารัฐสภาทั้ง 2 ประเด็น รัฐสภามีแนวทางอยู่ 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 ปล่อยให้ร่างกฎหมายฉบับนั้นตกไป

แนวทางที่ 2 พิจารณายืนยันด้วยเสียง 2 ใน 3 ของรัฐสภา เสนอทูลเกล้าฯต่อพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ภายใน 30 วัน พระมหากษัตริย์ทรงมี 2 ทางเลือก คือ ทางเลือกที่ 1 ทรงเห็นชอบก็ให้ดำเนินการเช่นเดียวในกรณีที่ 1 ข้างต้น ทางเลือกที่ 2 ทรงไม่เห็นชอบด้วยในร่างกฎหมายฉบับนั้น คือ พระมหากษัตริย์ไม่ทรงผ่านพระราชทานร่างกฎหมายที่นายกรัฐมนตรีทูลเกล้าฯ และส่งมายังรัฐสภาภายใน 30 วัน หรือ เมื่อเวลา 30 วันล่วงพ้นไปก็ถือว่าพระมหากษัตริย์ทรง ยับยั้ง (veto) แต่อย่างไรก็ตามผลก็คือ รัฐสภาสามารถไปประกาศใช้เป็นกฎหมายเสมือนหนึ่งทรงลงพระปรมาภิไธย

⁴⁴ มาตรา 146 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

⁴⁵ เมื่อพิจารณาถึง “การยับยั้งร่างกฎหมายของพระมหากษัตริย์” ของประเทศไทยนั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศนอร์เวย์ คือ อนุญาตให้กษัตริย์มีพระราชอำนาจยังการประกาศใช้กฎหมายด้วยการไม่ลงนามในร่างกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา รัฐธรรมนูญนอร์เวย์ มาตรา 77C79 กล่าวถึง เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายให้นำร่างกฎหมายเสนอต่อกษัตริย์เพื่อลงนาม รัฐสภาต้องนำร่างกฎหมายนั้นมาพิจารณาพิจารณาใหม่ หากคงยืนยันตามเดิมและกษัตริย์ไม่ยอมลงนามอีกให้ร่างกฎหมายนั้นมีผลเป็นกฎหมาย (อ้างใน ปิยนุตร์ แสงนกกุล “กษัตริย์ไม่ครองราชย์” เครื่องมือแก้ไขปัญหาการฉีกกษัตริย์เบลเยียมไม่ลงนามประกาศใช้พระราชบัญญัติ” วารสารฟ้าเดียวกัน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ตุลาคม-ธันวาคม 2553 หน้า 51)

วิเคราะห์การใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการยับยั้งร่างกฎหมายภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เมื่อพิจารณาการศึกษาการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์จะทรงยับยั้ง (veto) ร่างกฎหมายภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันจะพบว่าจะเป็นการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์จะทรงยับยั้ง (veto) ร่างกฎหมายโดยชัดแจ้งในกรณีที่ 2 หรือโดยปริยายในกรณีที่ 3 ก็ตามรัฐธรรมนูญ (ฝ่ายนิติบัญญัติ) มีแนวทางปฏิบัติ อยู่ 2 แนวทาง ดังนี้

1.1 รัฐสภาปล่อยให้ร่างกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงยับยั้งร่างกฎหมายตกไป

แนวทางที่ 1 เป็นแนวทางที่รัฐสภาปล่อยให้ร่างกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงยับยั้งร่างกฎหมายตกไปซึ่งในกรณีนี้จะเกิดขึ้น **“การใช้พระราชอำนาจยับยั้ง (veto) ร่างกฎหมายของพระมหากษัตริย์”** ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) จะพบว่าเมื่ออยู่ 3 ฉบับ ดังนี้⁴⁶

ฉบับที่ 1 ทรงยับยั้งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สมัยรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน 1 ที่ให้ลงโทษปรับการลงโทษคนลื้อ 20 เท่า ของโทษอาญา ซึ่งผ่านสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อทูลเกล้าฯ ไม่ทรงลงพระปรมาภิไธย และรัฐบาลไม่ยืนยันก็ตกไป แสดงให้เห็นว่าสภานิติบัญญัติที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) และไม่มีฝ่ายค้าน เมื่อทรงมีกฎหมายในลักษณะนี้เกิดขึ้น พระองค์ใช้พระราชดำริรับฟังและคงเห็นการวิพากษ์วิจารณ์คัดค้าน พระองค์จึงทรงไม่ลงพระปรมาภิไธยในร่างกฎหมายดังกล่าว

ฉบับที่ 2 ทรงยับยั้งร่างกฎหมายในสมัย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร คือ ร่างพระราชบัญญัติเหรียญพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ 72 พรรษา คือ ร่างกฎหมายฉบับนี้มีข้อความผิด ทรงพระราชทานร่างกฎหมายกลับคืนมา

ฉบับที่ 3 ทรงยับยั้งร่างกฎหมายในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เช่นกัน คือ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

⁴⁶ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เพิ่งอ้างหน้า 2

ร่างกฎหมายฉบับนี้มีข้อความผิดเช่นเดียวกับคือ ร่างพระราชบัญญัติเหรียญพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ 72 พรรษา

ข้อสังเกต ร่างกฎหมายที่พระองค์ทรงยับยั้งในฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 ทรงพระราชทานร่างกฎหมายคืนมาพร้อมพระราชทานเหตุผลที่ทรงยับยั้งมาด้วย

1.2 รัฐสภาพิจารณาทบทวนร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นอีกครั้งหนึ่ง

แนวทางที่ 2 เป็นแนวทางที่รัฐสภาพิจารณาทบทวนร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นอีกครั้งหนึ่ง และหากรัฐสภาลงมติร่างกฎหมายนั้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา นายกรัฐมนตรีจะต้องนำร่างกฎหมายฉบับนั้นทูลเกล้าถวายอีกครั้งหนึ่ง และหากพระมหากษัตริย์ไม่ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยภายใน 30 วัน นายกรัฐมนตรีจึงนำร่างกฎหมายฉบับนั้นไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับ⁴⁷ เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ทรงได้ลงพระปรมาภิไธยแต่ถ้ารัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) มีมติยืนยันร่างกฎหมาย ที่พระมหากษัตริย์ทรงยับยั้ง (veto) โดยชัดเจนหรือปรีชาด้วยคะแนนเสียงไม่ถึง 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ 2 สภา ร่างกฎหมายฉบับนั้นก็ตกไปนำไปประกาศใช้ไม่ได้ การใช้พระราชอำนาจเฉพาะที่ใช้โดยพระองค์เอง ซึ่งถือว่าเป็นไปตามพระราชอัธยาศัยเพียงลำพัง ในการยับยั้งร่างกฎหมาย เหตุที่ไม่เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยเพียงลำพัง ก็เพราะว่าการยับยั้งนั้นไม่เป็นการยับยั้งที่เด็ดขาดนั่นคือ แม้พระมหากษัตริย์ทรงไม่เห็นด้วยกับร่างกฎหมายใด จึงไม่ลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมา รัฐสภาก็ยังสามารถลงคะแนนเสียงเพื่อยืนยันการประกาศใช้ร่างกฎหมายที่ถูกระงับได้โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการลงพระปรมาภิไธย พระราชอำนาจยับยั้งร่างกฎหมายนี้จึงเป็นเพียงการยับยั้งเพื่อการถ่วงเวลาเท่านั้น⁴⁸ ซึ่งในกรณีเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 กล่าวถึง เรื่องนี้ไว้โดยสรุปดังนี้⁴⁹

⁴⁷ ตูมาตรา 146 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

⁴⁸ ชัชพล ไชยพร เพิ่งอ้าง หน้า 26

⁴⁹ ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์ "รัฐสภาไทยในรอบ 42 ปี (2475-2517)"

อ้างใน http://www.tamanoon.biz/tamanoon/example/king_object.htm เข้าถึงข้อมูลวันที่ 30 ตุลาคม 2561

กรณีที่ 1 ทรงยับยั้ง ร่าง พระราชบัญญัติเมื่อ วันที่ 8 สิงหาคม 2477 รัฐบาล ได้เสนอ ร่างพระราชบัญญัติอากรมรดก และการรับมรดก สภาผู้แทนราษฎร ลงมติเห็นชอบ จึงนำขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อ ทรงลงพระปรมาภิไธย แต่ ได้พระราชทาน ร่างพระราชบัญญัตินั้น คืนมาให้ สภาฯ พิจารณาใหม่ โดย ทรงจะให้เพิ่ม บทบัญญัติ ยกเว้น การเก็บอากรมรดก จากทรัพย์สิน พระมหากษัตริย์ ให้ชัดแจ้งว่า ไม่ต้องเก็บ อากรมรดก มีพระราชประสงค์ จะให้ เดิมข้อความ ต่อไปนี้คือ **“พระราชทรัพย์สินใด ๆ ที่เป็น พระราชมรดก ไปยังผู้อื่น นอกจาก ผู้สืบราชสมบัติ ต้องเก็บ อากรมรดก นอกจากนั้น เป็นพระราชทรัพย์ ฝ่ายพระมหากษัตริย์ ไม่ต้องเสีย อากรมรดก”** คณะรัฐมนตรี ยืนยันว่า ตามร่าง พ.ร.บ.นี้ ทรัพย์สิน ส่วนพระมหากษัตริย์ ไม่ต้องเสีย อากรมรดกอยู่แล้ว ที่ประชุมสภา ได้พิจารณา และลงมติ ด้วยคะแนนลับ ยืนยัน ตามร่างเดิม ด้วยคะแนนเสียง 132 ต่อ 89 นายกรัฐมนตรี จึงได้ทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อทรง ลงพระปรมาภิไธย อีกครั้งหนึ่ง

ในการนี้ ได้ให้ ม.จ.วรรณไวทยากร วรวรรณ กราบบังคมทูล ถวาย รายงานด้วยว่า ตามร่างพระราชบัญญัตินั้น ตรงกับ พระราชประสงค์แล้ว คือ จะไม่เรียกเก็บ อากร จากทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ และรัฐบาลจะร่างกฎหมาย ยกเว้นอากรดังกล่าว ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในที่สุด ได้ทรงยอม ลงพระปรมาภิไธย

กรณีที่ 2 ไม่ทรงลงพระปรมาภิไธยเมื่อ วันที่ 20 สิงหาคม 2477 รัฐบาล เสนอร่าง พ.ร.บ.ต่อ สภาฯ ซึ่ง มีหลักการอย่างเดียวกัน รวม 3 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา, ร่างพระราชบัญญัติแก้ไข กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมาย อาญาทหาร สำหรับเนื้อหา ในการแก้ไข คือ เมื่อมีการตัดสินประหารชีวิต ให้ใช้วิธีการประหาร ด้วยการยิงแทนการตัดหัวซึ่ง นายกรัฐมนตรี ได้แถลง เหตุผลว่า การประหารชีวิตโดยวิธีตัดศีรษะนั้นเป็นที่น่าสยดสยอง อย่างยิ่ง บางครั้ง เป็นการทรมานอย่างน่าเวทนา เพชฌฆาตบางคนไม่มีความชำนาญ พอมีการพลาดบ่อย ๆ บางครั้ง มีเสียงโอดครวญน่าสงสาร เพราะแทนที่จะ ฟันคอ ไปฟันถูกศีรษะข้างหลังบ้าง การตระเตรียมประหาร ก็เป็นเรื่องใหญ่โต ซึ่งเป็นการทรมานมากขึ้น จนนักโทษบางคนบ้ำไป หรือเกือบบ้ำไปขณะ

ค่าใช้จ่ายในการจ้างเพชรฆาต และการตระเตรียมก็ใช้เงินมิใช่น้อย ถ้าเปลี่ยนเป็นวิธียิงเสียจะทุนค่าโล่ห์หุ้มมาก

นอกจากนั้น ยังบัญญัติไว้ว่า “ในการลงอาญาประหารชีวิต ให้เอาตัวไปประหารชีวิต ณ ตำบล และเวลาที่เจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่ในการนั้นจะเห็นสมควรแต่ห้ามมิให้เอาตัวไปประหารชีวิตภายในกำหนด 60 วัน นับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด”

หลังจากที่ ร่างกฎหมาย ทั้ง 3 ฉบับ ผ่านสภาแล้ว ได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย แต่พระมหากษัตริย์พระราชทานคืนร่างกฎหมายมาให้สภาพิจารณาใหม่ โดยกำหนดให้แน่นอนว่า

(1) ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษให้ประหารชีวิตนั้นจะต้องให้ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระราชทานอภัยโทษและยอมให้ญาติหรือผู้ต้องคำพิพากษานั้น ทูลเกล้าฯ แทนได้ด้วย

(2) ในระหว่างที่ยังไม่ได้พระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยให้รอการประหารชีวิต

(3) ต้องบัญญัติให้ชัดเจนว่าฎีกานั้น จะต้องนำขึ้นทูลเกล้าฯ โดยไม่ละเลยซักช้า

วันที่ 29 กันยายน สภาฯ ลงมติด้วยคะแนนลับยืนยันตามร่างเดิม จึงได้ทูลเกล้าฯ ถวายไปอีกครั้งหนึ่งแต่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงลงพระปรมาภิไธยคืนมาภายในกำหนดเวลาในรัฐธรรมนูญจึงเป็นอันให้ใช้บังคับร่างพระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับนี้เป็นกฎหมายได้

เมื่อพิจารณาคำพิพากษาวิเคราะห์ถึงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในอันที่จะยับยั้ง (veto) ร่างกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) แล้ว ซึ่งเป็นพระราชอำนาจที่ไม่จำเป็นต้องมีองค์กรใดถวายคำแนะนำและไม่จำเป็นต้องมีองค์กรใดลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ถือเป็นข้อยกเว้น พระมหากษัตริย์จะทรงใช้พระราชอำนาจที่ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับองค์กรอื่น และการยับยั้งร่างกฎหมายของพระมหากษัตริย์ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ จะวางหลักการให้พระราชอำนาจการยับยั้งร่างกฎหมายของพระมหากษัตริย์นั้นเป็น “พระราชอำนาจยับยั้งชั่วคราว” เท่านั้น

สรุปการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
เกี่ยวกับพระราชอำนาจที่จะให้คำแนะนำ พระราชอำนาจที่จะสนับสนุนและ
ให้กำลังใจ พระราชอำนาจที่จะทรงลงเตือนพระมหากษัตริย์ไทยทรงมีความ
ใกล้ชิดกับประชาชนและทรงใช้พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญอย่างครบถ้วน
โดยมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ⁵⁰

ประการที่ 1 พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจเท่าที่รัฐธรรมนูญหรือ
กฎหมายถวายให้แก่พระองค์เท่านั้น ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าเป็นพระราชอำนาจ
ของพระมหากษัตริย์หรือไม่ต้องถือว่าไม่ใช่พระราชอำนาจ

ประการที่ 2 พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะที่เป็นที่เคารพสักการะ
ผู้ใดละเมิดไม่ได้ ซึ่งหมายความว่าผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์
ในทางใด ๆ มิได้⁵¹ ทั้งในทางรัฐธรรมนูญ ทางแพ่งและทางอาญา

ประการที่ 3 พระมหากษัตริย์จะทรงริเริ่มใช้พระราชอำนาจที่
รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใด ๆ ก็ตามถวายแด่พระองค์ด้วยพระองค์เองมิได้
พระมหากษัตริย์จะทรงริเริ่มใช้พระราชอำนาจที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น ๆ
ถวายแด่พระองค์ได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมขององค์กรอื่น เช่น
พระมหากษัตริย์จะทรงใช้พระราชอำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา คือ
ตราพระราชบัญญัติออกมาใช้บังคับแก่ราษฎรได้เฉพาะโดยคำแนะนำและ
ยินยอมของรัฐสภา จะทรงใช้พระราชอำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี เช่น
เป็นการตราพระราชกำหนดออกไปใช้บังคับตั้งเช่นพระราชบัญญัติหรือทำสนธิ
สัญญากับต่างประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศหรือประกาศแต่งตั้ง
ข้าราชการประจำระดับสูง ไม่ว่าจะเป็นปลัดกระทรวงหรืออธิบดีได้โดยคำแนะนำ
และยินยอมของคณะรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่ง เป็นต้น พระมหากษัตริย์จะทรงใช้
พระราชอำนาจทางตุลาการได้ก็โดยผ่านทางศาล ซึ่งอาจจะเป็นศาลรัฐธรรมนูญ

⁵⁰ วิษณุ เครืองาม “กฎหมายรัฐธรรมนูญ” กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2530 หน้า 305 - 326
และพรชัย เลื่อนทวี “กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง” กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,
2544 หน้า 115

⁵¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 6 กำหนดว่า

“มาตรา 6 องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้
ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้”

ศาลยุติธรรม ศาลทหาร หรือศาลปกครอง และศาลทั้งหลายจะพิพากษาคดี
ในพระปรมาภิไธย ของพระมหากษัตริย์ นั่นก็หมายความว่าพระมหากษัตริย์
ทรงใช้พระราชอำนาจทางตุลาการทางศาล

ดังนั้น องค์กรใดที่ถวายคำแนะนำและยินยอมให้พระมหากษัตริย์
ทรงใช้พระราชอำนาจที่รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นถวายแต่พระองค์ องค์กรนั้น
ต้องรับผิดชอบในทางการเมืองหรือในทางกฎหมายแทนพระมหากษัตริย์ แต่
อย่างไรก็ตาม ยังมีพระราชอำนาจหนึ่งที่เกี่ยวข้องกันที่ไม่ต้องมีผู้รับสนอง
พระบรมราชโองการแทน คือ พระราชอำนาจในการยับยั้งร่างกฎหมาย
พระราชอำนาจในตราพระราชกฤษฎีกาแต่งตั้งข้าราชการในพระองค์และการให้
พ้นตำแหน่ง

เอกสารอ้างอิง

ชัชพล ไชยพร “พระราชอำนาจและแนวคิดทางกฎหมายในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” วารสารกฎหมาย
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 30 ฉบับที่ 1
ปีพุทธศักราช 2555

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ “พระราชอำนาจ พระมหากษัตริย์ไทยไม่เหมือนใคร
แต่ไม่ทั้งโลก” หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ วันพฤหัสบดีที่ 29 กันยายน 2554

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ใน “การปาฐกถาพิเศษ
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5
ธันวาคม 2554 เรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับรัฐธรรมนูญ”
กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2555

ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์ “รัฐสภาไทยในรอบ 42 ปี (2475-2517)”
อ้างใน [http://www.tamanoon.biz/tamanoon/example/
king_object.htm](http://www.tamanoon.biz/tamanoon/example/king_object.htm) เข้าถึงข้อมูล วันที่ 30 ตุลาคม 2561

ปิยนุตร แสงกนกกุล “กษัตริย์ไม่ครองราชย์” เครื่องมือแก้ไขปัญหาการฉกษัตริย์
เบลเยียมไม่ลงนามประกาศใช้พระราชบัญญัติ” วารสารฟ้าเดียวกัน
ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ตุลาคม-ธันวาคม 2553

ปฐนเทพ ศิริบุษงค์ “พระราชอำนาจยับยั้งร่างพระราชบัญญัติ” วิทยานิพนธ์นิติ
ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557

พรชัย เลื่อนฉวี “กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง” กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2544

พระมหาดินด์ อุตถจารี เลขาธิการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ประธาน
อำนวยการวัดไทย กรุงวอชิงตัน, ดี.ซี. แสดงธรรม เรื่อง “ทศพิธ
ราชธรรม คือ ธรรมสำหรับพระราชชาติ” วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2553
ณ อุโบสถพระพุทธมณฑลวิมลดีชี สหรัฐอเมริกา อ้างใน [http://
t-dhamma.org/](http://t-dhamma.org/) เข้าถึงข้อมูลวันที่ 4 สิงหาคม 2560)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134/ ตอน 40 ก /6 เมษายน 25560 หน้า 1)

วรเจตน์ ภาคีรัตน์ **“การปฏิวัติสยาม 2475 (ชั่วคราว) ? พระราชอำนาจของ พระมหากษัตริย์และอำนาจตุลาการหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง”** วารสาร ฟาเดียวกัน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ตุลาคม - ธันวาคม 2553

วรพจน์ วิศวตพิชญ์ **“ทฤษฎีหลักกฎหมายมหาชน”** คำบรรยายในชั้นปริญญาโท สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา 1/2540 (อัดสำเนา)

วิษณุ เครืองาม **“กฎหมายรัฐธรรมนูญ”** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2530
สิทธิกร ศักดิ์แสง **“หลักกฎหมายมหาชน”** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2554
สิทธิกร ศักดิ์แสง **“กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง”** นนทบุรี : ภูมิปรินติ้ง แอนด์ ดีไซน์, 2561

อมรรัตน์ กุลสุจริต **“ประมุขของรัฐในระบบรัฐสภา ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ กฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ กรณีของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่นและไทย”** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541

ความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ของบทบัญญัติว่าด้วยคนเสมือน ไร้ความสามารถ

Consistency of Convention on the Rights of Persons with
Disabilities 2006 and Rules on Quasi Incompetence

กุลชาติ เสริมสมบูรณ์*

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 โดยอนุสัญญาดังกล่าวมีผลผูกพันประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2551¹ จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 32 กำหนดเงื่อนไขขบางประการที่ทำให้มีการจำกัดความสามารถของคนพิการบางส่วน ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความในข้อ 12 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 เนื่องจากการจำกัดความสามารถของคนพิการดังกล่าว ไม่เคารพเจตนาารมณ์และความประสงค์ของคนพิการ ทั้งยังอาจไม่สอดคล้องกับหลักเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง และหลักความเป็นอิสระของบุคคลตามความในข้อ 3 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 32 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ต่อไป

คำสำคัญ : สิทธิคนพิการ, คนเสมือนไร้ความสามารถ

* นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ, ฝ่ายข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

¹ พชร สุขสุเมธ. (2552). การอนุวัติการของประเทศไทยจากการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 81.

Abstract

Thailand ratified the Convention on the Rights of Persons with Disabilities 2006, which enter into force on August 28, 2008, which is necessary to amend laws for the convention consistency.

Section 32 of Thailand Civil and Commercial Code stipulated as a criterion, which restrict some part of disability competency and may inconsistency with Article 12 of Convention on the Rights of Persons with Disabilities 2006 because the restriction of disability competency is not respect legislative intent and disabilities will and is inconsistency with principles of the freedom to make one's own choices and principle of independence of persons in accordance with Article 3 of Convention on the Rights of Persons with Disabilities 2006.

Accordingly, it is necessary to amend Section 32 of Thailand Civil and Commercial Code for the Convention on the Rights of Persons with Disabilities 2006 consistency.

Keywords : Rights of Persons with Disabilities, Quasi Incompetence person

๑ บทนำ

เมื่อ พ.ศ. 2549 องค์การสหประชาชาติได้จัดทำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 (Convention on the Right of Persons with Disabilities) ซึ่งถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีความเสมอภาคเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปและจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทุกรูปแบบ โดยประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาดังกล่าวเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ทำให้อนุสัญญาดังกล่าวมีผลผูกพันประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามสิทธิของคนพิการที่ได้รับรองไว้ในอนุสัญญาดังกล่าว

แม้ที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย มาตรการ และวิธีปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการสามารถใช้สิทธิได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ในหลายด้าน เช่น

ด้านการประกอบอาชีพ มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 กำหนดให้ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ

ด้านการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีอำนาจในการออกกฎกระทรวงกำหนดลักษณะอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะแก่คนพิการ²

² วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ. (2546). รายงานวิจัยเรื่องการแก้ไขกฎหมายที่กีดกันคนพิการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม : ศึกษากรณีกฎหมาย และกฎระเบียบ ที่จำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. หน้า 22.

แม้ประเทศไทยได้มีการปรับปรุงกฎหมายหลายฉบับตามที่กล่าวแล้วข้างต้น เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 แต่อย่างไรก็ดี นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 บทบัญญัติที่ว่าด้วยคนไร้ความสามารถ และคนเสมือนไร้ความสามารถ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ยังคงไม่มีการปรับปรุงแก้ไข ในบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ของบทบัญญัติที่ว่าด้วยคนเสมือนไร้ความสามารถ

ความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ของบทบัญญัติว่าด้วยคนไร้ความสามารถ และคนเสมือนไร้ความสามารถ

ความหมายของ “คนพิการ”

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้ให้คำนิยามคำว่า คนพิการเอาไว้ว่า “คนพิการ หมายถึงความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด”³

ประเภทของความพิการ

ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 4 และมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้แบ่งความพิการออกเป็น 6 ประเภท⁴ ดังนี้

1. ความพิการทางการเห็น

³ ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 61 ก .วันที่ 27 กันยายน 2550. หน้า 8-9.

⁴ ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 126 ตอนที่พิเศษ 77 ง. 29 พฤษภาคม 2522. หน้า 2.

2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
3. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย
4. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก
5. ความพิการทางสติปัญญา
6. ความพิการทางการเรียนรู้

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความพิการประเภทต่าง ๆ ย่อมเป็นไปตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555

พันธกรณีตามของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006

ปัจจุบันบุคคลในหลายประเทศทั่วโลกยังคงถูกปฏิเสธในเรื่องความสามารถ (legal capacity) เช่น ชนกลุ่มน้อย สตรี แต่อย่างไรก็ดี คณะอนุกรรมการว่าด้วยสิทธิของคนพิการเห็นว่า ในระบบกฎหมายต่าง ๆ ทั่วโลก คนพิการเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกปฏิเสธในเรื่องความสามารถมากที่สุด และในบรรดาคนพิการที่ถูกปฏิเสธในเรื่องความสามารถนั้น คนพิการทางจิต และคนพิการทางสติปัญญาเป็นผู้ที่ถูกจำกัดความสามารถมากที่สุด อย่างไรก็ดี ปัจจุบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการได้รับรองเรื่องความสามารถของคนพิการเอาไว้ในหลายข้อ โดยข้อที่สำคัญ ได้แก่ ข้อ 3 และข้อ 12 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ บัญญัติไว้ ดังนี้

“ข้อ 3 หลักการทั่วไป

หลักการของอนุสัญญานี้ มีดังนี้

(เอ) การเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การอยู่ได้ด้วยตนเอง รวมถึงเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง และความเป็นอิสระของบุคคล...”

ความในข้อ 3 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 มุ่งเน้นในเรื่องความเป็นอิสระของบุคคล หรือเสรีภาพของบุคคล ซึ่งความเป็นอิสระของบุคคล หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น ภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง โดยบุคคลจะมีอิสรภาพหรือเสรีภาพก็ต่อเมื่อบุคคลไม่ถูกบังคับให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหากตนไม่ประสงค์

⁵ Lewis, Oliver. (2015). Legal capacity in international human rights law Doctoral Dissertation, Leiden University. p. 41.

จะกระทำ หรือไม่ถูกขัดขวางมิให้กระทำในสิ่งที่ตนต้องการที่จะกระทำ หรืออาจกล่าวได้ว่า อิสรภาพหรือเสรีภาพ คืออำนาจของบุคคลในอันที่กำหนดชะตากรรมของตนเอง (Self -determination)⁶

ความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกัน หมายถึง การปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญที่แตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้น⁷

สังคมในสมัยโบราณซึ่งสภาพสังคมในขณะนั้นยังไม่เจริญมากนัก จะมีการแบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างชนชั้นสูง และชนชั้นล่าง และชนชั้นล่างต้องพึ่งพาอาศัยชนชั้นสูงในด้านความปลอดภัยในชีวิต และปัจจัยสี่ ดังนั้นในสังคมสมัยนั้นชนชั้นล่างจึงไม่มีอิสรภาพและมีความไม่เท่าเทียมกันอย่างชัดเจน เนื่องจากสิทธิต่าง ๆ มักตกอยู่กับชนชั้นสูงเท่านั้น ส่วนชนชั้นล่างต้องตกอยู่ภายใต้อาณัติของชนชั้นสูง ไม่มีความเป็นอิสระ มีสภาพไม่ต่างจากทาสหรือสัตว์เลี้ยงของชนชั้นสูง เช่น การมีระบบทาส ซึ่งทาสสามารถถูกซื้อขายได้ ถูกทารุณกรรมได้ เป็นต้น และสภาพสังคมในลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นคล้ายกันทั้งในสังคมตะวันตกและตะวันออก

“ข้อ 12 การยอมรับความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย

1. รัฐภาคียืนยันว่าคนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับตามกฎหมายว่าเป็นบุคคล
2. ให้รัฐภาคียอมรับว่าคนพิการสามารถใช้ความสามารถทางกฎหมายบนพื้นฐานที่เท่ากับบุคคลอื่นในทุกด้านของการดำเนินชีวิต
3. ให้รัฐภาคีจัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในการช่วยเหลือคนพิการ ซึ่งคนพิการอาจร้องขอเพื่อประโยชน์ในการใช้ความสามารถทางกฎหมาย

⁶ ลาโรจน์ ลำสิริตน์. (2543). การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไทย ศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 19-20.

⁷ บรรเจิด ลิงคะเนติ. (2543). หลักความเสมอภาค. สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (หน้า 1-15). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. หน้า 2.

4. ให้รัฐภาคีทำให้มั่นใจได้ว่ามาตรการทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความสามารถทางกฎหมายมีกลไกในการคุ้มครองที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการป้องกันการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยกลไกในการคุ้มครองดังกล่าวจะต้องมั่นใจได้ว่ามาตรการทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความสามารถทางกฎหมายเคารพสิทธิ เคารพเจตนาารมณ์และความต้องการของบุคคล ปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน และปราศจากการชักจูงหรือครอบงำที่เกินสมควร อีกทั้งต้องได้สัดส่วนและเหมาะสมกับสภาวะการณ์ของแต่ละบุคคล โดยจะต้องบังคับใช้ในระยะเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และจะต้องมีการทบทวนเป็นระยะโดยองค์กรที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลางหรือองค์กรตุลาการกลไกในการคุ้มครองดังกล่าวต้องได้สัดส่วนกับระดับความรุนแรงของมาตรการ (ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความสามารถทางกฎหมาย) ที่มีผลกระทบต่อสิทธิและประโยชน์ของบุคคล

5. ภายใต้บทบัญญัติของข้อนี้ ให้รัฐภาคีดำเนินมาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อให้มั่นใจได้ว่าคนพิการมีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือการรับมรดก การควบคุมเรื่องการเงินของตนเอง และมีความเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการกู้ยืมเงินจากธนาคาร การจ้างงาน และสินเชื่อในรูปแบบอื่น ๆ และต้องทำให้มั่นใจได้ว่าคนพิการจะไม่ถูกตัดสิทธิในทรัพย์สินตามอำเภอใจ

ความสามารถ (legal capacity) มี 2 ประเภท คือ ความสามารถในการมีสิทธิ (the capacity to hold right) และความสามารถในการใช้สิทธิ (the capacity to act and exercise the right)⁸ โดยตามข้อ 12 (1) บัญญัติรับรองสถานะความเป็นบุคคลตามกฎหมายของคนพิการ แต่มิได้บัญญัติในเรื่องความสามารถในการใช้สิทธิ คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการเปรียบเทียบการรับรองสถานะความเป็นบุคคลให้แก่คนพิการว่า ข้อ 12 (1) เปรียบเสมือนกับการออกสูติบัตร หรือการลงทะเบียนเพื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้ง⁹

⁸ Santos Cifuentes and other. (2014). Legal Opinion on Article 12 of CRPD. International Disability Alliance. Available : <http://www.internationaldisabilityalliance.org/resources/legal-opinion-article-12-crpd> (วันที่ค้นข้อมูล : 9 มีนาคม 2562)

⁹ Lewis, Oliver. Supra Note 5. p 41.

ตามข้อ 12(2) กำหนดให้รัฐรับรองว่าคนพิการเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้สิทธิในทุก ๆ ด้านของชีวิต ดังนั้น เมื่อพิจารณาจาก ข้อ 12 (2) แล้วจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า “ความสามารถ” (legal capacity) ตามข้อ 12 (2) หมายรวมถึงความสามารถในการมีสิทธิ (passive capacity) และความสามารถในการใช้สิทธิ (capacity to act or exercise one's rights) ด้วย¹⁰

ตามข้อ 12(3) บัญญัติว่า “ให้รัฐภาคีจัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในการช่วยเหลือคนพิการ ซึ่งคนพิการอาจร้องขอเพื่อให้ประโยชน์ในการใช้ความสามารถทางกฎหมาย” ข้อ 12(3) ได้ต่อยกย้าให้เห็นถึงการรับรองความสามารถในการใช้สิทธิของคนพิการเอาไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้รัฐภาคีต้องมีมาตรการที่เหมาะสมในการช่วยเหลือคนพิการเพื่อให้ใช้ความสามารถทางกฎหมาย นอกจากนี้ ข้อ 12(3) สะท้อนให้เห็นเจตนารมณ์ของอนุสัญญาว่า แม้จะพิการอย่างมากก็ได้รับความคุ้มครองจากอนุสัญญาให้มีความสามารถตามกฎหมาย¹¹ นอกจากนี้อนุสัญญาใช้คำว่า “คนพิการอาจมีความจำเป็น” แสดงให้เห็นว่าคนพิการก็มีสถานะเช่นเดียวกับบุคคลปกติทั่วไป กล่าวคือ มีความเป็นอิสระ (autonomy) และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (self-determination) โดยรัฐจะออกมาตรการบังคับให้คนพิการต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐมิได้ กรณีที่รัฐจะช่วยเหลือคนพิการจะต้องเป็นกรณีที่มีการร้องขอเพื่อช่วยให้คนพิการใช้ความสามารถได้ นอกจากนี้มาตรการที่รัฐกำหนดไว้สำหรับคนพิการจะต้องเป็นมาตรการที่กำหนดไว้เพื่อให้คนพิการสามารถใช้ความสามารถ มากกว่าเป็นมาตรการที่มุ่งจำกัดความสามารถของคนพิการ สำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการนั้นมุ่งเน้นให้เริ่มต้นที่ให้คนพิการมีความสามารถมากกว่าการกำหนดให้คนพิการเป็นผู้หย่อนความสามารถ นอกจากนี้ คนพิการแต่ละคนยังต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างกันไป เช่น ผู้ที่ป่วยเป็นโรคสมองเสื่อม (Alzheimer's disease) หรือคนที่ป่วยเป็นโรคพาร์กินสัน (Parkinson's disease) อาจต้องการให้มี

¹⁰ Dinerstein, Robert D. (2012). Implementing Legal Capacity Under Article 12 of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities : The Difficult Road From Guardianship to Supported Decision-Making. Human Rights Brief, 19(2), p. 8.

¹¹ Dinerstein, Robert D. Ibid. p. 9.

การจัดทำเอกสารที่วางแผนในเรื่องต่าง ๆ (planning documents) หากคนตกเป็นใครความสามารถในอนาคต เอกสารที่วางแผนในเรื่องต่าง ๆ อาจจะบอกว่าการให้การรักษาพยาบาลเช่นใดที่ตนยอมรับหรือปฏิเสธ หรือเอกสารดังกล่าวอาจจะบ่งชี้ว่าคุณคิดให้เป็นผู้ตัดสินใจแทนตนเองเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในเวลาที่ตนเองไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง สำหรับบุคคลที่ได้รับบาดเจ็บทางสมอง เช่น บุคคลที่ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ การช่วยเหลืออาจอยู่ในรูปของเทคโนโลยีที่ช่วยในการสื่อสารกับบุคคลอื่น ซึ่งปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านประสาทวิทยาทำให้เกิดนวัตกรรมที่ช่วยให้บุคคลสามารถสื่อสารเจตจำนงและความประสงค์ของตนเพื่อให้บุคคลอื่นรับทราบได้ สำหรับบุคคลที่พิการทางสติปัญญา การช่วยเหลืออาจอยู่ในรูปแบบของการช่วยเหลือด้านการตัดสินใจ ซึ่งการช่วยเหลือด้านการตัดสินใจไม่ได้ในหลากหลายรูปแบบและหลากหลายวิธีการ เช่น การวางแผนชีวิตล่วงหน้า (life planning) ซึ่งอาจเป็นการวางแผนล่วงหน้าสำหรับบุตรผู้เยาว์ซึ่งพิการด้านสติปัญญา โดยการกำหนดเอาไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับบุคคลซึ่งจะเป็นผู้อนุบาลในอนาคต หรือกำหนดที่อยู่ของคนที่พิการเอาไว้ล่วงหน้า

ข้อ 12(4) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการบัญญัติให้รัฐภาคีกำหนดให้มีกลไกในการคุ้มครองคนพิการจากมาตรการของรัฐที่กำหนดขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนพิการในการใช้ความสามารถทางกฎหมาย โดยมาตรการคุ้มครองคนพิการดังกล่าวมิได้มีไว้เพื่อคุ้มครองในกรณีที่มีการตัดสินใจที่ไม่ดี (bad decision) แต่มีไว้เพื่อป้องกันมิให้มีการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากคนพิการ หรือป้องกันมิให้มีการใช้ความรุนแรงต่อคนพิการ และป้องกันมิให้การละเมิดสิทธิคนพิการ¹² โดยมาตรการเกี่ยวกับการใช้ความสามารถของคนพิการจะต้องคำนึงถึงหลักการเคารพสิทธิ เคารพเจตนาและความต้องการของคนพิการ กล่าวคือต้องมุ่งเน้นไปที่การช่วยเหลือให้คนพิการเจตนาและความต้องการ หรือตีความความต้องการเจตนาและต้องการของคนพิการ มากกว่าการตัดสินใจแทนคนพิการ¹³ รวมทั้งต้องคำนึงถึงหลักแห่งความได้สัดส่วน กล่าวคือ มาตรการดังกล่าวต้องเป็นการจำกัดสิทธิของคนพิการน้อยที่สุดหรือการเข้มงวด

¹² Lewis, Oliver. Supra Note 5. p 43.

¹³ Lewis, Oliver. Supra Note 5. p 43

น้อยที่สุด¹⁴ นอกจากนั้นมาตรการดังกล่าวจะต้องมีการทบทวนเป็นระยะโดยองค์กรที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลางหรือองค์กรตุลาการ

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นการคุ้มครองคนพิการจากมาตรการของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความสามารถของคนพิการนั้น มีความเห็นที่แตกต่างกัน 2 ความเห็น กล่าวคือ ความเห็นแรก เห็นว่า ข้อ 12 (4) ยอมรับโดยปริยายว่ายอมรับให้รัฐมีระบบการตัดสินใจแทนคนพิการได้ (substituted decision-making) ความเห็นที่สอง เห็นว่า กลไกในการคุ้มครองตามข้อ 12 (4) ใช้กับระบบการช่วยเหลือในการตัดสินใจเท่านั้น (supported decision-making Systems)

มีข้อสังเกตว่า หากยอมรับเฉพาะระบบการช่วยเหลือในการตัดสินใจเท่านั้น โดยปฏิเสธระบบการตัดสินใจแทนโดยสิ้นเชิง อาจมีปัญหาว่า ในกรณีที่คนพิการที่ไม่สามารถสื่อสารหรือไม่สามารถแสดงเจตนาได้ หรือไม่มีบุคคลใดเข้าใจการสื่อสารหรือการแสดงเจตนาของบุคคลนั้นได้ หรือผู้ป่วยที่มีอาการวิกฤต (coma) ไม่มีสติสัมปชัญญะและมีได้ทำหน้าที่แสดงเจตนาเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในวาระสุดท้ายของชีวิต (advance directive document) เอาไว้ จะนำระบบช่วยเหลือในการตัดสินใจมาใช้กับบุคคลดังกล่าวได้อย่างไร¹⁵

ข้อ 12 (5) อนุสัญญาได้รับรองว่าคนพิการมีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือการรับมรดก การควบคุมเรื่องการเงินของตนเอง และมีความเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการกู้ยืมเงินจากธนาคาร การจำนอง และสินเชื่อในรูปแบบอื่น ๆ

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความในข้อ 12 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 รับรองสิทธิของคนพิการว่ามีความเสมอภาคเท่าเทียมกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะความเสมอภาคความภาคในเรื่องการใช้ความสามารถทางกฎหมาย นอกจากนั้นในกรณีที่คนพิการร้องขอ รัฐภาคีมีหน้าที่ที่จะต้องให้ความช่วยเหลือคนพิการเพื่อให้คนพิการสามารถใช้ความสามารถของตนได้ ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการใช้ความสามารถทางกฎหมายของตนได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่นได้อย่างแท้จริง นอกจากนั้นในกรณีที่รัฐภาคีมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการใช้

¹⁴ Dinerstein, Robert D. Supra Note 10. P 9.

¹⁵ Lewis, Oliver. Supra Note 5. p 44.

ความสามารถของคนพิการ ความในข้อ 12 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ยังกำหนดให้รัฐภาคีจัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันมิให้คนพิการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้มาตรฐานการเกี่ยวกับการใช้ความสามารถของคนพิการจะต้องเคารพสิทธิของคนพิการ รวมทั้งเคารพเจตนารมณ์และความประสงค์ของคนพิการ และกลไกดังกล่าวจะต้องได้สัดส่วนและเหมาะสมข้อเท็จจริงของแต่ละบุคคล โดยการใช้มาตรการดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และต้องมีการทบทวนความจำเป็นของมาตรการเป็นระยะ โดยองค์กรที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง

จากความตามข้อ 3 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 อาจกล่าวได้ว่า หลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการมุ่งเน้นให้คนพิการมีความเป็นอิสระ หรือมีเสรีภาพ กล่าวคือ คนพิการจะต้องไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น โดยคนพิการจะต้องไม่ถูกบังคับให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหากตนไม่ประสงค์จะกระทำ หรือไม่ถูกขัดขวางมิให้กระทำในสิ่งที่ตนต้องการที่จะกระทำหรืออาจกล่าวได้ว่า อิสรภาพหรือเสรีภาพของคนพิการ คือ คนพิการจะต้องมีสิทธิในอันที่จะกำหนดชะตากรรมของตนเอง (Self-determination)

นอกจากนั้นตามข้อ 12 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 นั้นมุ่งรับรองให้คนพิการมีความสามารถเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยความสามารถในที่นี้หมายถึงความรวมทั้งความสามารถในการมีสิทธิ และความสามารถในการใช้สิทธิ โดยเมื่อพิจารณาตามข้อ 12 (2) (3) และ (4) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 จะเห็นได้ว่าอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 มุ่งเน้นการนำระบบการช่วยเหลือในการตัดสินใจ (supported decision-making Systems) มาใช้แทนระบบการตัดสินใจแทนคนพิการ (substituted decision-making) เพราะระบบการตัดสินใจแทนคนพิการทำให้คนพิการถูกจำกัดความสามารถในการใช้สิทธิในการทำนิติกรรมต่าง ๆ หากนำระบบการตัดสินใจแทนคนพิการมาใช้โดยไม่จำเป็นอาจทำให้คนพิการมีสิทธิที่ไม่เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ซึ่งขัดต่อความในข้อ 12 (2) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 และระบบการตัดสินใจแทนคนพิการย่อมเป็นมาตรการที่ไม่เคารพเจตนารมณ์และความประสงค์ของคนพิการ ซึ่งขัดต่อ

ความในข้อ 12 (4) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ทั้งยังขัดต่อหลักเสรีภาพในการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self - determination) และหลักความเป็นอิสระของบุคคล ตามข้อ 3 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 แต่ในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น คนพิการไม่สามารถตัดสินใจได้ กล่าวคือ คนพิการที่ไม่รู้สาระของเรื่องที่ตนตัดสินใจ หรือไม่รู้จักถึงผลที่ตามมาจากการตัดสินใจ เช่นคนวิกลจริต คนที่ไม่มีสติสัมปชัญญะ หรือคนพิการที่ไม่สามารถสื่อสารเจตนาารมณ์และความประสงค์ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ กรณีเช่นนี้อาจนำระบบการตัดสินใจแทนคนพิการมาใช้ได้

คนเสมือนไร้ความสามารถ (Quai -Incompetent Person)

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาของศาลในการสั่งให้บุคคลกลายเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถนั้น ประมวลกฎหมายและพาณิชย์ มาตรา 32 ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

“มาตรา 32 บุคคลใดมีกายพิการ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือ ประพฤติสุรุษสุร้ายเสเพลเป็นอาชญา หรือติดสุรายาเมา หรือมีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้นจนไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว เมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้

บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้อยู่ในความพิทักษ์ การแต่งตั้งผู้พิทักษ์ให้เป็นไปตามบทบัญญัติบรรพ 5 แห่ง ประมวลกฎหมายนี้

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดของความเป็นผู้ปกครองใน บรรพ 5 แห่ง ประมวลกฎหมายนี้ มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของการเป็นผู้พิทักษ์โดยอนุโลม

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าบุคคลที่อาจถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถนั้นอาจแยกพิจารณาได้ 2 ประการ ดังนี้

(ก) มีเหตุบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ (1) กายพิการ (2) จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (3) ประพฤติสุรุษสุร้ายเสเพลเป็นอาชญา (4) ติดสุรยาเมา และ (5) มีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันกับ (1) (2) (3) และ (4)

(ข) ไม่สามารถจะจัดทำการงานโดยตนเองได้หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว

ในทางปฏิบัติคนพิการที่ป่วยเป็นอัมพาต แม้จะเข้าใจคำถามและตอบคำถามได้บ้าง ก็อาจถูกศาลสั่งให้เป็นเสมือนไร้ความสามารถ

คำพิพากษาที่ 912/2520 ค.อายุ 74 ปี ป่วยเป็นโรคเบาหวาน และเป็นอัมพาตมานานประมาณ 13 เดือน มือเท้าข้างขวาและร่างกายแถบซีกด้านขวาเคลื่อนไหวไม่ได้ เคลื่อนไหวได้เฉพาะแถบซีกด้านซ้าย ลูกขึ้นยังไม่ได้ นั่งได้ คลานไปในระยะใกล้ ๆ ได้ เข้าใจคำถามได้ดี สามารถตอบคำถามได้บ้าง แพทย์รักษาแล้วอาการไม่ดีขึ้น จึงเป็นบุคคลไม่สามารถจะจัดการงานของตนเองได้ เพราะกายพิการ สมควรถูกสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถและให้อยู่ในความพิทักษ์ ผู้ร้องเป็นบุตรของพี่ชาย ค. ไม่ใช่ผู้สืบสันดานหรือผู้พิทักษ์ของ ค. ส่วนผู้คัดค้านเป็นผู้พิทักษ์ตามพินัยของ ค.มาก่อน ดังนี้ ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิร้องขอต่อศาลให้สั่งว่า ค.เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และให้อยู่ในความพิทักษ์ของผู้ร้องได้

การที่ผู้ร้องอ้างว่าผู้ร้องมีสิทธิได้รับมรดกของ ค.หาก ค. ถึงแก่กรรม โดยได้รับมรดกแทนที่บิดาผู้ร้องที่ถึงแก่กรรมแล้ว และเป็นทายาทเพียงผู้เดียวของ ค.การร้องขอต่อศาลเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริต ชอบด้วยกฎหมาย อันว่าด้วยความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนได้เสียของ ค. และของผู้ร้องตามที่ผู้ร้องฎีกานั้น กรณีดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ผู้ร้องมีสิทธิร้องขอต่อศาลได้¹⁶

คนพิการที่ไม่สามารถเดินได้ แม้สามารถเขียนหนังสือได้ พูดจากรูเรื่อง และสามารถติดต่อบุคคลได้ เพียงแต่มีสภาพร่างกายไม่สามารถทำนิติกรรมบางอย่างได้ อาจถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้

¹⁶ ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา : <http://deka.supremecourt.or.th/search>. (วันที่สืบค้น : 9 มีนาคม 2562)

ประกาศศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดลพบุรี (คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 157/2556) ศาลได้ไต่สวนผู้ร้องแล้วให้ความว่า ผู้ร้องเป็นบุตรของ นายชาญศักดิ์ โกลิยานนท์ และนางบงกชรัตน์ โกลิยานนท์ บิดามารดาเสียชีวิตแล้ว และเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับนางสาวกนกพร โกลิยานนท์ ซึ่งมีกายพิการมาตั้งแต่ยังเล็ก ไม่สามารถเดินได้ พุดไม่ชัดแต่สามารถเขียนหนังสือได้ พุดจากรูปร่างและสามารถติดต่อสื่อสารได้ แต่จากสภาพร่างกายของ นางสาวกนกพร จึงไม่สามารถทำนิติกรรมบางอย่างได้ โดยผู้ร้องได้เสนอให้ภริยาของผู้ร้อง เป็นผู้พิทักษ์ แต่นางสาวกนกพรไม่ยินยอมและได้แสดงความประสงค์ให้นายสยมพร ศรีกลาง ทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ดูแลตน พิเคราะห์แล้วเห็นว่า นางสาวกนกพร โกลิยานนท์ มีร่างกายพิการไม่สามารถเดินได้ต้องนั่งรถเข็น บางครั้งพุดไม่ชัดแต่ยังสามารถติดต่อสื่อสารได้ จึงเป็นบุคคลที่ไม่สามารถจัดการงานบางอย่างของตนเองได้ จึงเห็นควรให้ นายสยมพร ศรีกลาง เป็นผู้พิทักษ์ของ นางสาวกนกพร โกลิยานนท์ จึงมีคำสั่งว่า นางสาวกนกพร โกลิยานนท์ เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และอยู่ในความพิทักษ์ของ นายสยมพร ศรีกลาง¹⁷

คนพิการตาบอดอาจถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้

ประกาศศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร (คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 183/2556) ศาลได้ไต่สวนพยานหลักฐานของ ผู้ร้องแล้ว ฟังได้ว่า ผู้ร้องเป็นมารดาของ นางสาวอภิญญา สากระแสรี่ ซึ่งมีอาการทางสายตา เริ่มมองไม่เห็น ผู้ร้องนำไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาล แพทย์ระบุว่าป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับประสาทสายตาเสื่อม ทำให้ตาบอด ทั้งสองข้าง ปัจจุบัน นางสาวอภิญญา ป่วยเป็นโรคตา โรคเบาหวาน โรคไต โรคผิวหนัง ผู้ร้องนำขึ้นทะเบียนคนพิการทางสายตากับกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นางสาวอภิญญา ไม่สามารถ ประกอบกิจการงานได้ตามปกติ ต้องอยู่ในความดูแลของผู้ร้อง ผู้ร้องเป็นมารดา สามารถดูแลรักษาผลประโยชน์ และเป็นผู้พิทักษ์ของ นางสาวอภิญญา สากระแสรี่ และไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้เป็นผู้พิทักษ์ จึงมีคำสั่งให้ นางสาวอภิญญา สากระแสรี่ เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และให้อยู่ในความพิทักษ์ของ นางกัญจนพร โพธิ์อบ ผู้ร้อง¹⁸

¹⁷ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 131 ตอนที่ 23 ง. ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 45.

¹⁸ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 131 ตอนที่ 5 ง. ลงวันที่ 16 มกราคม 2557, หน้า 43.

ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาจากคำสั่งของศาลที่สั่งให้คนพิการตกเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ศาลจะพิจารณาว่าคนพิการผู้นั้นสามารถประกอบกิจการงานของตนเองได้หรือไม่เป็นสำคัญ หากคนพิการผู้นั้นไม่สามารถประกอบกิจการงานของตนเองได้ ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถ แม้คนพิการผู้นั้นจะเป็นผู้ที่สามารถแสดงเจตนาารมณ์และความประสงค์ของตนเองได้ก็ตาม ซึ่งการใช้เกณฑ์เรื่องความสามารถในการประกอบกิจการงานของตนเองได้หรือไม่นั้นเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 32 ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวนั้นมีความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 หรือไม่นั้น จะได้วิเคราะห์โดยละเอียดในหัวข้อถัดไป

วิเคราะห์ความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ของบทบัญญัติว่าด้วยคนเสมือนไร้ความสามารถ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามมาตรา 32 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะเห็นได้ว่า “บุคคลใดมีกายพิการ ...จนไม่สามารถจะจัดทำกรางงานโดยตนเองได้...” อาจถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ และต้องอยู่ภายใต้การดูแลของผู้พิทักษ์ หากคนเสมือนไร้ความสามารถต้องการทำนิติกรรมตามมาตรา 34 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์เสียก่อน จากความตามมาตรา 32 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะเห็นได้ว่า การที่คนพิการจะถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือไม่ พิจารณาเพียงว่าคนพิการผู้นั้นสามารถจัดทำกรางงานด้วยตนเองได้หรือไม่ ถ้าไม่สามารถจัดทำกรางงานด้วยตนเองได้ ก็อาจถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และต้องตกอยู่ภายใต้การดูแลของผู้พิทักษ์ แม้คนพิการผู้นั้นจะเป็นผู้ที่สามารถแสดงเจตนาารมณ์และความประสงค์ของตนเองได้ก็ตาม ดังนั้น ความตามมาตรา 32 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงอาจขัดต่อความในข้อ 12 (4) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ที่กำหนดว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความสามารถของคนพิการจะต้องเคารพเจตนาารมณ์และความประสงค์ของคนพิการ แต่เมื่อคนพิการที่สามารถแสดงเจตนาารมณ์และความประสงค์ได้ตกเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้นั้น ผลที่ตามมาคือ เมื่อคนเสมือนไร้ความสามารถต้องการจะทำนิติกรรมตามที่ระบุไว้ในมาตรา 34 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์เสียก่อน ซึ่งผู้พิทักษ์

มีสิทธิที่จะไม่ให้ความยินยอมได้ กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นมาตรการที่เปิดโอกาสให้มีการไม่เคารพเจตนาภรณ์และความประสงค์ของคณพิการ นอกจากนั้นการที่ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของผู้พิทักษ์ ยังอาจขัดต่อหลักเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง และหลักความเป็นอิสระของบุคคลตามข้อ 3 (เอ) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 อีกด้วย นอกจากนั้นความในมาตรา 32 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มุ่งเน้นการตัดความสามารถในการใช้สิทธิของคนพิการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความในข้อ 12 (3) ที่มุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือคนพิการให้คนพิการใช้ความสามารถทางกฎหมาย ดังนั้น ควรแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 32 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยต้องเคารพเจตนาภรณ์และความประสงค์ของคนพิการ และมุ่งเน้นการช่วยเหลือให้คนพิการใช้ความสามารถทางกฎหมาย แทนที่จะมุ่งเน้นตัดความสามารถในการใช้สิทธิของคนพิการ โดยการปรับปรุงแก้ไขอาจแก้ไขในประเด็นดังนี้ เช่น

ประเด็นที่ 1 กรณีบุคคลที่มีการพิการจนไม่สามารถจัดการงานของตนเองได้ หากคนพิการยังสามารถแสดงเจตนาภรณ์และความประสงค์ของตนเองได้ หรือหากยังมีสติสัมปชัญญะและสามารถตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้เหมือนคนทั่วไป กรณีนี้จะต้องไม่ตัดความสามารถของคนพิการ แต่หากคนพิการต้องการความช่วยเหลือในการใช้ความสามารถทางกฎหมาย อาจให้มีการแต่งตั้งตัวแทนเพื่อจัดการงานทำนิติกรรมต่าง ๆ แทนคนพิการ

ประเด็นที่ 2 คนที่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หากไม่สามารถตัดสินใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้ เนื่องจากไม่รู้สาระของเรื่องนั้น ๆ และไม่รู้ว่าผลที่ตามมาจากการตัดสินใจของตน กรณีเช่นนี้อาจมีความจำเป็นต้องตัดความสามารถของคนพิการเท่าที่จำเป็น

๘ unสรุป

บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 32 ว่าด้วยเรื่องคนเสมือนไร้ความสามารถ ยังมีเนื้อหาบางประการที่อาจจะยังไม่สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ซึ่งควรต้องมีการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 และเพื่อคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้คนพิการมีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). หลักความเสมอภาค. **สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.** (หน้า 1-15). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พชร สุขสุเมธ. (2552). การอนุวัติการของประเทศไทยจากการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ. (2546). รายงานวิจัยเรื่องการแก้ไขกฎหมายที่กีดกันคนพิการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม : ศึกษากรณีกฎหมาย และกฎระเบียบ ที่จำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สาโรจน์ ลำสิริตัน. (2543). การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไทย ศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา : <http://deka.supremecourt.or.th/search>. (วันที่สืบค้น : 9 มีนาคม 2562)
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 77 ง. 29 พฤษภาคม 2552. หน้า 2.
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 61 ก. วันที่ 27 กันยายน 2550. หน้า 8-9.
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 131 ตอนที่ 5 ง. ลงวันที่ 16 มกราคม 2557. หน้า 43.
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 131 ตอนที่ 23 ง. ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2557. หน้า 45.

- Dinerstein, Robert D. (2012). Implementing Legal Capacity Under Article 12 of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities : The Difficult Road From Guardianship to Supported Decision-Making. **Human Rights Brief**, 19 (2).
- Lewis, Oliver. (2015). Legal capacity in international human rights law Doctoral Dissertation, Leiden University.
- Santos Cifuentes and other. (2014). Legal Opinion on Article 12 of CRPD. International Disability Alliance. Available : <http://www.internationaldisabilityalliance.org/resources/legal-opinion-article-12-crpd> (วันที่ค้นข้อมูล : 9 มีนาคม 2562)

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Reader)

ต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ
 นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 7 ฉบับที่ 9 (กรกฎาคม 2561 – มิถุนายน 2562)
 ได้รับการประเมินคุณภาพบทความให้ข้อเสนอแนะและตรวจแก้ไขจาก
 ผู้ทรงคุณวุฒิดังรายนามต่อไปนี้

1. นายสัตยา อรุณชาติ	อัยการอาวุโส สำนักงานอัยการสูงสุด อดีต รองอัยการสูงสุด
2. นายเพิ่มศักดิ์ สายสีทอง	อธิบดีผู้พิพากษามาตรา 9
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สุปานี พัดทอง	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. รองศาสตราจารย์กรกฎ ทองชะโชค	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
5. อาจารย์ ดร.อุกฤษฏ์ มุสิกพันธุ์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัคคกร ไชยพงศ์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์มงคล มาลยารม	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ ศรีบุญโรจน์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
9. นายธนกร พลายสา	ผู้พิพากษาอาวุโส ประจำศาลแรงงานภาค 9
10. นายพรศักดิ์ พิทักษ์ธรรม	เลขานุการศาลอุทธรณ์
11. นายพิพัฒน์ แก้วอำไพ	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ ในศาลแรงงานภาค ๙
12. นายวรชาติ เกลี้ยงแก้ว	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะชั้นต้น ในศาลจังหวัดเวียงสระ





วารสารวิชาการนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
Law Journal Thaksin University





ประกาศคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
เรื่อง การจัดทำวารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
ประจำปี 2563 (รอบตีพิมพ์เผยแพร่ 1 กรกฎาคม 2562 – 30 มิถุนายน 2563)

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ขอเชิญชวนอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการทั่วไป และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาร่วมส่งบทความด้านนิติศาสตร์ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

1. นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารวิชาการนิติศาสตร์เป็นวารสารวิชาการรายปี (1 ฉบับต่อปี) ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้คณาจารย์ บุคลากร นิสิตของมหาวิทยาลัยทักษิณและนักวิชาการทั่วไป ได้มีโอกาสเสนอผลงานวิชาการเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวิชาการอันเป็น ประโยชน์ต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2. การจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาบทความ

ในการจัดทำวารสารวิชาการนิติศาสตร์นั้น มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้คำนึงถึงคุณภาพของบทความที่จะเผยแพร่เป็นสำคัญ จึงได้ดำเนินการ จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาบทความ (Peer Review) โดยการดัดสรร ผู้ทรงคุณวุฒิสาวิชาต่าง ๆ จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ จากนั้นได้ดำเนินการจัดประชุมและแต่งตั้งผู้ที่มีความเหมาะสมพิจารณา บทความ

.../3.

3. ลักษณะของบทความที่เผยแพร่ในวารสารวิชาการนิติศาสตร์

เป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ ฎีกาวิเคราะห์ หรือบทพินิจหนังสือ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการค้นคว้า การวิจัย การวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ด้านนิติศาสตร์

4. การเตรียมต้นฉบับ

4.1 รูปแบบและการจัดพิมพ์

4.1.1 ผลงานทางวิชาการที่รับพิจารณาตีพิมพ์ต้องพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ พิมพ์ต้นฉบับด้วยกระดาษขาวขนาดเอ 4 หน้าเดียว แบ่งเป็น 2 คอลัมน์ มีความยาวไม่เกิน 15 หน้า ด้วยโปรแกรม Microsoft Word for Windows ใช้ตัวอักษร AngsanaUpc ขนาด 16

4.1.2 เว้นระยะห่างจากขอบกระดาษซ้าย 1.5 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว เว้นขอบกระดาษด้านบน 1.5 นิ้ว และด้านล่าง 1 นิ้ว ใส่เลขกำกับทุกหน้าที่มุมขวาบน

4.1.3 ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ ชื่อผู้เขียนพิมพ์ไว้มุมขวามือของหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง และทำเชิงอรรถด้วยเครื่องหมาย * บอกตำแหน่ง/ ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี) และสถานที่ทำงานไว้ด้านล่างของหน้ากระดาษนั้น ๆ

4.2 ผลงานทางวิชาการทุกประเภทต้องมีส่วนประกอบทั่วไป ดังนี้

4.2.1 บทความวิชาการ ประกอบด้วย ชื่อเรื่องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรเป็นชื่อเรื่องที่สั้น กระชับรัด ได้ใจความตรงกับเนื้อหาและต้องมีบทคัดย่อ (abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษความยาวประมาณ 200 คำและคำสำคัญ โดยให้จัดโครงสร้างตามลำดับดังนี้คือ บทนำ เนื้อหา บทสรุปและเอกสารอ้างอิง (บรรณานุกรม)

4.2.2 บทความวิจัย ประกอบด้วย ชื่อเรื่องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรเป็นชื่อเรื่องที่สั้น กระชับรัด ได้ใจความตรงกับเนื้อหาและต้องมีบทคัดย่อ (abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษความยาวประมาณ 200 คำและคำสำคัญ โดยให้จัดโครงสร้างตามลำดับดังนี้คือ บทนำ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา อภิปรายผล สรุป ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง (บรรณานุกรม) .../ทั้งนี้

ทั้งนี้ถ้าหากมีตารางหรือรูปประกอบ ต้องแยกออกจากเนื้อเรื่องหน้าละรายการ รูปถ่ายอาจเป็นภาพสไลด์ ภาพสี ภาพขาวดำก็ได้ แต่ควรให้มีความขาว-ดำชัดเจน (มี contrast สูง) ภาพวาดควรวาดด้วยหมึกกั้นเดียว หรือพิมพ์จากเครื่องพิมพ์เลเซอร์

5. การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

กรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง ให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนของเนื้อเรื่องแบบ foot note โดยระบุ ชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ของเอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้นและอาจระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างด้วยก็ได้หากต้องการ และให้มีการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (reference citation) โดยการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้น ๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ เอกสารอ้างอิง สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทยหรือ Reference สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ foot note ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงมีดังนี้

5.1 ชื่อหนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ฉบับพิมพ์). สถานที่พิมพ์ : ผู้จัดพิมพ์. พรพิมล ตรีโชติ. (2542). **ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

5.2 บทความ/เรื่อง/ตอน ในหนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ในชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), ชื่อเรื่อง (ฉบับพิมพ์, หน้าที่ปรากฏบทความ). สถานที่พิมพ์ : ผู้จัดพิมพ์. เสรี ลีลาภัย. (2542). เศรษฐกิจชาตินิยมในประเทศกำลังพัฒนาและสถานการณ์ในประเทศไทย. ใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (บรรณาธิการ), **1999 จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย**. (หน้า 90-141). กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

5.3 บทความในวารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ลำดับที่), เลขหน้าที่ปรากฏในบทความวารสาร. พุทธชาติ โปธิบาลและชนานันท์ ตรงดี. (2541). สถานะของภาษาตากใบในภาษาถิ่น. **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, 4(2), 167-187.

.../5.4

5.4 สารระสังเขปจากฐานข้อมูล CD-ROM

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ (ชื่อดี-รวม). ชื่อวารสาร, ปีที่ (ลำดับที่), เลขหน้าที่ปรากฏบทความในวารสาร, สารระสังเขปจาก : ชื่อฐานข้อมูลและหมายเลขเอกสารเพื่อการค้น. Preston, W. (1982). Poetryideasinteachingliteratureandwritingtoforeignstudent (CD-ROM) .TESOLQuarterly, 16,489-502,Abstractfrom : DialogFile : ERICItem : EJ274529.

5.5 บทความในหนังสือพิมพ์

ผู้เขียนบทความ. (วันที่ เดือน ปี) .ชื่อบทความ.ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า. คีตกฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว.. (12 มกราคม 2537). ข่าวไกลนา. สยามรัฐ, หน้า 3.

5.6 วิทยานิพนธ์

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ .ระดับวิทยานิพนธ์. สาขาวิชา คณะมหาวิทยาลัย. กนกวรรณ ภิบาลสุข. (2534). ปัจจัยที่ผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสียของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาลิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

5.7 แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ (ถ้ามี), ชื่อเรื่อง. (ประเภทของแหล่งข้อมูล). แหล่งที่มา : ชื่อแหล่งที่ให้บริการบนอินเทอร์เน็ต. (วันเดือนปีที่สืบค้นข้อมูล).

Daniel, R.T. (1995). The History of Western Music. In Britannica Online : Macropaedia. (Online). Available : <http://www.ed.com> : 180/cgi-bin/g : ocF=macro/5004/45/0.html. (วันที่ค้นข้อมูล : 1995, June 14).

.../6.

6. การส่งต้นฉบับ

6.1 ส่งต้นฉบับจำนวน 2 ชุดพร้อมแนบไฟล์ข้อมูล ส่งในนามกองบรรณาธิการวารสารวิชาการนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลเขาขุขันธ์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000 อีเมลล์ : suphavee_k@hotmail.com ชื่อเรื่องใน E-mail ให้ระบุว่าส่งบทความวิชาการนิติศาสตร์

6.2 พิมพ์ชื่อผู้เขียนพร้อมที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ โทรสารและจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ที่สามารถติดต่อกับผู้เขียนได้สะดวกแนบมากับต้นฉบับบทความด้วย

7. ค่าตอบแทนผู้เขียนบทความ

บทความทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับค่าตอบแทนเรื่องละ 5,000 บาท พร้อมวารสารวิชาการนิติศาสตร์ฉบับที่ตีพิมพ์เผยแพร่จำนวน 2 เล่ม

8. ขั้นตอนดำเนินการจัดทำวารสารวิชาการนิติศาสตร์ ประจำปี 2563

ลำดับ	ขั้นตอน	ระยะเวลา
1	ประกาศหลักเกณฑ์และรับต้นฉบับจากผู้เขียนบทความ	ก.ค.62-พ.ย.62
2	ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของต้นฉบับ	ก.ค.62-พ.ย.62
3	จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อ่านประเมินต้นฉบับ	
	จำนวน 2 ท่านต่อเรื่อง	ก.ค.62-ม.ค.63
4	ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)	ก.พ.63
5	ตรวจสอบความถูกต้องและจัดพิมพ์ต้นฉบับ	มี.ค.63
6	ดำเนินการจัดทำรูปเล่ม	เม.ย.63
7	ดำเนินการเผยแพร่	พ.ค.-มิ.ย.63

ประกาศ ณ วันที่ มิถุนายน พ.ศ. 2562

รองศาสตราจารย์กรกฎ ทองชะโฮด

คณบดีคณะนิติศาสตร์



**กองบรรณาธิการวารสารวิชาการศึกษาศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**

ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา 90000

โทรศัพท์ : 0-7431-7687

โทรสาร : 0-7431-7686